

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 24 korona, félévre 12 korona, negyedévre 6 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadási felelős: Rubinek Gyula az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: Enday Barna.

Szerkesztőség:
Budapest, IX., Köztelek-utca 8.
Kiadóhivatal:
Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Ülésnapok a Köztelken.

1908 február 1. d. u. 4 órákor. Állattenyésztési és állategészségügyi szakosztály ülése.
" " 3-8-ig d. u. 3-6-ig. Szőlészeti és borászati tanfolyam.
" " 5. d. u. 4 órákor. Egyesületi tanács ülése.
" " 6. d. u. 4 órákor. Közgazdasági szakosztály ülése.
" " 8. d. u. 4 órákor. Műszaki bizottság ülése.
" " 10. d. u. 4 órákor. Közgazd., földmívelési és növénytermesztési, állattenyésztési és állategészségügyi szakoszt. ülése.

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“

Állattenyésztési és állategészségügyi szakosztálya

1908. évi február hó 1-én (szombat) délután 4 órákor a „Köztelken“ tartandó ülésére.

Tárgyak:

1. A „Sarin“ sertésvész elleni gyógyszer kipróbálására vonatkozó javaslat.
2. Temesvármegyei Gazdasági Egyesület átirata a lépfene elleni kötelező oltás tárgyában.

Teleki Arvéd gróf s. k.,
sz. o. elnök.

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“

közgazdasági szakosztálya

1908. évi február hó 6-án (csütörtök) d. u. 4 órákor tartandó folytatólagos ülésére.

Tárgy:

Az adóreform.

Budapest, 1908 január hó 27-én.

Zselénski Róbert gróf s. k.,
szakoszt. elnök.

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“

műszaki bizottsága

1908. évi február hó 8-án (szombat) d. u. 4 órákor a „Köztelken“ tartandó ülésére.

Tárgyak:

1. Aratógépbemutató Felsőmagyarországon.
2. Motoros szántógépek versenyének megbeszélése.
3. Tanulmányi kirándulás tervezetének megbeszélése.

Bolla Mihály s. k.,
b. elnök.

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“

közgazd., földmívelési és növénytermesztési, állattenyésztési és állategészségügyi szakosztályai

1908. évi február hó 10-én (hétfőn) d. u. 4 órákor a „Köztelken“ tartandó együttes ülésére.

Tárgy:

Az alföldi mezőgazdálkodás reformjának kérdése.

Desséffy Aurél gróf s. k.,
egyesületi elnök.

„Az Alföld mezőgazdasági viszonyainak reformja.“

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület megbízásából írta Cserháti Sándor, a m.-óvári m. kir. növénytermesztési kísérleti állomás vezetője.

Az OMGE. megbízásából a helyszínen történt tanulmányozás alapján megírták: Jankó Miksa dr. Hódmezővásárhely, Szalay János Mezőtur város gazdálkodási viszonyait, Berger Károly Lajos Temes vármegye, Marton Andor Torontál vármegye gazdasági viszonyait és gazdálkodási rendszereit. Ezen kívül az OMGE. az alföldi vármegyei gazdasági egyesületekhez a gazdálkodási viszonyokra vonatkozó kérdőíveket küldött szét, melyekre a Békésmegyei, a Kecskeméti, a Temes- és Torontálvármegyei G. E. válaszoltak.

Ezen felsorolt adatok alapján tárgyalja Cserháti könyvében az Alföld jelenlegi gazdálkodási rendszerét, a jelenleg fennforgó állapotokat előidéző okokat és rámutat azokra a módokra, amelyek segítségével a fennforgó bajokat orvosolni lehet.

A könyv az OMGE. kiadványa és megrendelhető a „Patria“ nyomda r.-t. könyvkereskedő osztályánál (Budapest, IX., Üllői-út 25.). Ára 1 kor. 50 fillér.

Értesítés.

Több ízben elhangzott kívánság folytán egyesületünk elhatározta, hogy az üzemi osztály munkakörébe az **adókönyvek felülvizsgálását** is felveszi és a három éven belüli, el nem évült adótulj. etések visszatérítését kieszközli.

Szárazság és más elemi csapások esetén a bejelentési eljárásokról és az adóelengedés jogosultságáról szakértője útján tájékoztatást nyújt, továbbá utbaigazításokat ad minden az adóügyre vonatkozó kérdésben.

Az adókönyv-ellenőrző iroda rozsdá és más elemi kár, szárazság stb. esetén az adóelengedés kieszközlésére szükséges lépésekről a gazdákat tájékoztatni fogja.

Felhívjuk t. tagjainkat, hogy az adóügyekre vonatkozó összes kérdésekben szíveskedjenek az OMGE. üzemi osztályához fordulni, ahonnan a szükséges szaktanácsokat mindenkor készséggel megadjuk. *Igazgató.*

MEGJELENT

BAROMFITENYÉSZTÉSI OSZTÁLYUNK

ÁRJEGYZÉKE

diszes kiállításban,
számos ábrával.

A mesterséges keltetés hiveinek különös figyelmébe ajánljuk. Minden érdeklődőnek egyszerű óhajra szívesen megküldjük.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete
Budapest, V. ker., Alkotmány-utca 31. szám.

XXV. tenyészállatvásár.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület XXV. tenyészállatvásárját f. é. márczius hó 7. és 8. napján tartja meg Budapesten a Tattersall R.-T. istállóiban (szemben a keleti pályaudvarral).

A vásáron bemutatandó állatok díjazására Darányi Ignác dr. földművelésügyi miniszter 16,600 K.-t engedélyezett, mely összegből egy 2000 K., egy 1000 K. értékű nagy díj és 68 egyéb díj alakított. Ehhez járul a főváros által adományozott 1000 K.-ás tiszteletdíj, úgy, hogy összesen 71 díj 17,600 K. értékben áll a bíráló-bizottságok rendelkezésére.

Aki a tenyészállatvásáron résztvenni óhajt, kérjen vásártervezetet és bejelentési íveket az OMGE. titkári hivatalától (Budapest, IX., Köztelek).

Bejelentési határidő február 15.

A rendező-bizottság.

Felhívás műtrágyázási versenyre.

A műtrágyázási verseny jelentkezési határideje január 20-ára volt kitűzve, de indokoltan látta egyesületünk a jelentkezési határidő meghosszabbítását, úgy hogy a jelentkezési határidő február hó 15-re állapított meg. Felkérjük a résztvenni óhajtókat, hogy jelentkezéseiket február 15-ig okvetlen küldjék be az OMGE. titkári hivatalának.

A versenyben a következő növényekkel, illetve trágyázással lehet résztvenni:

1. *Árpa.* Verseny: 200 kg. szuperfoszfát alkalmazásával.
 2. *Árpa.* Verseny: 200 kg. szuperfoszfát és 50 kg. chilisalétrom alkalmazásával.
 3. *Zab.* Verseny: 200 kg. szuperfoszfát alkalmazásával.
 4. *Burgonya.* Verseny: 200 kg. szuperfoszfát és 80 kg. kén-savas ammoniak alkalmazásával.
 5. *Takarmanyrépa.* Verseny: 200 kg. szuperfoszfát, istállótrágya alkalmazásával.
 6. *Czukorrépa.* Verseny: 200 kg. szuperfoszfát alkalmazásával.
 7. *Czukorrépa.* Verseny: 200 kg. szuperfoszfát és 100 kg. chilisalétrom alkalmazásával.
- A mondott trágyamennyiség egy kat. holdra vonatkozik. Minden egyes versenyre külön-külön díjak tüzetnek ki és pedig mindig egy első, két második és három harmadik díj, a 7 versenyre tehát összesen 42 díj.

A pályadíjak nagysága:
első díj 500 korona,
második díj 250 korona,
harmadik díj 100 korona,
összesen tehát hét első, tizenegy második és huszonegy harmadik díj tüzetik ki (42 díj).

Pályázati feltételek.

A pályázatban résztvehet bármely magyarországi gazda, ha ezen szándékát 1908. év február 15-ig az OMGE. titkári hivatalánál bejelenti, tudatván, hogy mely növényekkel, illetve

trágyakombinációkkal kíván a pályázatban résztvenni.

A pályázó köteles a trágyázást legalább egy kat. hold területen végezni. Köteles továbbá a trágyázott területtel megegyező nagyságu területet közvetlenül a trágyázott terület szomszédságában trágyázatlanul meghagyni.

Istállótrágyát, kivéve a takarmanyrépa alá, nem szabad a műtrágyázási kísérlet tárgyát képező növény alá adni.

A pályázatra jelentkezőknek az OMGE. kérdőívet fog küldeni, mely a termelésre vonatkozó összes kérdéseket fogja tartalmazni. Ezen iv a cséplés befejezte után kitöltve az OMGE.-nak beküldendő. A versenyző becsületszóval szavatol, hogy az általa bejelentett cséplési adatok a valóságnak megfelelnek.

Mintán minden egyes versenyre egy első, két második és három harmadik, tehát összesen hat díj (a 7 versenyre összesen 42) van kitűzve, ennél fogva a pályadíjat minden versenyben azon hat versenyző kapja meg, aki a sorrend szerint csoportosított terméskimutatásban az 1-6 helyre kerül. Egy-egy versenyre küldött bíráló-bizottság bírálja el s a díjak ennek ítélete alapján fognak kiadni.

Az OMGE.-nak jogában áll a pályázatra jelentkező vetését azok fejlődése közben erre felkért szakemberekkel, elsősorban az illető megye gazdasági egyesületének közbenjöttével megsemmisíttetni.

A műtrágyázási kísérletekhez szükséges műtrágyát a versenyzők vagy a Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél (Budapest, Alkotmány-utca 31. sz.) vagy a Műtrágyát Értékesítő Szövetkezetnél (Budapest, Fürdő-utca 8. sz.) tartoznak megrendelni.

Közgazdasági szakosztály ülése.

(1908 január.)

Jelen voltak: Zselénski Róbert gróf, később Emödy József elnöklele alatt Desseoffy Aurél gróf, az OMGE. elnöke, Bujanovics Sándor és Pallavicini Ede ögróf az OMGE. alelnökei, Andrassy Sándor gróf, Bernát István, Beliczey Géza, Bethlen István gróf, Bíró Lajos, Bund Károly, Desseoffy Emil gróf, Drucker Jenő dr., Emödy József, Erős Rezső, Dáni József, Förster Aurél, Giezy Béla, Darányi Béla, Günther Ferencz, Hertelendy Ferencz, Koppély Géza, Kállay András, Kuná Valér, Lázár Pál, Lederer Arthur, Löherer Andor, Lukovics Aladár, Margulit Gyula, Malatinszky György, Mezey Gyula, Miklós Ödön, Nagy György, Propper Samu, Pallavicini György ögróf, Paikert Alajos, Poszvek Nándor, Rónay Ernő, Solymos Gusztáv, Simonyi Nándor, Schopf Mihály, Szikossy Aladár, Szentkirályi Kálmán, Szentiványi Gabor, Vásárhelyi Dezső, Vásárhelyi József, Vancsó Gyula dr., Vidor Ede, Csepei Zoltán Elek, Zoltán

József, szakosztályi tagok, az egyesület tisztviselőikara részéről Rubinek Gyula igazgató, Buday Barna szerkesztő-titkár, Jeszenszky Pál ügyvezető-titkár, Kirchner Lajos pénztáros, Mutschbacher Emil dr. segédtitkár, Kovácsy János és Fabricius Endre gyakornokok, Szilassy Zoltán szövetségi titkár mint előadó.

Déllelőtti tárgyalás.

Zselénski Róbert gróf, a szakosztály elnöke, üdvözölve a nagyszámban megjelent tagokat, megnyitja az ülést. A mai tanácskozásra részvételüket bejelentették az Abauj-Torna, Bereg, Bihar, Borsod, Fehér, Heves, Komárom, Nyitra, Sáros, Torontál, Veszprém- és Zalavármegyei Gazdasági Egyesületek s azonkívül több egyesület részvételének bejelentése nélkül képviseltette magát. Örömmel vesszük tudomásul, hogy ezen fontos tárgyalás iránt a gazdatársadalom képvisellete kellő érdeklődést tanúsít. Most pedig átadom a szót az előadó urnak. (Halljuk, halljuk!)

Szilassy Zoltán előadó: T. Szakosztály! Alig van törvényhozási intézkedés, amely a nemzet minden rétegére nézve oly kiható fontosságú volna, mint az adótörvények. A magyar egyenes adótörvények tulajdonképpen nem is magyar eredetű törvények, mert azok eredetileg a 48-as törvényhozást követő abszolút kormányzatnak az alkotásai, amennyiben az 1850. évi császári nyílt parancsral az Ausztriában létezett egyenes adótörvényeket s azok érvényességét egyszerűen Magyarországra nézve is kiterjesztették.

Ezen adótörvények azóta több csekélyebb módosításon mentek keresztül; e változtatások azonban nem mondhatók szerves változtatásnak és javításoknak, mert azok czélja legnagyobbbrészt csakis pénzügyi érdek volt, hogy a magyar állam állandóan fokozódó szükségletei kielégítésére az adók emelése és jobb kimunkálása által nagyobb eszközöket nyerjen a kincstár. Ennek következtében nem új dolog, sőt mióta az alkotmányos kormányzás Magyarországon is bekövetkezett, állandó kívánság volt az egyenesadótörvények reformja. Ehhez azonban sem a törvényhozás, sem a mindenkorai kormányok nem mertek hozzányulni, mert a reform végső következményének hatásától féltették az államkincstár nagynehezen helyreállított egyensúlyát.

Wekerle első pénzügyminisztersége idejében 1892. évben megindította az egyenes adók reformjára vonatkozó előmunkálatait s mint méltóztatik emlékezni, azon időben egy adóügyi ankétet is tartott s azóta is ezen munkálat állandóan folyt az anyaggyűjtéssel és az egyenesadótörvények és azok kihatásainak tanulmányozásával. Wekerle után Lukács László pénzügyminiszter is minden budgetbeszédében az egyenesadók reformja tekintetében bizonyos ígéretek tett, de elhatározó lépésre e tekintetben nem szánta rá magát.

Amidőn Wekerle most a pénzügyi tárczát újból kezébe vette, első teendőjének tartotta az általa tervbe vett egyenesadóreformra vonatkozó javaslatokat a törvényhozás elé

Külön árjegyzékek mindenemű gazdasági cépekről!

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNY TÁRSULAT
BUDAPEST

ugyszintén **MAGANJARÓK** (utimozdonyok) cséplési, vontatási és szántási czélokra, (a mozdony után akasztott egy ölet fogó ekével.) Referenciák az ország minden vidékéről.

Legtökéletesebb rendszerű
**Gőzcséplő-
készletek**

benyújtani. Benyújtott pedig két javaslatot. E törvényjavaslatokat tulajdonképpen egyenként alig is lehet megírni s csak egyes részleteikben lehet bírálat tárgyává tenni. Méltóztatassék tehát megengedni, hogy egész röviden kifejtsem azon nézeteimet, melyeket a *Köztelek* legutóbbi számában a reformjavaslatokról közzétett előadói javaslatomban részletesen felsoroltam.

Az egyenesadó reformjavaslatok alapelve az, hogy az adózásban lehetőleg az arányosság hozassék be és a gyengébb gazdasági alanyoknak az adózásban könnyebbség adassék. A reform tulajdonképpen a mostani adók egy részének megszüntetéséből, más részének pedig átalakításából és új adók alkotásából áll.

Megszünteti a reform a II-od osztályú kereseti adót, ugyszintén a családadót, az adókatégoriák minden fokozatában megszünteti az általános jövedelmi pótdadót és az eddigi bányaadót, átalakítja a kereseti adót s tulajdonképpen csak a III. oszt. kereseti adót tartja meg. Bizonyos mértékig reformálja a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adóját és a tőkeamat s a járadékadót s viszont egy új adónemet létesít a jövedelmi adóról szóló törvényjavaslat.

Az egész reformjavaslatokon végigvonul az a gondolat és törekvés, hogy az adókulcs leszállítása által az egyes adókat intenzívebben használja ki s ezáltal a mai kincstári egyenesadó-jövedelmeket biztosítsa.

Amint az indokolás mondja az államkincstár nem óhajt semmiféle új adóemelést, amennyiben megelégszik azzal, hogy a jelenlegi egyenes adók összege befolyjon, de az adók kontingens keretében, az egyes adóknak szolgáltatási képességeihez arányítva, arányosabban osztatnának el, úgy, hogy olyan jövedelmek, melyek az adózás elől (a kereseti adóknál) kibujni képesek, a jövőben lehetőleg bevonassanak az adózás kereteibe.

Azt hiszem nincs közöttünk eltérés abban, hogy midőn a pénzügyminiszter ezen törvényjavaslatot benyújtotta, hogy akkor helyesléssel fogadjuk a miniszter azon törekvését, hogy az eddigi aránytalan és egyoldalú hozadéki adók helyett a jövedelmi adó behozatalával az adózást igazságosabb és méltányosabb alpra: a személyes jövedelem megadóztatására igyekszik áthelyezni. Mert a személyes adó, amely a hozadéki adókban tapasztalható aránytalanságok kiegyenlítésére szolgál, azáltal, hogy a törvényjavaslatban biztosított eszközökkel a valódi személyes jövedelmeket lehetőleg kipuhatólván, ezek a modern kor és szociális viszonyoknak megfelelő progresszivitás mértéke szerint megadóztatni.

Méltóztatassék megengedni, hogy ezen általános kép nyújtása után áttérjek azon adóreformokra, melyek bennünket, mint a mezőgazdaság képviselőit elsősorban érdekelnek s amelyekre vonatkozólag megjegyzéseinket megtenni elsősorban kötelességünk. (Halljuk! Halljuk!)

És itt elsősül a földadóról kell szólnom. A földadókataszter kiigazításáról szóló törvényjavaslat a földadónak a reformját óhajtja részben új alapokra fektetni, részben a régi alapokat akarja megjavítani. Nem szükséges hosszabban vázolni, hogy az az alap, amely az 1875. évi állandó

kataszter meghozatala előtt a földadó kivetésének alapjául szolgált, tulajdonképpen nagy aránytalanságokat és igazságtalanságokat létesített. Ezeket az 1875. évi állandó kataszter sok tekintetben kijavította s azok az aránytalanságok, melyek tulajdonképpen ma még fennállanak, nem oly nagyok, hogy a törvényjavaslat által tervezett földadókataszter kiigazítását egész terjedelmében indokoltá tennék.

Ennek következtében azt gondolom, hogy a szakosztálynak első sorban a törvényjavaslat azon tendenciájára kell erőlyesen állásfoglalnia, amely a földadókataszter kiigazítására irányul. Ez a kiigazítás a törvényjavaslat szerint két irányú. Elsősorban az állandó művelési ágváltozásoknak kiigazítására törekszik. Azt hiszem, hogy e tekintetben a törvényjavaslat intenczióját nem helyteleníthetjük, mert ahol a művelési ágváltozás által a kataszteri tiszta jövedelem nyílvánvalólag emelkedett, ott ellenvetésünk nem lehet, hogy e tekintetben az állandó művelési ágváltozások kiigazítása hivatalból kötelezőleg történjék.

A törvényjavaslat második intézkedése, hogy az egyes földparcellák, dűlők és egész községeknek új kataszteri osztályba való sorozása és szükség esetén új kataszteri tisztajövedelmi fokozatok felállítását is megtörténjék. Ez ellen leghatározottabban állást kell foglalnunk, mert ezen munkálatok végrehajtása egy új kataszter készítésével volna egyenlő, amely teljesen felesleges és amint a törvényjavaslat indoklásából látszik: a miniszternek sem volt szándékában, mert a törvényjavaslat indoklása határozottan kimondja, hogy új kataszter készítését sem szükségesnek, sem célrányosnak nem tartaná s hogy egy új kataszter készítésével egybekötött költségeket egyáltalán igazoltá nem tenné, mert az aránytalanságok továbbra is fenn fognak állani.

A törvényjavaslat második intézkedése az, hogy az 1881. évi 46-ik t.-ezikkben 52 millió koronában megszabott adókontingens s az 1883. évi 40-ik t.-cz. által 22 millió koronában megszabott földtehermentesítési járulék kontingensét elejti, ezzel egyidejűleg azonban a földadó 25%-os kulcsát 20%-ra csökkenti le. Azt gondolom, hogy a törvényjavaslat ezen rendelkezésével szemben is állást kell foglalnunk, mert igaz, hogy a földadó kulcsát 20%-ra szállítja le, de a kontingens elejtésével és ezen ezélba vett kataszteri kiigazítás által előidézendő nagyobb kataszteri tiszta jövedelemnek kimunkálása által nem vagyunk biztosítva arról, hogy az adókulcs daczára, az adó egész kontingense nem fog a jövőben emelkedni. A 20%-os adókulcsot tulajdonképpen a törvényjavaslat kedvezőbb színben való feltüntetetésére szolgáló eszköznek tartom. Ennélfogva a földadó kontingensének fenntartását kell követelnünk, tekintet nélkül arra, hogy a földadó kulcsa a kontingens keretében milyenné alakul, vajjon a 25%-ot megtartja-e vagy csökkenti. Együttal azonban azon kívánságot is hozzá kell fűznünk, hogy amennyiben a kataszteri tiszta jövedelem annyira emeltnék, hogy a kontingensnél nagyobb adó jönne ki, akkor az adókulcsnak a kontingenshez mért általános leszállítása következék be.

Egy további intézkedése a törvényjavaslatnak, hogy a földtehermentesítési járulék százalékát ezentul elejti s azt a földadóval egyesíti. Nem akarok hosszabban bocsájtkozni annak jogi fejtegetésébe, hogy mennyire jog- és törvény szerű a miniszternek ez a szándékolt intézkedése. Erre vonatkozólag Szentiványi Kálmán a „Köztelek”-ben beható cikket tett közzé, amelyben kimutatja, hogy a miniszter ezen szándéka törvényes alappal nem bír.

A földtehermentesítési járulék beszedése 1958. évben önmagától megszűnik s hozzájárul ehhez az a körülmény is, hogy a földtehermentesítési járuléknek százaléka sokkal több, mint amennyi a földtehermentesítési adósság törlesztésére szükséges s hogyha ezt a kontingens elfogadjuk, rosszabbul járunk, mert a kincstár többet szed be földtehermentesítési járulék címén, mint amennyire neki szüksége volna a törlesztésre. Azt hiszem tehát, hogy ezen nézetünknek a határozati javaslatban és annak alapján a kormányhoz intézendő felterjesztésünkben szintén kifejezést kell adnunk.

Megemlítem végül azt, hogy a földadóreformról szóló törvényjavaslat a kataszteri kiigazítások elrendelésére vonatkozólag első fórumul a vármegyei földadó-bizottságokat, második fórumul az országos földadó-bizottságot kontempálja. A magam részéről ezen fórumok megalkotását helyesnek tartom az esetben, hogyha ezekben tényleg a mezőgazdasági érdekképviselet fog érvényesülni, vagyis hogyha a földadó kiigazítására vonatkozó elhatározások a mezőgazdák kezébe tétetnek le. Mivel azonban ezen törvényjavaslat szerint a vármegyei földadó-bizottságoknak tagjai a megyei törvényhatósági bizottsági tagok közül választatnak, ezeknek pedig nem valamennyie földbirtokos, — mert tudvalévő, hogy sok törvényhatósági bizottságban több oly tag van, aki nem birtokos — kerülni akarjuk azt, hogy ezen igen fontos kérdésben a földbirtokosokon kívül mások is intézkedjenek. Ki kell mondanunk tehát azt, hogy a mezőgazdasági érdekképviseletnek törvényes megalkotása alkalmával a megyei vagy kerületi kamarák küldjék ki a vármegyei földadó-bizottságok tagjait, addig is azonban a vármegyei földadó-bizottság tagjai a megyei törvényhatóság azon bizottsági tagjai közül választassanak, akik földbirtokosok, vagy mezőgazdasággal foglalkoznak. (Helyeslés.) Ugyanezen elv volna alkalmazandó az országos földadó-bizottság tagjaira nézve is, hogy t. i. addig is, míg az országos mezőgazdasági kamara létesül, az országos földadó-bizottság tagjainak felét a földművelésügyi miniszter kijelölése alapján nevezze ki a pénzügyminiszter.

Tovább menve, a kereseti adók azok, melyek bennünket, mint mezőgazdákat érdekelnek, különösen azért, mert ezen adó alá tartoznak a földhaszonbérletők, továbbá mindazon bérletők és birtokosok, akik a mezőgazdasággal szorosan össze nem függő ipari vállalatokkal is bírnak. A kereseti adók kulcsát a törvényjavaslat 10%-ról 5%-ra csökkenti le és illetőleg a szellemi munkából eredő keresetekre nézve leszállítja 4%-ra. Igaz, hogy a kereseti adó kulcsa ily módon le van csökkentve, de tekintve azon körülményt, hogy a kereseti adók bevallása és kivetés

Vöröslóhere-magot vásárolok.

Kisarankás áruért **190** koronáig, **Arankamentes** áruért **200** koronáig
fizetek métermázsánként ab vidéki állomás, ott átvéve és kifizetve.

Ajánlatot és 5 kilós mintát utánvétellel kér, az eladó mennyiség közlésével

Mauthner Ödön cs. és kir. udvari magnagykereskedése **Budapesten, VII., Rottenbiller-utca 33.**

az eddigi rendszertől eltérőleg nem három évi, hanem egy évi érvényűvel állapított meg, továbbá az adókievető-bizottságoknak a kereset megállapítására nézve messzemenő eszközök állanak rendelkezésére, azt hiszem, hogy e tekintetben más nem követelhetünk, mint hogy az adókievető és a kereseti adó alapját megállapító bizottságba, hasonlólag mint a vármegyei és országos földadó-bizottságokban, a mezőgazdasági érdekképviseletnek is a megfelelő képviselet biztosítsák éppen olyan módon, mint a kereskedők és iparosoknak képviselete biztosították a kereskedelmi és iparkamarákban, valamint azért, hogy a vármegyéknek az alispánjai és a törvényhatósági városoknak polgármesterei a házbirtokosok közül is tagot küldhetnek ki az adómegállapító bizottságokba.

A kereseti adóknál éppúgy, mint a jövedelmi adónál is, egy körülményre vagyok bátor a tisztelt szakosztály figyelmét felhívni, amely a határozati javaslatban ugyan nem foglaltatik, de előadói indokolásomban benne van s ez az, hogy a törvényjavaslat a kereseti adókat 28 millió minimális összegben kontingentálja, a jövedelmi adó kontingensét pedig az első 10 évben 46 millió korona minimális összegben állapítja meg; egyúttal azonban, miután ezen kontingensnek kimunkálását úgy látszik a miniszter az első időkben nem reméli, azon határozatot is tartalmazza a törvényjavaslat, hogy amennyiben a kereseti adó a 28 millió koronát, a jövedelmi adó pedig a 46 millió koronát az első kivetés alapján el nem éri és a különbség legalább 5%-ot tesz ki, akkor a miniszternek joga van a pótelőírás útján kiegészíteni a kontingenst és pedig a kereseti adóknál a pótelőírás nagysága teljesen a miniszterre bízatik, míg a jövedelmi adóknál a törvényjavaslat 40%-ig terjedhető pótelőírás elrendelését teszi le a miniszter kezébe. Bocsánatot kérek, semmiféle miniszternek ily hatalmat megadni nem lehet, amely tisztán az adókat érinti és azok érdekével ellentétben áll, mert hogyha ily hatalmat adunk a miniszter kezébe, akkor az adók kimunkálása által egyrészt sohasem vagyunk biztosak, hogy a kezébe adott hatalmat nem-e fogja a törvényben meg nem engedett mértékben való kiterjesztésre felhasználni, másrészt pedig bekövetkezhetik az a helyzet, hogy akik becsületesen bevallották adójukat, a pótelőírásnál újból igérvénybevetnek azok helyett, akiknek adójukat eltitkolniok sikerült.

Az adóreformjavaslatok között az utolsó, amely bennünket közelről érdekel, a jövedelmi adóról szóló törvényjavaslat, amely teljesen új adónemet konstruál. Igaz, hogy a törvényjavaslat indokolása azt mondja, hogy ez az általános jövedelmi pótdadó helyébe lép, azonban ez egész más adó, mert míg az általános jövedelmi pótdadót 35%-ban állapítják meg, addig az új adó a kipuhított, valóságos tiszta jövedelem alapján vetetik ki progresszív kulcs alapján. E tekintetben nekünk ezen egyesületben többször kifejezett álláspontunk volt, hogy a személyes jövedelmi adók azok, melyek a hozadéki adók aránytalanságait bizonyos mértékig kiegészíteni hivatva vannak, ennek következtében ezen új adónem, amely egyúttal egy

lépést jelent adórendszerünk kifejlesztésében, a mi ellenkezésünkkel nem találkozhatik s csak annyiban emelhetünk kifogást, hogy a progresszív adókulcs, amely itten megállapítva van, a kisebb- és középjövedelmeknél túlságosan emelkedik és a középjövedelmeket egy a középbirtokos, mint iparos, kereskedő és szellemi munkával foglalkozóknál túlságosan magas kulccsal sújtja. E tekintetben tehát okvetlenül állást kell foglalnunk s határozati javaslatunkban ezen kívánságunknak kifejezést kell adni.

Ugyanezen jövedelmi adójavaslat egyúttal az egyesületünk által régóta követelt kívánságunkat is megvalósítja, mert 600 koronával adómentes létminimumot létesít. Az adómentes létminimum elvét helyesléssel fogadjuk, de azt, hogy 600 koronában állapítsák meg a minimum, a magam részéről elfogadhatatlannak tartom azért, mert e létminimum mellett az összes mezőgazdasági cselédség beleesik az adókötelezettek sorába.

A jövedelmi adónál sérelmesnek tartjuk azt az intézkedést, amely az általános jövedelmi pótdadónál fennálló rendszert, t. i. hogy a bekebelezett adósságok kamatainak egy tized százaléka magából a pótdadóból vonassék le, elejti. Ezen eljárás következtében nagyon sok eladósodott középbirtokos ezen a réven kárt szenved, mert bekebelezett adósságainak kamatai többet tesznek ki, mint pótdadója s legább a pótdadó fizetése alól van felmentve és könnyebbé válik részese. Nem tagadható másrészt az sem, hogy a törvényjavaslatban az összes beigazolható adósságok kamata vonatik le a pótdadónál, itt tehát előáll az a helyzet, hogy az egyes eladósodott középbirtokosoknál nagyobbak lesznek az adóterhek és ezáltal jövedelmek csökkenvén, alacsonyabb adókatégoriába fog esni.

Ugyancsak a jövedelmi adóról szóló törvényjavaslatban foglaltatik azon rendelkezés, hogy azok a föld- és házbirtokosok, akik az országban állandó lakással nem bírnak és legalább négy hónapig az országban nem tartózkodnak, adójuk kétszeresével rovatnak meg. Most, midőn idegenek mind nagyobb mértékben vásárolnak birtokokat, ez a rendelkezés, amely Oroszországban és Romániában is megvan, csak helyesléssel találkozhatik. Felmerül ugyan az az aggodalom, hogy az ellenőrzés nem lesz eléggé gyakorolható, ezért ennek az aggodalomnak az eloszlátása végett a törvény végrehajtási rendelkezésének a leghatályosabbnak kell lennie.

Végül a szakosztály figyelmébe ajánlja azt a körülményt, hogy a külföldi államoknak, különösen Poroszországnak jövedelmi adótörvényeiben meg van az u. n. gyermekparagrafus, amely arra irányul, hogy a nép a gyermek neveltetésére és tartására jelentékeny kiadásokat kénytelen fordítani, tehát a gyermekneveltetési költségekkel a tiszta jövedelem leszálítottassék s ezzel a jövedelmi adókatégoria alacsonyabb osztályába vétessenek. Szólok elabóratumában erre bőven kiterjeszkedett és felémli, hogy az erre vonatkozó osztrák törvényes rendelkezés még tovább megy s nemcsak a porosz gyermekparagrafust alkalmazza, de egyúttal a jövedelmi adó kategóriájának megállapításánál még a sorscsapásokat is tekintetbe

veszi, vagyontalan hozzátartozók eltartását stb. szintén figyelembe veszi. (Helyeslés.)

Tisztelt szakosztály! Ezek volna az azon főszempontok, melyek alapján a határozati javaslatot az egyesületi tanács nevében benyújtani szerencsém van. Bármiképpen is rendeztessenek azonban az egyenes adók, a reformjavaslatok csak akkor fogják az adózó polgárok könnyítését okozni, hogyha velük egyidejűleg a törvényhatósági, községi és egyházi pótdadók is rendeztetnek. Ezek alapján bátor vagyok a határozati javaslatot a szakosztálynak tárgyalás és elfogadásra ajánlani. (Eljenzés.)

Zselénski Róbert gróf elnök: Tisztelt szakosztály! Miután én az egyesületi tanács határozati javaslatával egyet nem értek és felszólalni kívánok azzal szemben, méltóztassék megengedni, hogy az ülés vezetését Emödy József elnöktársamnak átadhassam. (Helyeslés.)

Emödy József, a szakosztály alelnöke elfoglalja az elnöki széket.

Zselénski Róbert gróf: Igen sajnálom, hogy a tanács által kidolgozott határozati javaslattal ellentétbe kell, hogy jöjje, de ez úgy történt, hogy a tanácsnak azon ülésén, amelyen ez a határozati javaslat hozatott, részt nem vehettem. Nem tudom, sikerült volna-e nekem a tanács határozati javaslatát módosítani. Mindenesetre igen sajnálom, hogy kénytelen vagyok ezen felette fontos kérdésben a tanácsnak határozati javaslattal ellentétbe helyezkedni. Még egyet kell felemlítenem. Egyesületünkben sokkal kevésbé, de az országban nagy általánosságban szeretnek mindent politikai motívumokra visszavezetni. Itt egészen felesleges mondanom, hogy közgazdasági kérdésekben, melyekkel majdnem kizárólag foglalkoztam, politikát sohasem csináltam. Tehát ha én most e kérdésben a tanács javaslatával ellentétbe álláspontot foglalok el, engem ez esetben nem politikai, hanem tisztán közgazdasági indokok vezérlelnek.

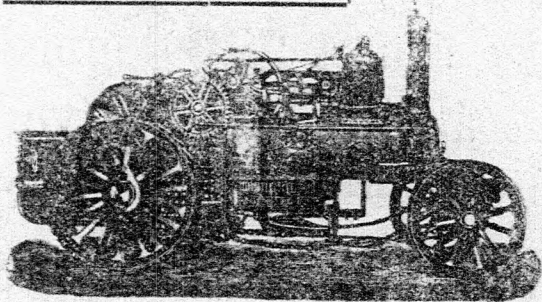
Tudjuk, hogy az adóreformjavaslatot legelőször is Wekerle Sándor ur, mint a régi szabadelvű pártjának pénzügyminisztere tervezte. Ezt a tervezetet átvette Lukács László pénzügyminiszter ur s mikor Tisza István miniszterelnök lett, csak azon két kautelával állottam be pártjába, hogy teljesen szabad kezet tartok magamnak főn a tőzsdereform és az adóreform tárgyában, mert ez utóbbi javaslatot már előbbi alakjában is károsnak tartottam a magyar mezőgazdára. A jelenlegi adóreformjavaslat pedig majdnem azonos azzal, melyet Wekerle Sándor ur első ízben készített. Ezekből levonható, miszerint nem politikai motívumok vezérlelnek, midőn állást foglalok a tanács javaslata ellen.

Ezek előadása után legyen szabad nekem az előttünk fekvő javaslathoz egy kissé hosszabban szólani, mert a tárgy annyira fontos, hogy megérdemli a vele való bővebb foglalkozást. (Halljuk, halljuk!)

Miudenekelőtt vessünk a multra egy pillantást; 14-15 éve foglalkozik az OMGE. az adóreform kérdésével. Már az 1895-ik évi harmadik országos gazdaságkongresszus foglalkozott a kérdéssel s akkoriban az adóreform előadója: György Endre ur, aki abban az

BOROSZLÓ ■ ■ ■ BUDAPEST

Kedvezményes árak és fizetési feltételek

Elsőrangú külföldi és magyarországi referenciák.

Teljes gőzeke-készleteket és gőz-utihengereket

legtökéletesebb kivitelben szállít:

KEMNA J. ■ ■ ■ ■ ■ gőzeke- és gépgyár ■ ■ ■ ■ ■
Budapest, IV., Kossuth-Lajos-utca 8.

eltartását
slés.)
nak azon fő-
rozati javas-
benyújtani
deztessenek
mjavaslatok
ok könnyíté-
üleg a tör-
pótadók is
vagyok a
ak tárgyalás

szített szak-
nács hatá-
és felszö-
tassék meg-
hódý József
slés.)
nöke elfog-

álom, hogy
i javaslattal
ny történt,
melyen ez a
nem vehet-
e nekem a
ni. Minden-
en vagyok
csnak hatá-
kedni. Még
ben sokkal
talánosság-
otivumokra
es monda-
en, melyek-
a, politikát
most e kér-
tées állás-
etben nem
agi indokok

slatot leg-
int a régi
e tervezte.
szló pénz-
miniszter-
al állottam
ezet tartok
és az adó-
javaslatot
tartottam a
adóreform-
zal, melyet
ített. Ezek-
ai motivu-
ok a tanács

pad nekem
sé hossza-
ira fontos,
b foglalako-

egy pil-
az OMGE.
z 1895-ik
sszus fog-
az adó-
abban az

időben a theoretikus liberális nemzetgazdasági iskolának egyik oszlopos tagja volt. György Endre akkori előadásában elfogadásában ajánlotta azt a javaslatot, melyet Wekerle készített. A plénumban tárgyalták ezt a kérdést és én bebizonyítani iparkodtam, mennyire káros a gazdaközönségre nézve Wekerle Sándor adójavaslat. Az előadói javaslatot sikerült nekem teljesen kiforgatni, úgy, hogy a végén György Endre előadó úgy nyilatkozott, miszerint a javaslatból csak a keretek maradtak meg. (Derült-ség.) Ugyanis György Endre ur javaslatából csak két tétel lett elfogadva, az egyik, mely azt mondja, hogy új katasztert nem óhajt a gazdaközönség, mert ezen rendszerrel inhaerens az igazságtalanság; a másik pedig, mely azt mondja, hogy a jövedelmi adóban látja a jövő rendszer sarkpontját. Javaslatomra azonban ki lett mondva, hogy a földbirtok által eddig fizetett általános jövedelmi pótdadó semmiképpen sem helyettesíthető a jövedelmi adó oly formájával, mely személyes megadóztatást involvál, hogy az egyéni megadóztatás tehát ki nem terjeszthető a földadóra.

Ez történt 1895-ben s az utána következő évben Lukács pénzügyminiszter egy szaktanácskozmányt hívott össze, mert keresztül akarta vinni az egyenes adók reformját a Wekerle-féle javaslatoknak alapján. Egyesületünk ez anketre engem küldött ki. Legyen szabad tehát felolvasnom azt, amit az anketén e kérdésben mondtam (olvassa):

„Zselénski Róbert gróf: Tisztelt szaktanácskozmány! A tárgyalás alatt lévő tervezethez, melyet én ugyan nem tartok adóreform-tervezetnek, amely csak a jelenlegi igazságtalan és komplikált rendszer még igazságtalanabbá és komplikáltabbá tétele, csak mezőgazdasági szempontból szándékozom röviden hozzászólni. Wekerle Sándor volt kormányelnök és pénzügyminiszter ur ő nagyméltósága kormányja alatt helyreállított a pénzügyi egyensúly; ez okvetlenül nagy érdem, mert mindenestre igaz, hogy a legterhebb megadóztatás sem hat oly károsan egy ország nemzetgazdasági viszonyaira, mint a budget-deficit. Kiadásaink azonban az utolsó időkben egyre fokoztatnak, úgy, hogy azt a veszélyt látom, hogy nemsokára, ha így gazdálkodunk továbbra is, deficitjeink újra elő fognak állni. Ezt érzi a pénzügyminiszter ur ő nagyméltósága is és mintán azt is igen jól tudja, hogy az ország adózási képessége nagyon igénybe van véve és egyelőre legalább nem fokozható: véleményem szerint ez az oka az adóreformnak, t. i. az, hogy mert direkt uton nem emelheti az adókat, tehát indirekt uton akarja azt elérni. Igaz ugyan, hogy mostan említette Wekerle Sándor ő nagyméltósága, hogy a netáni többlet az egyenesadók apasztására fog fordítani, hanem ha egyszer a deficitjeit ezt az összeget igényelni fogják, hogy akkor lesz-e képes ezen ígértét megtartani, kétfelm. Én azt hiszem, hogy ez nagyon nehéz feladat lesz. Az egyensúlyt a volt pénzügyminiszter ur két főfaktor segítségével állította helyre. Az egyik főfaktor volt a szeszadó emelése 11 krajczárról 30 krajczárra. Ez ellen egy szavam sincs, mert egyrészt tetemes jövedelemre tett szert ezáltal az állam, másrészt az ország lakosságának úgy morális, mint fizikai romlását előidéző

mértékten szeszfogyasztás ezáltal némileg korlátozva lett. A másik főfaktor volt a regálék megváltása. No már ez sok esetben megváltása, de elközbása volt a gazdaközönség kezében lévő és nagyon sok esetben progresszív emelkedésnek örvendő jövedelmi forrásnak, egy oly jövedelmi forrásnak, mely sok gazdának, főképp a hegyes és szegényebb vidékeken, az egyedüli biztos jövedelemforrását képezi. Ezen megváltást azonban, tekintetbe véve a nagy állami célt, a gazdaközönség szó nélkül viselte el. Azonkívül a bor-, sör- és szeszfogyasztás oly békóba lett szorítva, amelynek párját messze földön hiába keressük. Az egyensúly helyreállításának árát tehát legnagyobb részben a gazdaközönség fizette meg. Most azonban mivel szándékozik a jelenlegi kormány ezen áldozatkészségét megjutalmazni? Azzal, hogy a tervezett adóreformjában mindenkinek adóján — legalább a javaslat szerint — mindenkinek az adóján könnyíteni szándékozik, kivéve a gazda adóját; mert ha a pénzügyminiszter ur a gazdákra róni szándékozik azt a behajthatatlan 2.885,862 forintot tevő adómennyiséget, tehát olyan adómennyiséget, amely behajthatatlan, azt hiszem, hogy az nem könnyítés a gazdákra nézve. Ennek legnagyobb részéből származik az a 1/2% os adóleengedés, amelyet a memorandumban találunk.

Wekerle Sándor dr.: Ez egészen külön dolog! Zselénski Róbert gróf: Továbbá azt hiszem, hogy a gazdaközönségnek nem fog előnyére válni az, hogy a jelenlegi pótdadó jövedelmi adóval helyettesített fog. Azt mondja a volt pénzügyminiszter ur ez egyenes adóreform tárgyában írott emlékiratában a 41. lapon: „ennélfogva magánál a földadónál és a gazdasági haszonvételeinél 100 millió forint olyan jövedelemhez jutunk, mely eddig még megadóztatva nincsen.” A kataszter a 80-as években készült; az akkori 10—15 forintos buza és 8 forintos rozs ára helyett ma a gazda örül, ha buzájért 6 forintot s rozsaért 4 forintot kap és mégis 100 millió forint olyan jövedelme lenne a gazdának, amely megadóztatva nincsen? Ezt én — bocsánatot kérek — megérteni képtelen vagyok. Magyarazza meg kérem, a pénzügyminiszter ur ő nagyméltósága, hogy hová megy az a 100 millió forint jövedelem? Ha betekintek a statisztikába, azt látom, hogy Magyarországon a jelzőlag biztosított kölesönök kitétek 1891. év végén 509.600,000 forintot, 1893. év végén pedig 639.000,000 forintot tesz, az évi adósságszaporulat tehát 647 millió forint, bele nem számítva a magánkölesönöket; ez pedig olyan időszakra esik, midőn a gazdák megkapták a regále utáni megváltási összegeket, ami tehát egyelőre legalább a gazdának nagy könnyítést okozott.

De menjünk tovább; azt írja a volt pénzügyminiszter ur emlékiratának szintén 41. lapján:

„Azt tapasztaljuk a földadónál, hogy a kataszteri jövedelem sokkal kisebb a tényleges jövedelemnél, úgy, hogy ha a gazdasági mellékhaszonvételeket is figyelembe vesszük, a megéjtett kísérleti számítások szerint a földterhementesítési pótlékkal együtt 25 5/10%-ot tevő adó a jövedelemnek legföljebb 15% -át teszi.”

Tehát a volt pénzügyminiszter ur egészen helyesnek találja, hogy a föld, amely az adófizetés alól nem tud kibujni, 25 5/10% adót fizessen, szemben a sokkal kisebb adóösszeggel, amely minden egyéb jövedelmi forrást sujt, amely jövedelmi források az adó alól kibujni tudnak és legtöbbszörre ki is bujnak.”

A hatodik országos gazdakongresszuson, amely Pozsonyban tartott meg, az adóreform kérdésének én voltam az előadója s a javaslataimat a kongresszus egyhangulag el is fogadta.

Tudjuk, hogy Poroszország is áttért a tárgyi adókról a személyes adókra. Igen ám, de Poroszországban ugyanakkor a földadót megszüntették és csak egy kis hányadát adták át a községeknek. Hogyha tehát nálunk is a földadót megszüntetnék és úgy térnének át a személyes jövedelmi adóra, ez ellen nem volna jogom felszólalni, mert egy alapon fekiúdnék az egész megadóztatás, de a ház- és földbirtoknál nagyon terhes hozadéki adót betetőzni egy személyes adóval olyan igazságtalanság, amelynek párját csak Ausztriában találhatjuk, ahol szintén általános az elégedetlenség az adóreform miatt. A jövedelemadó egy agrárországban, mint aminő Ausztria is, keveset jövedelmez s mivel mi agrárállam vagyunk, nálunk a jövedelmi adót behozni vérmes reményekkel nem lehet. Hát milyen drága és vexatorius lesz ennek a jövedelmi adónak a törvényjavaslatban tervezett kivetése! Minden községben és évenként olyan adóbizottságok fognak működni, mint amilyenek kivetik jelenleg minden harmadik évben a III-ad osztályu kereseti adót. Mennyibe fog kerülni ennek a jövedelmi adónak a behajtása? Példa reá különben Ausztria, ahol mióta a jövedelmi adót behozták, meg kellett kétszerezni az adók behajtása körüli személyzetet, a segédszemélyzetet nagy mérvben megszorítani.

Bátran nagyra mondható az a könnyelműség, amelylyel pénzügyi kormányunk bele készül menni a tervezett adóreformba. Helyesen jegyezte meg az előadó ur, hogy a miniszter maga sem bizik az adóreform könnyű keresztülvitelében, mert hiszen felhatalmazást kér 40% -ig terjedő pótdadó kivetésére, ha a szükséges jövedelmi adó be nem folynék. Ez a tény igazolja, hogy az előttünk fekvő adójavaslatok könnyelműen lettek összeállítva, nem lettek kellően átgondolva és az ország igényeinek nem fognak megfelelni.

Felolvassa ezután szülő a pozsonyi országos gazdakongresszuson általa előterjesztett és elfogadott határozati javaslatot, melyet a kongresszus egyhangulag fogadott el s egyedül Barta Ödön képviselő ur szólalt fel ellene.

Áttérve a progresszív adóra, kinyilatkoztatom, hogy nem vagyok barátja a szociálista irányu progresszivitásnak az adózásban, de ha barátja is lennék, akkor is ezt csak egy gazdag országban érvényesíteném, egy olyan országban, ahol nagy a vagyonosság. De hogy néz ki a progresszivitás a javaslatban: éppen a nagy vagyonok vannak teljesen kihagyva a progresszivitásból és a középjövedelmek 200,000 koronáig vannak progresszive megadóztatva, 200,000 koronán túl megszűnővén a progresszivitás. Az OMGE. tanácsának javaslatát nem

LOSONCZI DRILL

tolókeres SORVETŐGÉP, alul- és felülvető szerkezettel.

Első losonczi mezőgazdasági gépgyár
BASCH ÉS TARJÁN mérnökök LOSONCZ.

Kizárólagos vetőgépgyár.

Tessék árjegyzéket kérni.

Kitüntetve:

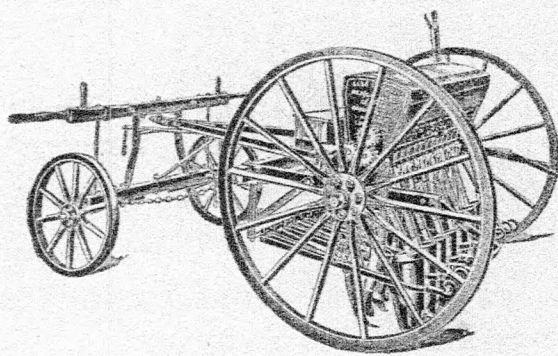
1906. Kolozsvár: Aranyérem.

1906. Nagyvárad: Elismerő oklevél.

1906. Nagyvárad: Elismerő oklevél újításokért.

1907. Sepsiszentgyörgy: Aranyérem.

1907. Pécs: Állami ezüstérem.

fogadhatom el, mely szerint a progresszív kulcs már 120,000 koronánál szűnnék meg.

Ha már igen ragaszkodnak a progresszióhoz, ezt megkezdeném 5000 koronánál és egy pár milliónál érném el a maximum kamatozást.

Befejezés előtt legyen nekem szabad egy példával illusztrálni, mikép fog működni a tervezett adóreform, ha életbe lépett. Hasonlítsuk össze adóterhét egy 20,000 korona jövedelemmel bíró birtokosnak és gyárosnak. Majorsági gazdálkodás mellett körülbelül 1000 kat. hold közepes minőségű föld szükséges ahhoz, hogy 20,000 korona jövedelem fölött rendelkezék egy birtokos. Egy 1000 kat. holdas birtokos fog fizetni földadót körülbelül 2000 koronát, jövedelmi adót körülbelül 800 koronát, összesen 2800 koronát, egyéb adókban és pótlékokban ennek 50%-át, vagyis 1400 koronát, mindössze tehát 4200 koronát, vagyis 21%-ot. Egy 20,000 korona jövedelem fölött rendelkező gyáros fizetni fog 5% általános kereseti adót, azaz 1000 koronát, 3% jövedelmi adót, azaz 600 koronát, összesen 1600 koronát, egyéb adókban és pótlékokban ennek 50%-át, vagyis 800 koronát, mindössze tehát 2400 koronát, vagyis 12%-ot. Hát igazság ez? Hát ilyen adóreformba belemehet még általánosságban is az OMGE? Én, tisztelt szakosztály, kijelentem, hogy általánosságban sem megyek bele ezen adóreformba. Nagyon ügyes volt a pénzügyminiszter részéről, hogy látszólag leszállította a földadót és kimutatta, hogy minden birtokos adója végeredményében kevesebb lesz. Igen ügyesen tévútra vezette a többi kereseti ágakat is, nemcsak a gazdákat s ezen ágak tagjai azzal támadják az adójavaslatokat, hogy azok a gazdák érdekében valók s mivel a legtöbb ember jelszavak után ítél, a gazdaközönség elhiszi, hogy a reform, ha nem is előnyére, de hátrányára nem lesz és belenyugszik abba.

Van itt egy táblázat, amely kimutatja, hogy a gazdák az adóreform életbeléptetésével kevesebb adót fognak fizetni, mint eddig. Az előadó is reámutatott arra, hogy e táblázatban lényeges hiba van, mert az eddigi kataszter van alapul véve, de a másik hiba az, hogy a jövedelemadót a kataszteri tisztá jövedelem két és félszerese után számítja, holott a pénzügyminiszter sokszor hangsúlyozta, hogy még 100 millió oly jövedelme van a földnek, amely adót nem fizet. A kontemplált bizottságok tehát azon lesznek, hogy a földet mentől jobban megterheljék adóval. Ha mindezeket figyelembe vesszük, arra a meggyőződésre kell jutnunk, hogy a reform által kontemplált eljárás oly vexatorius lesz, annyi mindenféle magán, politikai és egyéb üldözésekre fog alkalmat adni, amelyek nem illenek bele egy agrárország keretébe.

Én tehát készítettem egy másik határozati javaslatot az egyesületi tanács javaslatával szemben és kérem annak elfogadását. (Halljuk, halljuk!)

Javaslatom a következő:

Határozati javaslat.

Az OMGE nem veszi tudomásul a m. kir. kormánynak az egyenes adók reformjára vonatkozó törvényjavaslatát, mert azok merő ellentétben állanak mindazon határozatokkal,

melyek az utolsó 10 évben úgy országos gazdakongresszusok, mint az OMGE részéről hoztattak.

Jelesen óvást emel az ellen, hogy a föld hozadéki adója fennmaradjon és ez tetőztesse egy felette vexatorius természetű, csak nagyon drágán kezelhető és mindenféle természetű üldözésekre igen alkalmas jövedelmi adóval; óvást emel a kataszteri becslésnek kiigazítása ellen, mert ennek keresztülvitele igen sokba kerülne és tapasztalatból tudja, hogy jó, igazságos kataszter sehol sem létezik, tehát az új sem lesz jobb a réginél, legfeljebb az igazságtalanságok eloszlása fog másképp történni.

I. Általános elvek egy esetleges adóreformnál.

Az adót lehetőleg a jövedelmet szolgáló tárgyra kell kivetni, nem pedig a jövedelmet élvező személyre.

Egy és ugyanazon jövedelem, ha nem cserélt tulajdonost, lehetőleg csak egyszer adóztatandó meg.

Semmiféle jövedelem az adófizetést ki ne kerülje.

Minden adónál, ahol ez keresztülvihető, egy 600 koronás jövedelemminimum állapítandó meg, mely után az adónak egy csekélyebb százaléka lenne kivetendő.

Az olyan jövedelem, mely akár ingó, akár ingatlan tőkéből ered, jobban megadóztatandó, mint a kereset.

Az átmenetre a hozadéki adókról a személyes adóra csak akkor szabad gondolni, midőn a budget meg fogja engedni a hozadéki adók nagyobb részének törlését.

II. Egyenesadóreform-tervezet.

1. A földadó 50 millió koronában kontingentáltatik.

Azok a jövedelmi többletek, melyek a kataszteri művelési ágak kijavítása folytán előállanak, az adókulcs csökkentésére fordítatnak.

Nem lett volna szabad a magyar gazdaközönségnek megengedni, hogy a földterhementesítésre kibocsájtott tőke konvertáltassék. Ha az meg nem történik, már majdnem törlesztve lett volna ez az összeg és a föld megmenekülne egy évi 23 millió 600 ezer korona tehertől. Legfőbb ideje, hogy a gazdaközönség ebbe a kérdésbe is beleszóljon.

A külföldi honosok földadója a belföldiekéhez arányitva némi pótlékkal sujtassék, valamint azon belföldi honosoké is, kik az évek nagyobb részét, szükség nélkül, külföldön töltik.

2. A házadó kulcsa a jelenlegi 20%-ról 15%-ra.

3. A bányaadó kulcsa 10, kavics- és kőbányák is bányaadó alá vonatnak, ha azokból el lesz adva termény.

4. Üzemadó. Ezt fizetik mindazok, kik eddig a III. osztályú kereseti adónak voltak alávetve, beleértve a szellemi foglalkozáson alapuló üzemeket is, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok, a jelenlegi I. osztályú kereseti adó alá vont kisiparosok, valamint a házalók.

A nyilvános számadásra kötelezett és a

gyári vállalatok adója marad 10%-os, a többi üzemek adója 6%-os.

5. Alkalmazottak adója. Ezt fizetik mindazok, kik akár az állammal, akár testületekkel, akár magánosokkal szolgálati viszonyban állanak. Az adókulcs 6%-os.

6. Jövedelmi adó. Ez esedékes minden olyan jövedelem után, melyért az azt élvező nem fizet sem föld-, sem ház-, sem bányá-, sem üzem-, sem az alkalmazottakra kirótt adót.

A jövedelem fizet 6%-ot. Ezen adót fizetné pl. egyjáradékot élvező, egy igazgató-tanácsos és mindenki, aki tőkék felett rendelkezik stb.

Ez az adónem hivatra van megadóztatni mindazon jövedelmeket, melyek eddig az adó alól kibujtak.

III. Adóketés.

A gyakorlat bizonyítja, hogy a III-ik osztályú kereseti adónak eddig érvényben lévő kivetési módja semmiféleképp nem felel meg. Egyrészt vexatorius, másrészt igen eredménytelen.

Az egyenes adó kivetése az adóhivatalokban történjék, a házadónál, a bányaadónál, az üzemadónál, az alkalmazottak adójánál, a jövedelmi adónál, az adófizetők által benyújtandó vallomási iver alapján. Aki igazolatlanul elmulaszt vallomási iver benyújtani, annak adóve hivatalból állíttatik ki.

A kirovás fellebbezhető a közigazgatási bizottsághoz és a pénzügyi bírósághoz.

Minden városban, minden adóhivatal területén évi kimutatások szerkesztetnek és nyomtatnak az illető területen fizető adózókról, adónem szerint. Ezen kimutatások évenként megküldetnek az illető város, illetőleg adóhivatal minden egyes adófizetőjének. Ilyen kimutatás sok egyént fog elriasztani attól, hogy titokban tartson olyan jövedelmet, mely köztudomású. Ezen kimutatás költsége pedig távolról sem lesz olyan nagy, mint aminő hasznhozó.

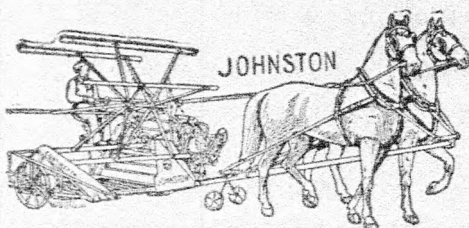
Desseuffy Aurél gróf: A tanácskozás rendjére kívánok észrevételeket tenni. Méltóztatik látni, hogy előttünk van az egyesület tanácsának határozati javaslata, melylyel szemben Zselénski Róbert gróf egy másik javaslatot terjesztett elő, amely elveti az egész adóreformot. Méltóztatnék megengedni, hogy én az egyesületi tanács álláspontját röviden körvonalozzam és ecseteljem, hogy mi vezetett bennünket arra, hogy a határozati javaslatot idehozzuk. Kétségtelen, mindnyájan érezzük évek óta s e teremben is több ízben elhargzott, hogy kívánatos általában az egész adórendszer reformálása. Egyáltalán a parlamenti működés természetéből folyik, hogy a kormány, amely anyagi felelősséggel intézi az ügyeket, az előtt a szituáció előtt áll, hogy igen sokan vannak, akik az adó alól kibujnak, szükséges tehát, hogy azok is megadóztassanak. E reformmal úgy Wekerle, mint Lukács László volt pénzügyminiszter is bővebben foglalkoztak s így került az egész reformtervezet a parlament elé.

Mai tanácskozásunk célja más nem lehet, mint rámutatni azon aggályokra, amelyeket a gazdaközönség táplál a javaslatokkal szemben. Azt vagyok bátor tehát proponálni, méltóztat-

JOHNSTON

mélyvágású fűkaszalógépei
marokrakó aratógépei
és kéveköto szénaforgató és szénagyűjtőgépei

a legjobbak a világpiacon

és kiválóan alkalmasak a magyar viszonyokra. A Johnstone-pek dől, kavarodott gabonában is jó munkát végeznek s feltűnően csekély vonóerőt igényelnek.

A gépek szerkezetének tökéletességéért s anyaguk elsőrendű voltaért készséggel szavatolunk.

Vezérképviselőt és főraktár: **Bächer Rudolf Melichar Ferencz** cégnél
BUDAPEST, VI. ker., Nagymező-utca 68. szám.

Tessék ismertető leírást kérni.

Tessék ismertető leírást kérni.

sék az egyesületi tanács határozati javaslatára nézve véleményét mondani, azt esetleg módosítani, azután fogjuk beterjeszteni a kormányhoz.

Löherer Andor azok közül való, akik a 80-as években a kataszter létrehozásában résztvettek mint a birtokosság megbízottjai. Ott volt Kassán, ahol kitünt, hogy az egész kataszter ingatag alapon épült fel, tehát már akkor nem orvosolta azokat a bajokat, melyek országsszerte felhangzottak. Azóta szőlőnek módjában volt az egész országot dülőlől-dülőre bejárni és értékkatasztert készített, amelyből kitünt, hogy mindazok a visszasságok, amelyeket 20 évvel ezelőtt felsorolt, tényleg az életben beigazolást nyertek.

A határozati javaslathoz szólva, azt a nézetét fejezi ki, hogyha a földadó nem kontingentáltatik, akkor inkább Zselénski gróf álláspontjára kellene helyezkedni. Nem kívánja azon nagy elveket itt bolygatni, melyeket Zselénski Róbert gróf, mint az egyesületnek éveken át ezen kérdésben előadója, felhozott, de nem tudja, miért tart a tanács attól, hogy itt helyesebb korrekciója álljon be a földadó revíziójának. A kiigazítás és tulajdonképpeni arányosítás létesítése kevés munkával keresztülvihető, mert minden elő van készítve és nem szükséges az egész országra nézve új katasztert létesíteni, hanem csak a fennálló hiányok korrekcióját keresztülvinni.

Az előadói indokolás azt mondja, hogy a földadókataszter revíziójának csak az időközi változások kiigazítása stb. a célja. Ez óriási tévedés, mert hogyha úgy állítjuk oda, akkor ezt a nagy kérdést nem méltányoljuk oly figyelemre, amilyent megérdemelve.

Szólo előtt nem az a cél lebeg, hogy felforgatassék egy egész rendszer, hanem a főcél az kell, hogy legyen, hogy lehetőleg arányos adóviselést állapítsunk meg az egész országban.

Feltüntetni ezután az adózás tekintetében az ország különböző vidéken lévő aránytalanságokat s kéri a szakosztályt, hogy a miniszterhez intézendő felterjesztésében ezekre is hívja fel a miniszter figyelmét. Ezen adatok igazolják azt, hogy a jelenlegi egész adózási rendszer hiányos s nem elég a művelési ágak felvétele, hanem szükséges az osztályba sorozás kijavítása is.

Megemlíti végül, hogy Zselénski Róbert gróf önmagának is ellentmondott határozati javaslatával akkor, amidőn az egész tanácsi javaslatot perhorezskálta. A szakosztály előtt fekvő két határozati javaslatot mindemellett össze lehetne egyeztetni. Szólo a tanácsi javaslat harmadik pontját nem tartja elfogadhatónak.

Emődý József elnök kéri a szakosztályt, meg méltóztatnak-e engedni, hogy Biró Lajos tagtárs ur a tárgyalás menetére nézve indítványt tegyen? (Halljuk, halljuk!)

Biró Lajos azt indítványozza a tárgyalás menetére nézve, hogy Zselénski Róbert gróf határozati javaslata is nyomassék ki és a két javaslat egyik legközelebbi ülésen vétessék tárgyalás alá.

Kállay András szintén ebben a véleményben van s egyúttal egy szűkebbkörű bizottság kiküldését kéri, mely a legközelebbi szakosztályi ülésre a két javaslatot összefoglalva, indítványt terjesztene elő.

Biró Lajos annál is inkább helyesli Kállay propeoziczióját, mert az összes ipari érdekelt-ség nagy vehemenciával támadja az adó-reformjavaslatokat s az egyesületi tanács javaslatának tenorja oly szimpatikus, hogy rossz

vért fog szülni s a közvélemény csakugyan elhiszi, hogy az adótörvényjavaslatok a gazdák érdekeit szolgálják.

Lázár Pál nem fogadhatja el Biró Lajos indítványát módosítás nélkül. Biró és Kállay sem akartak mást, minthogy a szakosztály ne hevenyészve hozzon határozatokat, de az az intencziójuk nem volt indítványaik megtételénél, hogy a szakosztály a tárgyalást most teljesen mellőzze. A szakosztály előtt fekvő két határozati javaslat binyomatásához hozzájárul és a jövő szakosztályi ülésen azok tárgyalás alá vehetők. Megtörténhetik azonban, hogy a tárgyalás további folyamán egyes felszólalók új határozati javaslatokat fognak benyújtani, éppen azért indítványozza, hogy azon elv fenntartásával, hogy a beadott és beadandó határozati javaslatok felett a szakosztály a következő ülésén fog dönteni, az általános vitát a szakosztály folytathatja. (Helyeslés.)

Emődý József elnök így értelemben mondja ki a szakosztály határozatát.

Lázár Pál: Azzal kell mindenekelőtt tisztában lenni, hogy egy adóreformnak nem lehet az a célja, hogy az adójövedelmeket csökkentse. A pénzügyminiszter azért készítette az adó-reformjavaslatokat, hogy egyrészt kielégítse az életben felmerülő óhajokat és figyelembe vegye azon panaszokat, amelyek a most érvényben levő adózási eljárás ellen felhangzottak. A háttérben azonban a miniszter előtt az a szempont lebegett, hogy az új adóreformmal az adó-jövedelmeket emelje. Ez szükséges annál inkább, mert napról-napra újabb követelések hangzanak el és mi tisztában lehetünk azzal, hogy az új adóreform feltétlenül az adózó polgárok nagyobb igénybevételét fogja eredményezni. A gazdátársadalom nem zárkozhatik el attól, hogy az adóreformból a maga részét kivége, a gazdákat is azon törekvés kell, hogy vezérelje, hogy a kisebb emberektől, a kisexisztenciákról a nagy terheket levegye és azokra tegye, akik jobban elbirják.

Szólo a határozati javaslatot általánosságban elfogadja, azonban egyes pontozatok ellen állást kell foglalnia s azokra nézve módosításokat is fog proponálni. Igazat ad Löherernek, hogy a kataszteri kiigazítást a reformokkal kapcsolatban mellőzni nem lehet, mert az tény s aki a kataszterünkkel foglalkozott, azt a tapasztalatot meríthette, hogy e téren tarthatatlan állapotok vannak.

Pallavicini Ede ögróf: Nem áll!

Lázár Pál: Beszámotot kérek, Ölexzellenziájára ezt a tapasztalatot tette, de el fogja ismerni azt, hogy más ember ellenkező eredményeket kapott. En nem akarom példákmal igazolni, hogy tarthatatlan állapotok vannak, csak arra utalok, hogy a pénzügyminiszter ur maga is elismerte, hogy a kataszter reformra szorul, mert abban az igazságügyminiszterium nem tud eligazodni. Még arra akarok rámutatni, hogy nálunk az ellenőrzés legcsekélyebb követelménye is hiányzik, míg minden más kulturállamban megvan a műszaki ellenőrzés vagy nyilvántartás, hogyha egy kataszteri változtatás is eszközöltetik, akkor csakis, miután meggyőződtek arról, hogy ez a kataszteri változtatás tényleg helyesen lett keresztül vite, akkor hajtják végre. Ezt a hézagosságot maga a pénzügyminiszter is elismerte és megígérte, hogy azon mielőbb segíteni fog. Nem egészen tisztán bíráljuk tehát a kérdést, mikor azt mondjuk, hogy állást akarunk foglalni a kataszteri kiigazítás ellen. Ez a kettő karöltve jár mindenütt, ahol a művelési ágakban változtatást akarnak eszközölni,

ott okvetlenül a kataszteri kiigazítást fogják eszközölni.

A szólo helyesli előadó azon álláspontját, hogy ne legyen a pénzügyminiszter jóakarától függővé téve, hogy helyt ad, vagy nem ad helyet a kiigazításnak. Mi ezt teljesen kimagyarázhatjuk az egyéni mérlegelésből, mikor azt mondjuk, hogy általános revíziót kívánunk. Körülbelül 20%-os elhajlásnál helye lehet a kiigazításnak, melynél kisebb elhajlásnál nincs helye. Szólo ily irányban kíván módosítást előterjeszteni. Zselénski gróf javaslatával nem kíván foglalkozni s csak néhány észrevételére válaszol. Zselénski hivatkozott a porosz példára, ahol a földadót egészen beszüntették. Ahol oly ipari jövedelmek vannak, mint Poroszországban, ott a földadóról az állam lemondhatott, de nálunk erről nem mondhat le az állam, melynek nagy súlyt kell helyeznie a földadóra. Ezen igazság hangoztatásával nem mellőzhetjük a progresszivitás elvét sem és miután a pénzügyminiszter nem akar más alapot keresni, azért nyult a jövedelmi pótdadókulcsához és azt mondta, hogy a legkisebb jövedelemmel bírótat kiereszti teljesen és fokozatosan fogja megterhelni a nagyobbakat. Igaza van előadónak, hogy a középészénél ez a kulcs nagy, de nem hiszem, hogy a pénzügyminisztert ebbe bele tudnók vinni. Elv gyanánt volna tehát szem előtt tartandó, hogy olyanokat ne akarjunk, amik kivihetetlenek és nem osztom azt az álláspontot, hogy az egész adóreform rossz, tehát dobjuk el. Ezzel nem érünk el semmit, mert megcsinálják ellenünk, nálunk nélkül. Remélhető azonban, hogy azon nagy súlynál fogva, amely az OMGE-t megilleti, igenis eredményeket fogunk elérni, tehát nem szabad egészen a negáció álláspontjára helyezkednünk.

Zselénski grófnak azt az álláspontját, hogyha a progressziv adó behozatott, akkor az egész vonalon, az összes viszonylatokban vitessék keresztül, szólo is helyesli.

Az alábbi határozati javaslatot terjeszti a szakosztály elé:

A beterjesztett határozati javaslat tekintetében mondja ki a t. szakosztály:

Elfogadjuk az I. és II. szakaszt változatlanul, a III. szakaszban elejti a c) pontot és az 1., 2., 4. és 5. pont helyett a következő pontokat fogadjuk el:

1. hogy az összes földadó revízió alá vétessék s mindenütt, ahol a kataszteri tiszta jövedelem az eddig adóalapul szolgált összegtől fel- és lefelé több mint 20 százalékkal tér el, kataszteri kiigazítás és új tiszta jövedelem fokozat felállítása rendeltessék el;

2. hogy a földadó kontingentáltassék és az esetleges több jövedelem a legkisebb adóalappal — egész 300 K. kat. tiszta jövedelemmel — bíró földbirtok adókulcsának csökkentésére fordíttassék.

Az előadói javaslat 3., 6. és 7. pontját elfogadja, ugyszintén a IV. szakaszt a maga teljességében.

Az V. szakasznál a progresszió legmagasabb tétele 10%-nak feleljen meg, úgy hogy a 120,000 koronánál az 5%-ot elérje és azontul 10%-ig emelkedjék.

Emődý József elnök: Most következnek Miklós Ödön tagtárs, aki azonban időközben eltávozott. Pallavicini Ede ögróf urat illeti meg tehát a szólas joga.

Pallavicini Ede ögróf: Szükségét látja a felszólalásnak azért, mert maga is részt vett azon a tanácskozásán, melyet e tárgyban az egyesületi tanács folytatott. Szólo a határozati

HEUCKE A.

Hausnindorfli gőzeke-gyár
kifutó rendszerű

gőzeke-készleteit

szállítja a magyarországi vezérképviselőt:

Komárom-vidéki takarékpénztár r.-t., Komáromban.

javaslatot, úgy amint előterjesztett, elfogadják; a különbség szóló és Zselénski között abban van, hogy Zselénski a hozadéki adó álláspontján van, amely abszolúte össze nem egyeztethető a másik állásponttal, amely a személyi és alanyi megadóztatás elvét tüzi ki. Szóló határozott híve az alanyi megadóztatásnak. Teljes lehetetlenség ugyanis a hozadéki adók oly rendszerét megállapítani, mely az egyén adóképeségéhez alkalmazkodjék és ahhoz simuljon.

Szóló a progresszivitásnak elvét vélné érvényesíthetőnek és azon elvi állásponton van, hogy a személyi adók rendszerére térjünk át s a magunk részéről is helyeseljük a kormány azon szándékát, hogy a személyi, mint ilyen, bizonyos progresszivitás alapján adózó képessége arányában, t. i. fokozottabb mértékben, amint az ő jövedelme növekedik, növekedjék adókötelessége is.

Az adóreformjavaslat nem felel meg az igazságnak, mert a magasabb fokozatokban és különösen a kétszáz ezer koronán felül oly megállás van, ami feltétlen korrekcióra szorul. Nem tartja szóló helyesnek a 600 koronás adómentes létminimumot sem, amely mellett majdnem minden gazdasági cseléd belekerül az adó-lajstromba. A fejadó eltörlése csak szemfényvesztés, fikció, mert más oldalon lesz megadóztatva, jövedelmi adó címén.

Ami Zselénski gróf nézetét illeti, az egészen más és szóló felmentve érzi magát, hogy ennek taglalásába bocsájtkozzék, mert az egyesületnek nem feladata új adóreformot csinálni, hanem azt kell megfontolás tárgyává tenni, hogy a magunk szempontjából elfogadhatjuk-e vagy sem a mostani reformot?

Lázár indítványát szóló nem fogadja el, mert az abban kifejtett felfogás ellenkezik a reform alapelveivel. Igenis korrektívum a hozadéki adók eltörlése és a személyi adó kidomborítása. Nem fogadja el a kiigazítást oly értelemben, mint Lázár mondta, mert a becső-járások jövedelmi fokozatának megváltoztatása felfogatná az egész országot. A fő momentum a földbirtoknál és a gazdálkodásnál mindig az állandóság s a gazdálkodást nem lehet egy-két éves ciklusra, hanem igenis egy emberöltőre berendezni, hogy a gazda biztosítva legyen egész életében, hogy a földje micsoda adóval van megterhelve. Az új kataszter nagy költségekkel járna és a végeredmény mégis csak az lenne, hogy új kiigazítás szükségeltetnék. Szólónak betekintése van az ország legnagyobb részének kataszteri viszonyaiba, de úgy találja, hogy egészben véve nem olyan rossz a kataszter, mint aminőnek feltűntetik.

Zselénski Róbert gróf félreértett szavai kiigazítása címén szólal fel. Nem mondta, hogy határozottan ellenzi a személyi megadóztatást, csak azt mondta, hogy olyan agrárországban, mint a mienk, határozottan ellenzi azt, hogy tárgyi megadóztatás legyen személyi megadóztatással együtt. Ez Ausztriában lett behozva s ott sem vált be. Poroszországban is át lett adva a földadó a községeknek és így megszűnt állami adó lenni. Ha ez behozatik nálunk is, szívesen elfogadja a személyes megadóztatást, de fejelve a tárgyi adó a személyi adóval a mezőgazdasági üzemnek legkárosabb megadóztatása.

Pallavicini Ede őrgróf lehet, hogy félreértette Zselénski szavait, de szóló abban a nézetben van, hogy Magyarországon a viszonyok odaérettek, hogy a személyi megadóztatásra áttérhetünk. Téved Zselénski abban, hogy Poroszországban a földadó újabb szünt meg állami adó lenni, mert ez meg volt már a 48 előtti

időben is s újabb időben tértek át arra, hogy a földadót visszaengedték a tartományoknak és községeknek.

Rubinek Gyula: Két álláspont küzd egymással szemben. Az egyik a tanácsi álláspont, amely számol az adott helyzettel és igyekszik abból levonni a konzekvenciákat s megállapítani az egyesület álláspontját a betérjesztett javaslatokkal szemben. A másik álláspont a szakosztály igen tisztelt elnöke, Zselénski Róbert gróf ő exzellenziájé, aki a limine elveti az összes reformjavaslatokat és a maga részéről időszertültennek tartja az egyenes adók reformját.

Midőn az egyesületi tanács foglalkozott a benyújtott adójavaslatokkal, mindenesetre előbb számot vetett azon kérdéssel, vajjon egy teljesen elutasító álláspont elfoglalásával lehet-e ma célt érni és vajjon egyáltalában célravezető-e, hogy az egyesület egy teljesen visszautasító álláspontot foglaljon el ezen tervezett adóreformmal szemben? Két malomkő közt van ma a gazdaközvélemény, az egyik a szociálizmus és demokrácia, amely erőteljesen követeli a nagyobb jövedelmek erősebb megadóztatását és a kis jövedelmek adómentesítését; a másik a nemzetközi helyzet, a nyugati államok, melyekre nagyon sokszor hivatkozunk példaképp, kezdenek áttérni a személyi jövedelem megadóztatásának a terére. E tekintetben gyakorlati példák állanak előttünk, úgy, hogy ezen két irányzat közt a régi adóztatási rendszert fenntartani, amelyet mindig rossznak tartottunk, amikor mi éppen a kisemberek terheinek a csökkentését állandó programunkba vettük fel, mint pl. a családtagok adója, a létminimum megállapítása, midőn egy törvényjavaslattervezet fekszik tehát előttünk, mely sok hibája mellett is mindezen tényekkel számol: akkor mindenesetre nehéz dolog rászánni magát az egyesületnek arra, hogy a limine visszautasító álláspontot foglaljon el. Ez volt az indoka, hogy a tanács opportunusnak tartotta, hogy az előadói javaslatokon igyekezzék oly módosításokat eszközölni, amelyek a mezőgazdaság szempontjából ezen javaslatokat elfogadhatóvá teszik. Ezt célozza a határozati javaslat, amely a szakosztály előtt mint a tanács javaslata is fekszik.

Ami ő excellenciája előterjesztett javaslatát illeti, én annak egyes részleteit akarom csak érinteni, miután annyira kiterjedt és annyira más irányú az állásfoglalás, hogy annak részleteit nagyon messzevezető volna, hogyha vita tárgyává tennők, akkor, mikor a tagok annak egyes részleteit nem is ismerik. Azt mondja az előterjesztett határozati javaslat, hogy a hozadéki adók is bevonandók a létminimumba és akik ház- vagy földbirtokkal bírnak, feladót fizessenek. Először is a feladó fizetése ellen kell állást foglalnom. Tulajdonképpen indokolja a szociális jelentőségén kívül a létminimum megállapítását? Az, hogy ezen kis adótelek behajtása, nyilvántartása megemésztí a jövedelmet, tehát az állami pénzügyek intézői nagyon könnyen meg voltak ezen szociális követelménynek nyervezők, mert úgy se kaptak jövedelmet, hát ezt egyszerűen elejtik. Ezt tisztelt szakosztály, lehetetlenség a hozadéki jövedelmeket is a létminimum alá vonni, mert hogyha a jövedelmi adóstatistikát kézbe vesszük, pl. a földbirtoknál, mit jelent az, hogy a 300 koronán alóli jövedelmeket is létminimumba vesszük? Akkor az a helyzet áll elő, hogy 74 millió korona jövedelem adómentes lesz, azaz a fele földadónak nem folyik be. A házádonál valószínűleg ugyanaz az eset lesz, hogy ha nem is oly

nagy mértékben, de ez az elaprózás folyton folyik, látjuk napról-napra, hogy mindig több és több birtok jut kisemberek kezébe és végül teljesen megszűnik a földadó. Ma azonban lehetetlen elképzelni, hogy az állam egyszerűen lemondjon a ház- vagy földadóról, tehát a hozadéki adóknál a létminimum megállapítása már ezért is nehéz lesz.

Zselénski Róbert gróf: Ahol keresztülvihető! Rubinek Gyula: Az igen csekély, mert csak a szolgáltatban állóknál és azoknál fordul elő, akik készből élnek.

A jelenlegi adóreformnak, amely előttünk fekszik, két igen lényeges előnye van, amely nem lett kidomborítva; az egyik az eltűnt jövedelmeket fogja megadóztatni, ki fogja kutatni, hogy ez mennyire fontos, mi sem igazolja inkább, mint az általános állásfoglalása azoknak a köröknek, akik eddig kibújtak. Másik előnye a javaslatnak szociális jelentősége, mert egész csomó szociális dolgot tartalmaz, amelyek felett nem hunyhatunk szemet. A mai adóztatási rendszer legnagyobb hibája az volt, hogy a kicsiny jövedelmeket annyira megterhelte, hogy lehetlenné tette a kisexisztenciáknak a vagyonszerzést. Pedig szociális jelentőségű érdeke az országnak, hogy a kisexisztenciák vagyonszerzését ne akadályozzuk, hanem elősegítsük könnyítésekkel. Ezek a könnyítések, a 600 koronás létminimumon kívül a napszámos adómentessége a kereseti és jövedelmi adó alól, a háziipar adómentessége még akkor is, hogyha elárulja az illető az általa gyártott cikket, még akkor is, hogyha többen összeállva szövetkeznek, szintén nem fizetnek adót; a családtagok adójának eltörlése és számos más szociális jelentőségű momentum, melyet a reform tartalmaz. A szövetkezetek, kivált termelő és értékesítő szövetkezetek adómentesítése az egész vonalon szintén oly jelentőségű dolog, amely elől szemet nem hunyhatunk.

Már most ami ránk nézve az egyenes adók reformját mai alakjában mindezen előnyök dacára elfogadhatatlanná teszi, az a földadó kataszter kiigazításáról szóló törvényjavaslat rendelkezése. Mi a földadó leszállítását évek óta követeltük, ezt a javaslat formailag meg is valósítja, amennyiben az adókulcsot leszállítja 20%-ra. Helyesen mutat rá Zselénski gróf ő excellenciájára azon összeállásra, amely a mai és jövő földadó közötti különbséget tünteti fel s amely oly tetszetős képet tüntet elő, hogy látszólag a gazdaközönség ezzel meg lehet elégedve és tán ennek is tulajdoníthatjuk, hogy a javaslatok iránt gazdasági körökben csekély érdeklődés mutatkozik.

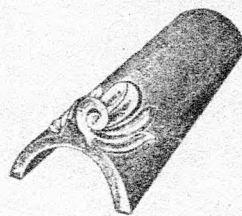
A földadóreform legfőbb hibája az, hogy bár burkoltan, mégis a kataszteri jövedelemnek a fokozását tervezi nemcsak azon elmaradt jövedelmek erejéig, amelyek a földadókulcs leszállításából erednek, de az elől el nem zárkozhatik senki, még a törvényjavaslat szerkesztője sem, hogy jelenlegi szövegezésükben módot nyujtanak arra, hogy a jelenlegi kataszter kiigazításuk az egész vonalon. Az egész kiigazításról senki sem állmodhatik s hogyha csak 30%-os emelést veszek fel, akkor is az a táblázat, amely élénk van terjesztve, teljesen meddő, mert már a 3500 koronát meghaladó jövedelmek mind több adót fognak fizetni, mint fizettek eddig. Ha 50%-os emelés következik be, akkor az 100 korona kataszteri tiszta jövedelmet meghaladó birtokok fognak több adót fizetni, mint eddig.

Tisztelt szakosztály, ez a javaslatnak a bibije és ebbe nekünk semmi körülmények között nem lehet belemenni, de nem lehet szociális szem-

„A kontinens legmodrabb és legmunkaképesebb”

CZEMENTCSERÉPGÉPEI,

sajtoló s aczélformái, mindenféle czementáru készítésére.
Valódi czementfestékek közvetlen Angliából.

KRISHABER és BECK

műszaki vállalata

Budapest, V., Nádor-utca 14. sz.

Üzemben lévő telepek megtekinthetők az ország minden részében

poniból sem, meri a javaslat a községek kezébe teszi le a kérvényezési jogot, hogy maguk kérhessék a kataszteri kiigazítást.

Ebből oly haboruskodás fog bekövetkezni az általános választói jog életbe lépésével, hogy a kiigazítások kérésének se vége, se hossza nem lesz. Ez a szociális szempont a középbirtokos osztály létérdekét támadja meg, elszóratik a bizalmatlanság magva, úgy, hogy a gazdálkodás lehetetlenné fog válni. Ezen sarkalatos hibák kiküszöbölését tűzte ki magának a határozati javaslat és hogyha abban a formájában keresztülvitetik, mint az előadói javaslat kívánja, hogy a földadó kontingentáltasság és a többjövödelmek, melyek a művelési ágváltoztatásból elő fognak állani, a jövőben is magának az adókulcsnak csökkentésére fordítottassanak és ne a létminimum emelésére szolgáljon majd a jövedelmi adó pluszbevétele, amely sajnos, oly magasra van kontemplálva, hogy képtelenség a mai vagyoni viszonyaink között, akkor a reformjavaslatokat elfogadhatjuk.

Ami aggályossá teszi a törvényjavaslatot, az, hogy a kereseti adó kontingentálva van ugyan, de fel van hatalmazva a pénzügyminiszter, hogy tetszőleges pótkivetést eszközöljön és hogy a jövedelemadónál 40%-ig visszamenő pótdadót vehessen ki. Mi lesz ennek a konzekvenciája a földbirtok szempontjából: hogyha a kereseti adónál a százalékot is fölemelik, akkor nem fogják bevallani az adólapot, az adóerköles csütörtököt mond és a földbirtokos veszik be a hiányzó adót. Ezt tehát ki kell küszöbölni a javaslatból: tessék egy lépéssel előbb haladni az adóreform terén, mert ez nem adóreform, ami előttünk fekszik, hanem csak egy szerény kísérletezés és kezdeményezés. Ha a pénzügyminiszter nem tudja az egyensúlyt fenntartani, akkor ne menjen bele a kísérletezésbe, mert teljesen ingó alapra helyezi az egész reformot s hogyha az adóerkölesöt nem tudjuk felbreszteni, akkor ne kísérletezzünk 5 százalékos kulcsokkal. Az adóerkölesöt csak akkor tudjuk fejleszteni, hogyha a törvényjavaslatban megállapított adókulcsokat minden körülmények között fenntartja a pénzügyi közigazgatás. Hogyha tehát ezek a módosítások keresztül nem vitetnek a reformjavaslatokban, akkor nekünk nem kell az egész reform és talán a határozati javaslatban ezt nyomatékkal kell kifejeznünk. Ajánlja a tanácskozási javaslatát ezen módosításokkal elfogadásra.

Emödy József elnök: Múltán még több felszólaló jelentkezett, javaslatba hozza, hogy a tanácskozás folytatása délután 4 órára halasztassék. (Helyeslés.) Ezzel a tanácskozást be-rekeszti.

Délutáni tárgyalás.

Zselénski Róbert gróf elnök üdvözli a megjelenteket és a folytatólagos ülést megnyitja, de mivel egy határozati javaslatot nyújtott be, mint érdekelt fél az ülést nem akarja vezetni, ezért felkéri **Emödy József** alelnököt az elnökség átvételére és az ülés vezetésére.

Emödy József elfoglalja az elnöki széket s jelenti, hogy szövegre **Bund Károly** ur jelentkezett.

Bund Károly: Tisztelt szakosztály! Mindenekelőtt kötelességemnek tartom köszönetemet kifejezni az OMGE. vezetősége előtt azért, hogy nekem alkalmat nyújtott a meghívással arra, hogy ezen illusztris testületben az adóreformjavaslat tárgyalásánál a magyar erdőgazdaság érdekében felszólaljak. Előre kell bocsájtanom, hogy az Országos Erdészeti Egyesület, mint olyan, még nem foglalt állást az adóreformjavaslatok ügyében, tehát felszólalásom egyéni nézeteket tolmácsol, melyek azonban mégis támaszkodhatnak bizonyos megbeszélésekre, úgy, hogy merném állítani, hogy az Erdészeti Egyesület állásfoglalása nem fog nagyban eltérni azon kívánságoktól, melyeket bátor leszek előterjeszteni.

A törvényjavaslat általános alapelvei és kívánságaira nézve, melyek a földbirtokra álta-

lanosan támaszthatók, mint a földadó kontingentálása, a földtehermentesítési járulék értelmezése, erre nézve az erdőgazdaság is, mint a földbirtok egyik része, teljesen azonos álláspontra helyezkedik, mint az OMGE. Múltóztassék tehát megengedni, hogy kizárólag azon kívánságokra hívassam fel a szakosztály figyelmét, melyek a reformjavaslatok tárgyalásánál az erdőgazdaság szempontjából felmerülhetnek. A természetes sorrend következtében itt kisebb és nagyobb kérdések fognak felmerülni.

Mindenekelőtt a földadóra vonatkozó javaslatnál szükségesnek mutatkozik, hogy úgy a vármegyei, mint az országos földadóbizottságokba erdészeti szakértők is bevonassanak. Erre vonatkozólag az előadói javaslat is tartalmaz kívánságokat, tehát csakis ennek csekély kiegészítését fejezi ki ez az óhajom.

Anint a múlt évben Bécsben megtartott gazdakongresszus is kifejezte, szükséges, hogy az erdők ne csupán tűzkár esetén részestüljenek adókedvezményben, hanem az erdő hozadékát csökkentő más elemi csapások esetén is (szél és hőtörés, rovarkárok, szárazság stb.) nyújtsan az állam adóelengedést. Midőn a bécsi kongresszus erre nézve határozatot hozott, nekünk kedvező most az adóreform, hogy ez irányban egy érezhető közszükségletnek eleget tegyünk. Felémlitem itt, hogy az 1904. és 1905. évi szárazság alkalmával az erdősitések óriási területeken elpusztultak anélkül, hogy az erdőbirtokosok legcsekélyebb adókedvezményben részesültek volna.

A közszolgáltatások egyesített kezeléséről szóló törvényjavaslat módosítja az erdőtörvényt, amennyiben a létesített erdőterületek 50% kedvezményben részesülnek. Bátorodom rámutatni arra, hogy a törvényjavaslat indokolása beszél önálló pusztákról, havasokról, de az erdőről nem intézkedik és mellőzi azon érdekeket, melyek az erdőgazdaságra vonatkozólag felhozhatók ma is egy bizonyos, ha nem is a községek rovására adott adókedvezmény mellett. Azon erdőbirtok birtokosa, amely rendszeres gazdasági üzemtér szerinti, tehát tartamosan kezeltek, bizonyos terheket vállal magára, a maga érdekét bizonyos mértékig alárendeli a közjó, az állam és jövő nemzedékek érdekeinek, azonkívül teher származik reá az üzemrendezési költségekből, annak időszaki megújításából, annak állandó nyilvántartásából, birtokának használatában bizonyos korlátoknak van alávetve és általában az erdőtörvény rendelkezései, az erdőrendezés keresztülvitele és időszaki megújítása szaképzelt erdőtiszt tartása stb. alakjában oly terheket ró a birtokosra, amelyek hasonló alakban a mezőgazdaságnál nem merülnek fel. Ezért a rendszeres kezelésben részesülő erdőknek bizonyos adókedvezményben való részesítése mellett ma is nyomós okok szólnak. Ezek oly terhek, amelyeknek bizonyos mérvű csekély ellenértékét azt hiszem most is követelni lehet. Bátor voltam említeni, hogy nem a községek rovására volna ez indokolt, mert nem annyira a községek érdeke az erdők tartamos használata, hanem igenis állami érdek. A kedvezmény nyújtására legalkalmasabbnak kínálkozik a földadó, amelyre nézve megjegyzem, hogy az erdőnél a földadó látszólag nagyon csekély, mégis mivel a teljes erdőjárdékot érinti, annak alapján van kivétel, tehát tulajdonképpen súlyosabb megterhelést jelent, mint a mezőgazdasági földéknél. Ennek illusztrálására felhozom, hogy az erdőnél a talajon kívül szükség van egy bizonyos fakészletre, amelyben töké rejlnek és az erdőjárdék nemesak a talaj kamataiból, de a fatöke kamataiból is áll, ami sokkal nagyobb, mint az erdőtalajjárdék maga; az erdőjöldvelemnek 75-90%-a a fakészlet kamataiból áll.

Most áttérek a jövedelemadóra. Nagyon helyesnek tartanám azt, hogy úgy mint az osztrák jövedelmi adó progressziójával, a középjövedelmek a progresszió által nálunk is kevésbé sújtatnának. Erdőgazdasági vonatkozása ennek annyiban van, hogy éppen a közepes nagyságu

erdőbirtok Magyarországon az, amely a legnagyobb mértékben ment a multban tönkre, amelyek nincs megfelelő fakészlete arra, hogy jövedelmes gazdaság folytatható legyen es ennek dacára a földadót, mint hozadéki adót teljes mértékben köteles fizetni. Tehát erdőgazdasági szempontból is kívánatos, hogy a közepes jövedelmek kevésbé súlyos adókulcs alá essenek.

A többi kívánság már részletkérdés, amennyiben a 12. szakaszban, amely az egyenes adó tiszta jövedelem kiszámításánál a nyers bevételekből levonható tételeket sorolja fel, az új erdőtelepítésre fordított összeg levonandó volna, dacára annak, hogy tulajdonképpen a befektetés jellegével bír, mert ez a befektetés, amint tudjuk, az erdőgazdaságoknál csak igen későn, évtizedek multán hozza meg gyümölcsseit és csak a harmadik generáció élvezi annak a kamatait. Ez is egyik módja volna hazánkban az oly sajnálatosan csekély erdősitési és fásítási kedv emelésének.

Ennek megfelelően volna a 14. szakasz is módosítandó, amely éppen ellenkezőleg a le nem vonható tételeket sorolja fel.

A 12-ik szakaszban továbbá levonandónak volna jelzendő a természeti csapások következtében (széltörés, hőtörés, rovarkár stb.) a birtokos akarata ellenére kényszerűségből vagy egyenesen az adófelügyeleti hatóságok meghagyására kihasznált fából eredő bevétel, amely nem jövedelem, hanem az erdővagyonnak egyik, a birtokos akarata ellenére folyósított részlete. Ez szintén megfelel a bécsi gazdakongresszus egyik határozatának. Itt meg kell jegyeznem, hogy még tovább lehetne mennünk és egyáltalában határt lehetne szabni annak, hogy mi a különbség az erdő jövedelme és az erdőben rejlő töké között. Itt azonban a határvonal rendkívül nehezen vonható meg és adótechnikai nehézségek is merülnek fel. Poroszországban ki van mondva, hogy az üzemtervezési jövedelmét meghaladó fa használat adómentes, mert az nem jövedelem. Ezt hiába követelnék a felmerülő adótechnikai nehézségek miatt és arra az álláspontra kell helyezkeznünk, hogy a birtokos, aki többet használ, az önmagát adóztatja meg s nagyobb mértékű adó alá veti magát.

Teljes átdolgozást igényel a 16. §., amelynek az erdőgazdaságot illető és szakszerű módon bövített intézkedéseit észszerű volna külön szakaszkép kihasítani. Átdolgozást igényel azért, mert a szünetelő üzemmel felmerülő gyakori körülményekkel nem számol, másodsor, mert utolsó bekezdése nem szabatos szövegű. Ez az utolsó szakasz ugyanis így hangzik: „az erdő fájának eladása esetén a vételár teljes összegben adóalapul veendő”. Ezt szakörökben bizonyos konsternációval fogadtuk. A pénzügyminiszteriumban ugyan más magyarázatot adtak erre, hogy ebben csak valamennyi a pénzügyigazgatásnak adott figyelemzetést látnak és a közigazgatási bíróság valamelyik kedvezőtlen elvi döntésének akarják elejét venni, mert a figyelemzetés nem való törvényjavaslatba, másfelől a szöveg nem felel meg a törvényjavaslatnak.

Az erdőgazdaságban előfordul kisebb birtokon az az eset, hogy az erdő oly kicsi, hogy észszerűen annak évi fatermése nem értékesíthető. Vannak távolos birtokok, ahol kisebb mennyiségű fa rosszul értékesíthető. Ilyen helyeken indokolt, hogy a szünetelő üzemnél, amely különösen kisebb birtokon bírhat jogosultsággal, mint abban az esetben, ha az erdő fatermése több évre előre oly feltétellel adatik el, hogy a vételár egyszerre fizetendő le, az erdőbirtokos több évi fatermését egyszerre értékesíti, több évi jövedelme egyszerre folyik be, amely ekként az adókulcs progresszivitása következtében súlyosabb jövedelem alá esnék, mintha ez a jövedelem évről-évre részletekben folynék be. Az bizonyos, hogy a jövedelmi adó akkor fizetendő, amikor az illető jövedelem tényleg befolyik, de méltánytalan, hogy a birtok

ECK

4. SZ.

an részében

kos azért, mert erdejét csak szünetelő üzemben kezelheti vagy az értékesítési viszonyok őt arra kényszerítik, hogy több évi fatermését előre eladja, magasabb adókulcs alapján fizesse a jövedelemadó, mint az, akinek évről-évre folyik be a jövedelme. A törvénynek tehát akként kellene intézkednie, hogy ily esetben az adó egyszerre, de oly adókulcs alapján fizetendő, amely az egyszerre befolyó kumulált jövedelemnek megfelelő, az erdőgazdasági százalékkal számított és igen egyszerűen megállapítható járadékának felel meg.

Hogy hány évi járadékról lehet szó, azt az erdő üzemterve, ilyenek hiányában szakértők, esetleg az erdőfelügyeleti hatóságok állapítanak meg.

A 16. §. utolsó bekezdése, erdőgazdasági szempontból teljesen nélkülözhetőnek mutatkozik. Szakkörökben általában abban az értelemben részesült ez a szöveg,*) hogy bizonyos a törvényben egyébként meg nem jelölt esetekben a fa utáni bruttó-jövedelem képezi a megadóztatás tárgyát, hiszen a teljes vételár pl. hazikezelés mellett a termelési és szállítási költségekkel is terhelve van.

A 16. §. utolsó bekezdése tehát elhagyandó volna, mert a törvényjavaslat ama általános elve, hogy a tiszta jövedelem után vessék ki a jövedelemadó, e nélkül is teljesen érvényesülhet az erdőgazdaságnál.

Ami végül a kereseti adót illeti, itt csak két kívánság merül fel, az egyik az, hogy a kereseti adót összeírás és kivétel bizottságokban az erdőgazdasági érdekelttség is nyerjen képviseletet legalább ott, ahol az erdőgazdasággal kapcsolatos iparok megadóztatásáról van szó.

A törvényjavaslatban történjék továbbá gondoskodás, hogy az erdőgazdasággal kapcsolatos erdei vagy rakodói szállítás, az erdőben eszközölt dongakészítés és a fegyvertárolásokra szorító fűrészfűzés, amely igen sok esetben, főleg a bükkösökben a fa eladhatóságának, jövedelemtermelésének elengedhetetlen előfeltétele, kereseti adó alá ne essék. Ennek bizonyos iparfejlesztő hatása is volna, mert sokszor hallunk panaszt e téren, hogy a nagybirtok nem teljesíti eléggé nemzetgazdasági kötelességeit, tehát ily kedvezményekkel előmozdítható volna. Méltánytalanságot se látok egy birtokkal kapcsolatos iparral szemben, mert azok viszont a jövedelemadónál esnek 3%-os megadóztatás alá.

Ezeket voltam bátor az erdőgazdaság szempontjából nagybecsű figyelmükbe ajánlani.

Kállay András mindenekelőtt visszappillantást vet a 48-as idők előtti és az azután bekövetkezett korszak adózási viszonyaira. Az alkotmányos éra bekövetkeztével e viszonyokban is változás állott be, amennyiben a befolyó adó-jövedelmek egyrésze legalább büdgerszerűleg nemzeti célokra fordított. Nem lehet ennek folytán tehát csudálgozni azon, hogy midőn az adófizető közönség s különösen a birtokososztály új adótörvényjavaslat előtt áll, amely nem a régi adózási alapon épül fel, hanem új alapokra van fektetve, az új adórendszerrel aggodalommal fogadják.

A délelőtti felszólalások egynémelyikéből, különösen Rubinek Gyula és az előadó beszédéből a szó az a konzekvenziát vonhatta le, hogy ők a javaslatot tárgyalás alapjául elfogadják. Igaz, hogy jelenlegi adórendszerünk nem vált be, mert hiszen az eredete nem nemzeti; mindamellett szóló nem nyilvánít véleményt afelett, vajjon elvileg helyes-e a rendszer, melyet a nyugati kulturnemzetek már követnek, hogy t. i. a birtoknak megadóztatása nem kataszter útján, hanem a jövedelem megadóztatása útján történjék. De szóló azt látja az adóreformjavaslatokból, hogy azok eltérnek a nyugati államokban követett sémától; rem talál azonban a törvényjavaslatokban oly újítást, melynek kézzelfoghatósága igazolt volna, mert azok fiskális szempontból vannak konstruálva. Ennek az új adózási rendszernek

*) „Az erdő fájának eladása esetén a vételár teljes összegben adóalapul veendő.”

ugyanis a célja az eddigi hibák kiigazítása, a helyes arányosítás behozatala, de a legfőbb célja az, hogy az országgyűlés által már megszavazott és a jövőben megszavazandó nagy összegekre rugó kiadások fedezésére szükséges összegek előteremtése végett az adók nagy mértékben emeltesse. A törvényjavaslatokban kontemplált adóemelés a kisembereknek látszólagos érdekében a középosztály rovására történik. Szóló legalább ezt a benyomást teszi az új reform, melynek különben csak a földadóra vonatkozó részét kívánja érinteni. (Halljuk, halljuk!)

A földadóra nézve a törvényjavaslat kimondja, hogy új katasztert létesíteni nem kíván, hanem csak a művelési ágváltozások felvételét és a jelenlegi kataszter kiigazítását; azután azt mondja, hogy egyes helyeken új osztályok megállapítását a tisztajövedelmi fokozatok megváltoztatásával, illetve új tisztajövedelmi fokozatok felállítását akarja keresztülvinni.

A művelési ágváltozások felvétele nem új dolog, erre nézve példát hoz fel Szabolcs vármegyéből, hol a reambulációval felvették a rétet kaszálóknak, a kaszálókat szántóföldeknek s ugyanazon művelési ágakban is fokozatosan magasabb osztályba vették a földeket. Ha pl. valamely föld II-od osztályú kaszáló volt, a reambulációval bevették első osztályúknak; ha a szántóföld ötödik osztályú volt, bevették azt mint II-od, vagy III-od osztályú földet. Ez önkényes eljárás volt, melyet fellebbezni lehetett Ponciustól Pilátusig, mert a közigazgatási bíróság, melynek működése a taxáció alapul, de abba semmi beleszólása nincs, hogy az adókirovésnél a földet milyen osztályba sorozták, a fellebbezéseknek helyt nem adott.

Felhozta ezután, hogy az ártéri birtokosokkal úgy járt el a pénzügyi kormány, hogy a maximális megterhelést vette alapul, a társulatokkal az elszámolás meg volt, de a legsürgősebb dolga volt a pénzügyi kormánynak, hogy a második évben az ármentesített területekre elrendelte a reambulációt s ennek eredménye az volt, hogy a szólt ármentesítő társulata 35 községének kataszteri tiszta jövedelmét felemelték 80-90 ezer koronával, még pedig három évre visszamenőleg. Amit tehát az egyik kézzel adtak, a másikkal elvették.

Ami a kataszteri kiigazítást illeti, ez elől ki térni alig lehet. Az előadó a kiigazítások igénybevételét perborroskálja, ezt aszólt nem osztja, mert azokat alaposan kell kiigazítani, csak hogy szólt attól tart, hogy ezek a kiigazítások, ezek a parcelláris intézkedések nem fognak-e majd többé kerülni, mint hogyha egy új kataszter készítették? Kérdés azonban, hogy nem-e fognak a kiigazítások egyúttal zaklató eljárással járni. A kiigazításokat követeli az igazság, de ezeket nem a kisbirtokosok érdeke kívánja meg; azok nincsenek annyira megadóztatva mint a nagybirtokosok. Az adóemelés terhelés ugyanis abszolút valami és nem relatív s a tagosításnál mindenütt a relatív szempontok határoznak; az új ártérőosztályozásnál nem azt nézik, hogy egy terület mi volt, hanem azt, hogy a szabályozás folytán mi lett a területből s eszerint sorozzák osztályba.

A kontingentálás kérdésére áttérve, ezt igen nehéz kérdésnek tartja, mert az csak tapogatózás lesz (Lázár Pál: Spiczli-rendszer.) és semmi-féle indoklottsága nincs. Nem az a kérdés, hogy ragaszkodjunk ilyen és ilyen kontingenshez, hanem az, hogy a földbirtok mit bír meg. De ezzel szemben fel kell állítani azt a tételt is, hogy a gyárpar mit bír meg. Nagyon találó volt Zselénski grófnak e tekintetben a délelőtti összehasonlító adata.

Bár nem helyesli a szólt a földadók kontingentálás fölvetését, ahhoz csak úgy járulhat hozzá, hogyha a gazdaosztály biztosítatit arról, hogy ad infinitum nem fog megadóztatni.

Még a jövedelmi adóra tesz megjegyzést; ezt is a birtokos-osztály fogja megérezni, mert esetleg többet kell neki fedezni, mint amennyit megbírt. De amíg a morális eljárás nem érvé-

nyesül s a nyilvánosan nem látható jövedelmeket egyes osztályok nem vallják be, ismét csak a gazdaosztályra rakunk újabb terheket a jövedelmi adóval, mert az jövedelmét a dolog természetéből folyólag el nem titkolhatja. Sérelem lesz a gazdáknak az is, hogyha a birtokon levő adósságok kamatai figyelmen kívül hagyatnak a jövedelmi adó megállapításánál. Egyébként az adóreform-javaslatokban a progressivitás elvét sem látja helyesen keresztülvitni.

Végül kijelenti, hogy az előadó javaslatához hozzájárul, de tekintettel arra, hogy Zselénski gróf szerint az egyesületnek az adókérdésben régebbi állásfoglalása is van, azt indítványozza, hogy az összes beadott határozati javaslatok adassanak ki a tanácsnak, melynek véleményét meghallgatása után a szakosztály újabb ülésén döntsön a kérdésben.

Szentkirályi Kálmán a vendégjoggal él, midőn a kérdésben felszólal. A földtehermentesítési járulék kérdését a „Köztelek” ben írott cikkeiben vita tárgyává tette s csodálkozik azon, hogy ezen par excellence jogi kérdésben az illetékes tényezők a legridegebb pénzügyi álláspontra helyezkedtek. A történeti igazság az, hogy földtehermentesítési járulék címén Magyarország 477 millió koronával többet fizetett s a törvényjavaslatban az ösztinteség hiánya konstatalható, melyet a közönség megkívánhat akkor, midőn illetékes helyről ily törvényjavaslatot kibocsátanak. (Igaz! Ugy van!) Mert nem 48 millió, hanem 51 millió K. földtehermentesítési járulék szedetik be. Az előtűnk fekvő határozati javaslat 5. pontja szerint az OMGE. kívánja, hogy a járulék a földtehermentesítési alap szükségletének megfelelőleg állapítsák meg, vagyis 22 millió korona helyett 19 millió korona vettessék ki. Hosszabban taglalja ezután a földtehermentesítési járulék disztingenzióját s arra a következtetésre jut, hogy a visszatérítések figyelembevételével évi 18 millió koronát kell a pénzügyi kormánynak e címen beszélnie 1958-ig, amidőn ez önmagától megszűnik.

Azt fejtegeti ezután, hogy mi a törvényes terhe nálunk a birtoknak. A földadó 52 millió korona, a földtehermentesítési járulék 22 millió, Horvátországban 1¹/₂ millió, vagyis kerek összegben 75¹/₂ millió korona a föld adóemelés terhelése. A tanács javaslat szerint 15¹/₂ millió koronával kevesebbre kontempláltatik a földteher megállapítása, vajjon az OMGE. magára veszi-e a felelősséget, hogy ezen küzdelmes időben, midőn a szükségletek csak növekednek, 15¹/₂ millió koronával kevesebb összeggel vegyen részt az állami terhek viseléséből a gazdaosztály. Mert elvileg számot kell vetni a forszírozott iparpártolás és az ipari termelés kockázatával is, melyet szintén a birtokosság-nak kell viselni.

A földadókataszterre vonatkozólag igazat ad Pallavicini grófnak, mert azt nem lehet mondani, hogy az arányosság meg volna; kiáltó ellentétek vannak, melyeket elenyésztetni opportunusból is szükséges. Abban eltérés nincs, hogy a művelési ágváltozások keresztülvitele a legminimálisabb ok a panaszra; azt tudjuk, hogy ha a változásokat keresztülvisszük, új adóalanyok fognak előállni, melyeket adóval sújtani nem méltányos. A törvényjavaslat 1. §-ának 2-ik pontjában vannak felsorolva a további helyesbítések, melyek csakugyan kihívják a bírálót. Ezek elseje az, hogy ha valamely föld nem megfelelő osztályba van sorozva, új osztályozás viendő keresztül. Ez nem sok munkába kerül, ha igazságosan vitetik keresztül.

E téren a panaszok fennforognak, panasztevők vannak s a panaszok nagy mértékben igazságosak is.

Zselénski Róbert gróf: Achim András folytonosan panaszokodik.

Szentkirályi Kálmán: Azt hiszi, hogy ezek alól a talajt ki kell vonni. Intézkedés volna teendő a törvényben, hogy a kifogásolt földterületekre nézve egy-két osztálylyal feljebb vagy lejjebb kell venni a becslést s így elérjük a tényleges sérelmek orvoslását. Szóló az egész új bees-

lést határozottan perhorreszkálja, éppen azért, mert az 1875. évi V-ik t.-cz., mely alapul fog szolgálni, egész halom direktívát állapít meg a becslésre nézve. De az egész országot felforgatni az új kataszteri becsléssel nem tartja célszerűnek.

A progresszió kérdését a jövő zenéjének tartja, de ezt más alapon is kell megoldani, mint a reformjavaslatokban kontemplálva van.

Pallavicini Ede örgróf azt tartja, hogy alig lesz keresztülvihető, miszerint a 75¹/₂ millió adóteherből 15 és fél milliót engedjen a kincstár. Indítványozza, hogy a határozati javaslat erre vonatkozó része oda módosítsassék, hogy a földadó és földtehermentesítési járulékek egy összegben kontingentáltassék. A kormányjavaslatának a törekvése, hogy éppen az adót emelje. Mikor lesz állítja a százalékos kulcsot, azt a lehetőséget akarja elérni, hogy a tiszta jövedelmet annyira emelje, amennyire csak lehetséges. Ez a törvényjavaslat szándéka s ezzel szemben ki kell mondani, hogy nagyobb terhet, mint a mostani, a földre nem vállalhatunk. Senki se zárkózik el az elől, hogy a művelési ágak kiigazittassanak, ennek meg kellett volna már történni, de a nyilvántartás hiányossága az oka, hogy meg nem történt. Az új osztályba sorozást veszedelmesnek tartja. Igaz, hogy előfordul sok helyen, hogy az urasági földön több terem, csak hogy ennek oka a nagyobb befektetés, a jobb művelés, a földnek jobb erőben tartása stb., ami hiányzik a parasztgazdálkodásnál. Az egész földadó-kataszternek az az alapeszméje, hogy a föld mennyi teherrel tartozik járulni az államháztartás költségeihez, tekintet nélkül a tulajdonosra és a vonatkozásra, amelyben más területekkel szemben áll. Hogyha ettől eltérünk, oly konfúzió fog előállni, hogy az egész kataszter felfordul.

Biró Lajos szerint a kérdéssel igen behatóan kell foglalkoznia a szakosztálynak s a tárgyalás ökonomiája szempontjából helyesen járunk el, ha az egész tárgyat felölve vitatjuk meg. A kérdés az, hogy az előttünk fekvő javaslatot fogadjuk-e el, vagy mást, mert az elhangzott szép szavak egyszerűen verba volant. Szóló egyetlen felszólalásból sem birta a meggyőződést szerezni, hogy az adóreformtörvényjavaslatok jók. Ebből az következik, hogy nem megfelelő; hogy időszerűek-e, erre se kapott a szóló választ. Nem megfelelő tehát, hogy az OMGE. szimpatikus határozati javaslatot fogad el, melyben az adóreformra azt mondja, hogy nagyon örvend azoknak, mert azokban az ő régi elvei vannak megtestesítve. Szóló 25 éve tagja az OMGE.-nek, sohasem hallotta azt, hogy a gazdáknak elvi álláspontja volna a progresszív adó behozatala. **Pallavicini örgróf** azt mondja, hogy végre a műveltség azon fokára lépünk, hogy nem a tárgy lesz megadóztatva, hanem a személy. (Zaj, ellenmondások.) Bocsnatot kérek, de a földnél másként vagyunk, a föld már megvan.

Pallavicini Ede örgróf: A hozadéki adók megmaradnak és a földadót kiegészíti a jövedelmi adó.

Biró Lajos: Ez kétszeres megadóztatást jelent.

Rubinek felszólalásában azt mondta, hogy igen nagy előnye az adóreformnak, hogy a rejtett nagy jövedelmeket is megadóztatja. Ez helyes volna, de figyelembe kell venni azt a zaklatást, aminek a gazdaközönseget kiteszszük a pénzügyi közegek részéről, amelyek a jövedelmek megállapítása végett a magántulajdon szentségét semmibe véve, zaklatni fogják a birtokos-osztályt. Szóló azt tapasztalta, hogy minden felszólaló rossznak mondta a javaslatot s az egyedüli mentés, ami felhozott az, hogy opportunitási szempontból fogadtassék el a javaslat.

Helyesen utalt **Zselénski Róbert** gróf a fennforgó állapotokra a nagybirtokos és nagygyáros jövedelmeinek összehasonlításánál s csak azt sajnálja, hogy senki a felszólalók közül a gróf adatait meg nem czáfolta, valószínűleg azért,

mert **Zselénski gróf** számadataiban nem tévedett. Az alábbi határozati javaslatot terjeszti be s kéri annak elfogadását.

Határozati javaslat.

Az előadó határozati javaslata az OMGE. tanácsának visszaadatik azzal az utasítással, hogy szerkesztszen egy új határozati javaslatot, melyben határozott állást foglal a benyújtott adóreformtörvényjavaslat ellen akként, hogy csak egy olyan javaslathoz járul, melyben a tanács és a **Zselénski gróf** határozati javaslatában foglalt kifogások érvényesítve lettek.

Desseoffy Aurél gróf a tárgyalás sorrendjéhez szól. Indítványozza, hogy miután több határozati javaslat fekszik a szakosztály előtt, azok az itt elhangzott vitával együtt a „Köztelek” szerdai számában közzététessenek és a szakosztály egyik legközelebbi ülésén döntsen a javaslatok felett. Ez indokolt annál is inkább, mert **Biró Lajos** tagtárs javaslata elvi tekintetben egészen más és **Zselénski grófnak** is más elvi álláspontja van, tudniillik ő perhorreszkálja a személyi adók rendszerét, melyet a tanács elfogadott. E tekintetben tehát most a szakosztályban megegyezésre jutni lehetetlen. De indokolt ez annál is inkább, mert az előttünk fekvő határozati javaslatban a tanácsnak két álláspontja nem lett felvéve, az egyik a 40%-os pótkivetés a jövedelmi adóra nézve, amelyet mindnyájan perhorreszkálunk, a másik pedig az általános jövedelmi pótdóknál a gazdákat érő esetleges veszteség; ez sincsen a tanács javaslata ma felvéve. Ajánlja a szakosztálynak indítványát elfogadásra. (Helyeslés.)

Zselénski Róbert gróf örömmel járult volna **Biró Lajos** határozati javaslatához, mert noha elvi szempontból nagy eltérés van a tanács és szólnak az álláspontja között, de azt hiszi, hogy a határozatokot áthidalni lehetett volna.

Még egy ténny hoz fel. **Biró** azt mondta, hogy a gazdakongresszusokon mi a progresszivitás elve ellen nyilatkoztunk és a hozadéki adók fenntartása mellett. Igaza van. Az utolsó 12 évben minden adóreformtervezetnek szólt az előadója s mindig ugy adta elő a kérdést, hogy a határozati javaslatokban kimondott, hogy a gazdaközönség veszedelmesnek találja a progresszivitást s míg nem tudunk áttérni a személyes adókra, addig maradjunk a hozadéki adórendszer mellett. Ezen feltétellel igazságának bebizonyítására citálta azt a példát, amit senkisésem czáfolt meg s amely igazolja, hogy a vegyes adószisztéma fenntartása fejelve egy jövedelmi adóval nemcsak a nagybirtokos, de a kis- és középbirtokosnál is óriási aránytalanságokat szül. Így van ez mindenütt, más államokban is, most pl. Franciaországban is át akarnak térni ezen rendszerre, Franciaországban pedig szociálisták ülnek a miniszteri székekben és nem képesek ezt a vegyes szisztémát érvényre juttatni. Németországban is személyes adószisztéma van.

Pallavicini Ede: Nem, ott vegyes rendszer van.

Zselénski Róbert gróf (folytatja): Ott a földadó igen kis hányadát tartották fenn s átadták a községeknek. Ott van vagyonadó, de ez épp úgy terheli a földet, mint a gyárost és a bankárt. Ott van Anglia, ott nincs vegyes szisztéma. Ott is a jövedelmi adórendszer van érvényben.

A vegyes szisztéma a birtokos-osztályra a legveszedelmesebb, nálunk a behajtás óriási pénzbe kerül. Nézzük meg Kelet-Magyarországot, az oláh és ruthén vidékeket, hogy fognak dolgozni ott, milyen eredmények lesznek ott?

Szóló a maga részéről 12 éve folytonosan küzd a vegyes szisztéma ellen s szívesen veti most alá magát, ha javaslata leszavaztatik, de megtette kötelességét.

Emődly József elnök: Több felszólaló nem lévén a vitát berekeszti. Előadó nem kíván a záró szó jogával élni, miután a következő ülésen lesz

alkalma a felszólalásokra reflektálni. Kimondja a szakosztály határozataként, hogy **Desseoffy Aurél** gróf elnök indítványának elfogadásával az összes benyújtott határozati javaslatok a vitával együtt a „Köztelek” szerdai számában közzététetnek és a szakosztály legközelebb tartandó ülésén fog dönteni a javaslatok felett. Ezzel az ülést berekesztette.

Érdekszövetkezések és érdekvépviselet.

(Válasz egy dohánytermesztő panaszára.)

Egy gazdatársunk hozzánk intézett levelében panaszodik, hogy az OMGE. ismételt felterjesztései és a pénzügyminiszter fényes ígéretei dacára a dohánybeváltási árak ma éppen oly alacsonyok, mint azelőtt voltak, úgy hogy a feles kérészek a 32 koronás átlagos dohánybeváltási árak mellett nem akarnak többé feles dohányföldet vállalni, mert a mai drágaságban nem bírnak ily csekély keresetből megélni. A dohánytermesztés rentabilitását a jövőben tehát csak a dohánybeváltási árak méltányos szabályozásával, illetőleg annak a termelési költségekhez alkalmazott emelésével lehet biztosítani s miután a gazdatársadalom minden eddigi akciója az állammal szemben meddő maradt, nincs egyéb hátra, mint hogy a dohánytermesztők társulva, közös akarattal szüntessék be a dohánytermesztést és ezzel kényszerítsék az államot a méltányos dohánybeváltási árak engedélyezésére. Ha majd a magyar kincstár ott áll üres raktáraival, akkor bizonyára föl fogja emelni a dohány árát.

E kifakadás a maga minőségében világítja meg termelőink helyzetét és gondolkozási módját. Az emelkedő termelési költség a munkadrágulás természetes következménye és ezt a termelők minden további nélkül a fogyasztó közönségre kénytelenek áthárítani, ami ismét a munkabérek további drágulását eredményezi és így tovább ad infinitum. A mezőgazdasági termelésben az ilyen önkényes áremelés majdnem képtelenség, mert hiszen az eladási árakat a nemzetközi verseny szabályozza; hanem igenis a terméseredmények fokozásával, a munkaerő jobb kihasználásával és az értékesítés helyes szervezésével kell a munkabérdrágulás következményeit ellensúlyoznunk. Eleink móre-pátrió gazdálkodási rendszerével ma semmiféle termelési üzemet jövedelmezőleg fenntartani nem lehet. A termelési eljárásoknak a kor színvonalához alkalmazkodó folytonos fejlesztésével kell tehát elsősorban a termelési eredmények állandó fokozására törekednünk, amely tekintetben mi sajnós, nagyon is visszamaradtunk. Azonkívül pedig az értékesítés célszerű szervezésével, amiben ismét ugyancsak hátra vagyunk.

Mezőgazdálkodásunk lassu fejlődésének okozója sajnós, javarészt a gazdaközönség, mely nem törekszik szakképzettségének megfelelő arányokban való fejlesztésére és nem fejt ki elegendő erélyt a gazdatársadalmi intézmények támogatásában. A fenyegető vész elhárítására mulékony és ideges felbuzdulásában csak a retorzió eszközeit kívánja igénybe venni. A bajok gyökeres orvoslására, a közgazdasági veszedelmek alapos elhárítására azonban nincs meg a kellő energiája.

Sajátságos jelenség nálunk, hogy a gazdaközönség nagy általánosságban véve a legnagyobb közönnyt tanúsítja a létérdekeiben leg-

mélyebbre ható közgazdasági mozgalmak iránt és csak bizonyos részletkérdések, amelyek közvetlenül érdeklí az anyagi érdekeit, képesek időre-óra felköltetni érdeklődését. Ha hanyatlak valamelyik termelési ág, a cukorrépa-, dohány-, szőlő- vagy búzatermesztés, a lótenyésztés stb. jövedelmezősége, kész a felbuzdulás, amely többnyire az árak önkényes szabályozásában kulminál. E felbuzdulás azonban csak a közvetlen érdekelt csoportját hatja át, míg a gazdaságszociális nagy zöme teljesen közönyös marad és így az összesség kellő támogatásának hiányában az egyes érdekcsoportok agitációja rendszerint sikertelen marad. Holott ha az összes gazdáközönység tömörülne kölcsönös érdekei megvalósítására, mindezen törekvések a lehetőség és a méltányosság határáig érvényesülhetnének.

Ilyen izolált harez gazdaságunk fölvetett eszméje a dohányegyedárúság bojkottálására. Készséggel beismerjük, hogy a dohánybevéltési árak nagyon is elégtelenek és dohánybevéltési szabályzatunk tökéletlen. Ittunk, anélkül, hogy küldöttségeztünk e dologban eleget. Az eredmény persze csak az volt, hogy a kinevált képviselői sokat ígértek, de keveset adtak és így jóformán maradt minden a régi. Ha azonban a termelés megtagadása komolyan szóba kerülne, úgy a termelők nagy része kivonná magát a kötelezettség alól, mert nincs tehetsége e biztos bevételi forrás nélkülözésére és egy sztrájkoló helyett tíz jelentkeznék a ma nem termelők, de egyébként a dohánytermesztési engedélyre éheznek óriási tömegéből. Hiszen csak számításba kell venni, hogy a dohány nemcsak saját hozamával, hanem mint gáztisztító és az ősziek kitűnő előveteménye, gyarapítja a gazdaság jövedelmezőségét. Tessék ilyen körülmények között a dohányegyedárúságot bojkottálni. Ez a részleges mozgalom átka. Am ha az egész gazdaságszociális foglalná a dohánytermesztők érdekei mellett állást, úgy bizonyára több eredményre lehetne a dohányjövődéket a gazdák méltányos kívánságainak teljesítésére kényszeríteni.

A különleges gazdasági érdekek kivívására az egyedüli mód, hogy a gazdáközönység összessége együttesen küzdjön a kölcsönös gazdasági érdekek megvalósításán. Ez pedig csak az egységes elvett valló érdekképviseleti rendszer keretében lehetséges, amelyben az összes gazdáközönység tömörül, mint a németek „Bund der Landwirthe”-jában. A mi széthúzó jellegű magyar faji és nemzetiségi viszonyaink között az ilyen tömörítés csak a kötelező gazdasági kamarai rendszer behozatalával volna megvalósítható, mert akkor minden gazda — már csak költségértesítés révén is — érdeklődne a közügyek iránt. Addig is azonban, míg az egységes kamarai rendszer létesül, a meglévő gazdasági egyesületek és egyéb gazdaságszociális szervezetek volna a gazdaságszociális részéről a legmesszebb menő anyagi és erkölcsi támogatásban részesítendő, hogy kulturális és érdekképviseleti feladataikat a legnagyobb hatályal teljesíthessék.

Mindezekből nem következethet, hogy az egyes termelési csoportok ne szövetkezzenek különleges érdekeik kiküzdésére, hanem igenis az, hogy mind e szövetkezések a jelenlegi érdekképviselet országos központjában: a OMGE-ben és a GEOSz-ben egyesüljenek különleges ér-

dekeik együttes megvalósítására, hogy e központok valóban az egész gazdaságszociális központok képviseljék. Így közös erővel majd csak lehet valamit csinálni, míg ha az egyes ad hoc érdekszövetkezések elszigetelten működnek, aligha fognak elérni számbevéltető eredményeket.

M. T.

Agrárprogram.

(Az e tárgyban megindult eszmecsere alábbi két közleményre lezárjuk.)

I.

Felelet Mailáth József grófnak „Sólymosy Lajos báró és a pécsi agrárprogram” című válaszára.

Gróf ur! Ugy látszik nem értettük meg egymást, pedig az ügynek, melynek szolgálatába állottunk, érdekében áll, hogy kölcsönösen megértsük egymást s meg is kell, hogy értsük egymást, ha gróf ur is úgy akarja, amint én óhajtom.

Igaz ugyan, hogy hónapok múltán írtam a „pécsi agrárprogramról”, azonban ne gondolja gróf ur, hogy egész idő alatt csak ezzel foglalkoztam, mert akkor nehéz felfogásom volna, már pedig ami világosan van megírva, azt én is hamar megértem. „Az agrárprogram” pontozataival hamar tisztában voltam, hogy nem egykönnyen érthetőek meg a maguk tiszta czélzataiban s innen erőt az, hogy félreértetem s félreértett alapon szóltam az egyik másik pontozathoz, melyeket még ma sem értek tisztán. A megemlékezésnek a következménye az is, hogy a pontozatok bírálatát cikkemben meg kellett szakítanom s a gróf ur által ugynevezett „kényelmes elmefuttatásokhoz” fordulnom, melyben a gróf ur eszméin kívül sok más eszmét vetek fel, amelyekben sokkal több a szabadság s a világosság, mint a gróf ur nekik tulajdonított és tévesen kritikának tekint. Miltassa gróf ur jelen soraimat figyelemre maga, mert igazán nem vagyok tisztában az iránt, vajjon az „agrárprogram”-ban nyilatkozott e meg az ő egyénisége, vagy pedig a nekem adott válaszában s ha idők múltán is, közölje velem egyszerű irályban az „agrárprogram”-ban vallott elveit, hogy jól átértem, szívvvel, lélekkel csatlakozhassam hozzájuk.

Szememre veti, hogy olyan nagyon bonez és bírálat alá veszem a pécsi „agrárprogramot”, magam pedig semmi tervet nem adok, mit tőlem elvárt volna. Cikkemben egy részlet sincs, melyben tervet ígérnek s a „szerkesztő” is csalódott, aki tervet várt: egy nagy gazdasági tervet nálam ismertebb emberektől én várok, akik a gazdaságszociális ma a gazdák szervezetének központjából irányítják, vagyis saját eszméikből kellene, hogy irányítsák, mert szívlelje meg a gróf ur is azon állításomat, hogy impresszióim szerint a gazdaságszociális ma a gazdák szervezetének központjából nem az arra hivatott elmék irányítják, sem a gazdaságszociális érdekeivel egyező felfogások, hanem részben tévesek, részben ellentétesek, amiket onnét ki kellene küszöbölni. Ezen ok miatt félek én a kamaráktól, mert ott is azon eset fog beállni, hogy intézkedni fognak felettünk és rólunk az arra nem hivatottak, a gyakorlati gazdák átengedve a helyet a teoretikusoknak. Az általam hangoztatott közgazdasági programot én nem ígértem, de nem is idegenkedem, hogy meg ne próbálkozzam, amihez a gróf urat is segítségül fogom hívní. Az üres jelszavaknak, minőkkel a magyar közönységet bolondítani szokták, határozott ellensége vagyok, még a felesleges szót sem szeretem, de viszont jelszavak nélkül programot állítani lehetetlen, valamint zászlót bontani, csak hogy a jelszavaknak legyen tartalma, legyenek végrehajthatók. Elfogadom, hogy egy felállítandó közgazdasági programnak gerinczét az agrárprogramnak kell képeznie; mindenek dacára agrárprogramot nem állítanék fel, minek megvan-

a saját indokai, amit nem észszerű nyíltan hangoztatni.

Gróf ur megdöbbenése dacára ma is fenntartom azon állításomat, hogy a „magyar föld megőrzése a nemzeti politika vezérgondolata és alapja” nem programba való, hanem attól át kell hatvalennie minden magyar embernek és ha ezen érzés hiányzik, úgy azt fell kell ébreszteni az általam jelzett neveléssel, mielőtt a földbirtokos középosztály vésképp elpusztul. Végeredményben egyet gondolunk és felesleges a felfogásunk közötti különbségen való megdöbbenés annál inkább, mert felfogásom nem is kritikája az ön felfogásának, hanem inkább feltételezése a „jobbának”, melynek gróf ur hiányát tapasztalja. Figyelmeztet gróf ur egy a „Köztelek”-ben megjelent cikkre. Nem olvastam, ha elolvastam volna, én talán másképp fogtam fel.

A földbirtok „megosztásához” nekem sincs többé szavam, a választ, mit akartam, megkaptam s meggyőződtem, hogy gróf ur sem híve a parcellázásnak, nem is feltételeztem, hatás a nem számítottam, csak csudálkoztam volna, hogy nem lennénk egy véleményen s hogy a demagógia eszközeivel akarná megnyerni a népet. A „Köztelek”-en a parcellázás szónak el sem szabadna hangzania, legfeljebb negatív értelemben.

A mai parcellázási rendszer a veszte lesz a földbirtokos középosztálynak; a kecsesítő árak mellett földbirtokán tudat, a föld árában kapott összegek elusznak s végül nem marad részére más, mint a hivataloskodás, mely kifejezést csak azért használom, mert a kornak tendenciája a mai önálló független elemeket kipusztítani és másoknak helyet teremteni. A népre nézve sem lehet a parcellázást nagy általánosságban előnyösnek mondani, mert iszonyu áron jut imadásának tárgyához, oly közvetítések útján, melyek fáradság nélkül raknak óriási összegeket zsebre.

Nyíltan állítom, hogy az „agrárprogram”-hoz tett megjegyzéseimmel csak jobban akartam a gróf ur gondolataival megismerkedni, viszont észrevételeiből azt olvasom ki, mintha nézeteimet vele szemben állónak tekintené, pedig higgye meg, sok tekintetben egy uton haladunk s köztünk a különbség, hogy én másképpen adom elő, mint Ön előadja. Kitanítását a szociális és szocialista fogalom között nem fogadom el, nem akarom a „visszautasítást” használni, vagyok olyan nyelvész, mint Ön s nem is talál cikkemben egy tételt sem, hol a két fogalom össze volna zavarva, legfeljebb, mint már említettem, az „agrárprogram” sorait nem értem tisztán, mert ha valami alatt más is lehet érteni, ha valami magyarázatra szorul, eziránt kétségemet fenntartom.

Anélkül, hogy „munkakedvét” rontani akar-nám, engedje meg azon utolsó megjegyzést, hogy vajmi kevesen érthették meg az „agrárprogramot” a Pécsen történt felolvasás után, ez már a dolognak a természetében rejlik s azért jó volna azt a programot világosabb, szabatosabb formában újból megszövegezni, egymással szemben pedig tökéletesen tárgyalogatos maradni, mert ezélem az eszmék tisztázása s nem az egyéni támadások.

Egy közgazdasági program megszerkesztéséről viszontlátásra. *Sólymosy Lajos báró.*

II.

Válasz — a feleletre.

A delegátusok tanulmányi utjáról — ugyszólván pár órára — otthonomba térve, asztalomon találtam a fent közölt feleletet. A szerkesztőség szives felhívása folytán ime megadom — lehető rövidséggel — de egyenes, nyílt őszinteséggel is a választ.

I. A báró ur legjobban hangoztatott kifogása az agrárprogram pontozatai ellen, hogy azok nem egykönnyen érthetőek a maguk tiszta czélzataiban. És ezek közül a pontozatok közül egyiket-másikat még ma sem értem tisztán. Ezt én

mindjárt vettem észre, amint az agrárprogramra vonatkozó cikkét elolvastam. Azért igyekeztem válaszomban felvilágosítani. Am úgy látszik, hogy a teljes apperzeipátásra előbből kellett volna kezdenem a magyarázatot. Mert hogy teljesen megérthessük egymást, amire én egész erőmből törekszem, mulhatatlanul szükséges, hogy bizonyos alaptételekre nézve megállapodásra jussunk.

És ez most már annál könnyebb, mert a báró ur, bár nyomtatékosan hangoztatja, hogy nem értett meg engem... mégis — azt írja — végredményében egyet gondolunk, csak másképp adja elő, mint ahogyan én előadom. Megnyugtató tehát, hogy itt csak nyelvi, illetőleg előadási különbségről lehet szó.

2. Hogy hol nyilvánult meg az én egyéniségem? A programban-e vagy válaszomban? Hát az én egyéniségem sem itt, sem ott nem nyilvánult meg. Az adott helyzet, a közszükséglet, az exigenciák számlaerése építhet fel csak egy programot. És ha ez a program szükségzavú és tömör, az betudható a programok természetének, mely csak általános elveket szokott adni.

3. Ami azt a kérdést illeti, hogy vajjon az arra hivatottak vezetik-e a gazdaságsadalma, hogy tévesen-e vagy a gazdaságsadalom érdekeivel ellentétesen, hogy a kamarákról mi okból félhetünk vagy azokban miért bízhatunk... ezek a dolgok nem tartoznak a mi szorosabb gondolatfonalunkhoz. Az agrárprogram már megszürodött, elfogadott elveket vesz rendszerébe és személyi, adminisztrációs dolgokkal nem foglalkozik.

4. Annak nagyon örülök, hogy a közgazdasági programot kilátásba helyezi a báró ur. Hogy annak megszerkesztésében segítségére lehetek-e, attól függ, vajjon bizonyos alapfogalmakkal egyező gondolkodásunk van-e? Mert például a parcellázást illetőleg sem tudnék egy másik szélsőségbe esni. Minden tuzás, véglet magában hordozza hibáját és végzetét. Így ez is. És sok más is.

5. Sajnálom, hogy a báró ur Buday Barna cikkét nem olvasta a nemzeti gondolatról, „*aké a föld, azé a haza*” ismert mondás alapos megmagyarázásáról. Akkor talán nem tartanánk fenn ez irányban való vélekedését. Akkor talán kiábrándulna abból a jóhiszemű feltevésből, hogy hiszen ezt a nemzeti érzést mind közönségesen fel kell tételezni és nem kell baglyot vinni Athenébe. Hiszen ilyen értelemben a magyar népoktatásnál is fel kellene tételeznünk, hogy programjában a nemzeti gondolatot említeni is felesleges, sőt paradoxon. Mindezt fel kell tételezni Magyarországon. Lám és mégis, a közoktatás nyíltan kifejezett vezérgondolata a magyar nemzeti oktatás gondolata és nagy, életkérdéses élve. Talán nem csalódom, hogy ezen nyílt hangoztatásnak és szükséges kitételnek meg van a maga nagy lélektani oka. Tessék a magyar földre és kögazdaságra is átvinni ezt az igazságot. És akkor megértjük egymást.

6. Hogy nekünk gazdáknak, illetőleg a még mindig földmivelő államnak ne lenne szükségünk agrárprogramra? Hiszen már a szociáldemokrácia is belátta, hogy bizony hiányát érzi. Ő is szerkeszt agrárprogramot.

7. A báró ur által jelzett vagy újnak gondolt nevelési irányt én már régebben kifejtettem „*A tanítók szociális feladata*” című felolvasásomban vagy füzetemben. Sajnálom, hogy a báró ur ezt sem olvasta. A gazdasági nevelésről való vélekedésemet, gondolataimat pedig illetékes helyre juttattam.

8. Mikor én a szociális fogalom tisztázására törekszem, kitanításra, nyelvi vitatkozásra gondolni sem gondolhattam. A báró ur cikkének szövege éppen ez irányban való világosságot illetőleg oly kényserhelyzetbe hozott, hogy ama két fogalom közt való határvonalat meg kellett húznom. Itt tehát fogalomról és nem szóról, nyelvi tudásról volt a beszéd. Hogy báró ur van olyan nyelvész, mint én... szívesen ismerem el. Sőt talán jobb. De éppen a nyelvben nagyon gyakorlott, a szavak bőségére tekintő embereknél

történik meg, hogy akárhányszor nem gondolnak elég mélyen a logikai fogalomra, mely tudományosan is meghatározható. Mint ahogyan Fausztban olvassuk:

Mert éppen ott, ahol a fogalom hiányzik,

Ott jelentkeznek kellő időben a szó.

9. Végre, hogy a báró ur anélkül, hogy munkakedvet rontaná, megsugja, mi szerint igen kevesen értették volna meg az agrárprogramot? Hát bizony ez nem egészen az én hibám. Az eszmék megértésére is idő kell, nemcsak megtestesülésére. Ha minden jó és egészséges eszmét azonnal felfognának, megértnének, illetőleg megértettek volna, hol allana ma a mi hazánk? Hogy az agrárprogramnak magyarázatra, egyszerűbb nyelvezeten való előadására is szükség van, azt nekem, előttem nem a báró ur fedezte fel. Azt én a programmpontok felolvasása előtt a gazdaközönségnek jeleztem. Hogy t. i. csak nagy körvonalakban, ugyszólván vázlatban adom a pontokat. S ha a báró ur a „*Köztelek*”-ben olvasta volna a „*Kereskedők Lapja*”-nak adott válaszomat, bizonyára ilyen felfedezéseket nem tenne.

Egyébként legyen meggyőződve, hogy én minden relatív vagy negatív érdeklődést igen nagyra becsülök és legtávolabb van tőlem a gondolat, hogy én, ki az efféle viharokban már edzett vagyok, személyes tekintetektől vezettessem magamat.

Isten velünk!

Mailáth József gróf.

A visszavándorlás.

Newyork, jan. 4.

A legnagyobb figyelemmel és jóleső örömmel olvastam arról a mozgalomról, mely odahaza Magyarországon az utóbbi időben a társadalom kebelében megindult, amelyet a kormány hathatós intézkedésekkel támogat s amelynek czélja nem kisebb dolog, minthogy minél kevesebb magyar honpolgár vándoroljon ki Amerikába és a már künnlevők közül minél nagyobb számban térjenek vissza hazájukba.

A kivándorlás okaival foglalkozni nem akarok. Tisztelettel elismerem e téren nagyobb tájékozottságát azoknak, kik a baj okait odahaza közelebbről észlelhetik és tanulmányozhatják. De hogy az ittlevők miért tértek oly csekély számban vissza az utóbbi időkig, azt jobban tudhatja egy olyan, ki hazájukat elhagyott honfiktársai között él, beszédjeiket hallja, óhajaikat ellesli, szóval tudja mi bántja őket.

Népünk — miként mindenki elismeri, a lehető legjobb földmivelő nép. Miért van mégis az, hogy — a kanadai települteket kivéve, bányák mélyében, gyárak bensejében sokszor bizonyos testet és lelketölő munka közt dolgozik a földmivelésre termett nép inkább, semmint földvásárlásra adja fejét? Pedig földet is kaphatna. De a nép javarésze Magyarországra gravitál, csak volna otthon mire. Én, aki 10 éve, hogy Amerikában lakom és sok, igen sok magyar emberrel érintkezem, két igen lényeges okot gondolok a visszavándorlás erős akadályaként, melyek ha elháríthatnának, nem kétlem, sőt biztosra veszem, négyezereződnék — normális viszonyok között is — a hazába visszatérők száma. Sokkal komolyabban megérelődött kutató lelkemben a két gondolat, semmint azokat frázisokba öltöztetve tárjam. A száraz tényeknek lelkiismeretes elősorolása legyen az erő, mely azokat elfogadhatókká teszi. A visszavándorlás első akadályai a következők:

Számtalan esetet tudok, hogy egyik-másik kivándorló szerencsét próbálni jó ide s otthon hagyja tehermentes földcsékjét, feleségre, sógorra, szomszédra vagy éppen csak ismerősére bízva azt. Egy-két év leteltével, mely alatt ő sokszor emberfeletti erővel azon dolgozik, hogy földcsékjét megnagyobbíthassa, egyszer csak arról értesül ide szintén kivándorló falubelijétől, hogy ingatlanát elárverezték. Persze ez neki lehetetlennek tetszik, hisz nem tartozott senkinek. Kihozatja tehát a telekkönyvi ki-

vonat hitelesített másolatát, melyből azután világosan áll előtte a szomorú való. S mi e valóban lesújtó, sőt kétségbeesítő helyzet oka? Néhány korona adóhátralék, mely csekélységért — anélkül, hogy őt erről tudatták volna — gondnok kirendelésével, ki szintén nem értesítette őt, dombra ütötték csekély bár, de rá nézve nagy vagyont képező ingatlanát, melynek nagyobbításért elhagyta a hazát. Hogy azután e szomorú tény kitörli a kivándorlott szívéből a hazavágyódás érzelmét, azon csodálkozni éppenséggel nem lehet, annál kevésbbé azon, hogy felhasználva az itt nap-nap mellett kínálkozó alkalmat, — minthogy otthon ugy sinek mit keresnie — megtakarított pénzcsékjét itteni ingatlan vételére fekteti be s így hazájára nézve teljesen elvész.

A visszavándorlás másik akadályozó oka pedig az, hogy azok a magyar honpolgárok, kik ingatlan hátrahagyása nélkül jönnek ide ki, nem látnak odahaza biztos támpontot s nem kapnak sehonnan serkentést arra nézve, hogy itteni szorgalmas munkájuk összetakarított gyümölcséből Magyarországon egy kis fekvőséget vásárolhassanak, ha csak négy-ötzörös áron nem, a magánparcellázók után.

Már pedig annyit a föld népe is tud, hogy a készpénzt a megélhetés elviszi. Ha tehát garanciát látnánk arra, hogy Magyarországon van megvehető föld, ha lenne garancia arra nézve, hogy lefizetvén a vételárat, a fekvőség nevére is iratik, birtokába is veheti, akkor a mikor neki tetszik, menten sietne, ismét Magyarország adófizető polgára lenni. E tény nemcsak a visszavándorlást segitene elő s általa Magyarországot tapasztalt, munkaedzett fiait nyerné vissza, de a Felvidék példájára a földnek értéke is tetemesen emelkednék; nem mesterségesen előidézett földzuzsora által.

Itt New-Yorkban — sőt több amerikai városban — egy iroda volna felállítandó, amelynek mindazon községek jegyzői, honnét ingatlanl bírók ide kivándoroltak, felhívandók volnának két-három hónaponként kimutatást küldeni a kivándorlottak adóhátralékáról s ez tudatná az itt tartózkodó adóhátralékosok.

A második bajt illetőleg a kormány a fenti iroda rendelkezésére megküldené mindama — akár az állam, akár magánosok tulajdonát képező — földek helyrajzi, minőségi stb. leírását, melyeket telepítés céljából, parcellánként való eladásra szántak, a vételár és egyéb föltételek közlésével. Így egy megbízható intézmény kezébe lenne letéve néhány százezer ember sorsa, miáltal a bizalmatlanság megszűnne, mely az Amerikába vetődött magyarok között egymás irányában fennáll, ha látnák, hogy egy tisztességes, biztos állami intézmény gondoskodik róluk. B. P.

A kivándorlók pénze.

A Magyar Társadalomtudományi Egyesület e hó 24. és 25-én a kivándorlás kérdésében szaktanácskozást tartott. A tanácskozást Gaál Jenő dr. alelnök nyitotta meg s ezután Farkas Pál dr. mint előadó ismertette azokat az adatokat, melyeket a kivándorlás és visszavándorlás kérdésének tanulmányozása közben gyűjtött. A kivándorlás jelenségeinek lelkiismeretes vizsgálata nyomán megállapítható, hogy a kivándorlással párhuzamosan egy nagy tehermentesítési és ingatlan-szerzési procezzus folyik az országban és ezt a műveletet nyereszkeskedő falusi bankárok intézik, kegyetlenül megdézsmálván az adósságtörlesztésre és ingatlan-szerzésre hazaküldött amerikai pénzt. Ha már a kivándorlást általánosságban orvosolni nem tudjuk, legalább a hazaküldött pénz gazdaságos felhasználását kellene elősegítenünk megfelelő beavatkozásokkal. Ilyen eszköz volna a föld termőerejének intenzívebb kihasználása, a földzuzsora vala-

*) A javasolt megoldás nem először van napirenden. Sajnos, ebben a formában aligha keresztülvihető. Az Amerikából való visszatelepítés hivatalos szervezése retorziót vonna maga után. Szerk.

melyes szabályozása állami beavatkozás útján. Konkrét előterjesztéseit ez irányban a tanácskozás végén fogja megtenni.

Hieronymi Károly: A földzsora ellen meg kell óvni a visszavándorlókat úgy, hogy állami közvetítés útján lehetőleg olcsó földhöz kell juttatni őket. A földzsora főismerése különben nagyon nehéz dolog, mert a föld ára a legkülönlegesebb viszonyoktól függ. A föld hozadékát kellene viszonyban minden lehető módon emelni. Szaporítani a mezőgazdasági iskolákat s intenzívebbé tenni a termelést.

Giesswein Sándor: A földzsorát illetően az állam kötelessége a beavatkozás. Ez a jelenleg már ott kezdődik, mikor a kivándorló itthon eladja olcsó áron házat és földjét, hogy kivándorolhasson. Ezt kellene tehát megakadályozni, talán olcsó hitel nyújtásával.

Gerster Béla: A kivándorlás csökkentésére azokat a módokat ajánlja, melyekkel összes üzemünket európai színvonalra emelhetjük. Különösen a földmivelés tekintetében van erre szükség. Az alföldi parasztságok üzemének technikai tökéletesítését kell követelni és a földmivelési oktatás bármilyen áron való javítását.

Buday Barna: A kivándorlás problémáiból ezúttal azt az egyet kellene kiragadni, hogy miként lehetne megvédenünk az Amerikából hazaküldött milliókat az uszoroszerű nyeresédekétől. Ugy az amerikai pénzforgalmat, mint a földvásárlás közvetítését megfelelően ellenőrzött pénzintézeteknek kell kézbevenniük. A parcellázási törvény sok visszaélésnek hivatást adhat.

Jankó Ágost: A torontálmegeye. kivándorlási viszonyokról szól. Nemcsak iparosok, de földesgazdák is kimennek, mind azzal a szándékkal, hogy pénzt szerezzen és visszajöjjen. Összesen 112,000 ember vándorolt ki, mióta rendszeres kimutatást készítenek a kivándorlásról. Pénzt körülbelül 12 millió koronát küldtek haza ez idő alatt. A pénzt régi adósságok törlesztésére fordítják, földet vesznek rajta vagy takarékpénztárba helyezik. A vármegye a kivándorlás ellensúlyozására legközelebb ezer munkaházat fog építtetni, a Duna mentén pedig 70,000 hold földet ármentesíteni törekszik, hogy oda majd magyar lakosságot telepítsen.

Lévay Lajos báró országos kivándorlási felügyelő a kivándorlás okát a nagy földéhségben látja, melyet úgy kellene kielégíteni, hogy normális áron juttassuk földhöz a magyar parasztot. Törvényeket hiába hozunk a földzsora ellen, amint hiába hoztuk a kivándorlás ellen is. A földéhség kielégítésére legalkalmasabbak volnának a városi és községi tulajdonban levő földbirtokok, melyek az ország minden részében arányosan fordulnak elő s különösen azokon a vidékeken terülnék el, ahol a magyar és német elem dominál. A kivándorlás legnagyobb veszedelmét ő is a kanadai kérdésben látja, mert aki ott földet vesz és állandóan letelepszik, az örökre elveszett az anyaországra nézve.

Rubinek Gyula, az OMGE. igazgatója: A kivándorlást egy gazdasági kiegyenlítődési folyamattal tartja, mely kisebb-nagyobb arányokban mindig megvolt és mindig meglesz. A világ-gazdasági egyensúly az utolsó évtizedek alatt Amerika javára billent. Az Európa-szerte uralgó merkantil gazdasági politika általános mezőgazdasági válságot vont maga után. Amerika ipari versenye Európával szemben egy nagy gazdasági krízist fog előbb-utóbb okozni egész Európában. A magyar mezőgazdaság is a világszerte uralkodó okok következtében került válságos helyzetbe. Sajnos, hogy a magyar törvényhozás nem törődött egészen a legújabb időkig a gazdasági és szociális kérdésekkel. A kivándorlás ellen pedig nincs más orvosság, csak azok a törvényhozási intézkedések, melyek az általános szociális és gazdasági helyzetet javítják. Segítségére kell sietni különösen a legnagyobb magyar iparnak, a földmivelésnek, melyen a nemzet egzisztenciája nyugszik. A magyar mezőgazdaságot olyan irányban kell fej-

leszteni, hogy ugyanazon a területen többet termeljen ezután, mint most, egyrészt nagyobb intelligenciával, másrészt tökéletesebb technikával. Szervezni kell a gazdatársadalmat ezeknek a céloknak érdekében. Rámutat arra, hogy a kivándorlásnak vannak olyan gazdasági hatásai is, melyek mérséklőleg fognak hatni a kivándorlás mértékére; ilyenek a most megindult szociális törvényhozás, a küszöbön álló adó-reform, azután a munkabérek tapasztalható emelkedése, a kereseti viszonyok általános javulása. A visszavándorlást illetően szükség van olyan parcellázási törvényre, mely szabályozólag hasson a birtokforgalomra és amely a városi és községi birtokok kérdését is megoldja. A társadalomtudományi egyesület figyelmébe ajánlja a kivándorlási statisztika fejlesztését és a megélhetési viszonyok tanulmányozását, melyeknek tisztáza ismerete nélkül a kivándorlás orvosságait sem találhatjuk meg.

Marcell Henrik: A kivándorlás történeti folyamatait és jelenségeit ismerteti. A mostani kivándorlást nem szabad úgy fölfogni, mint a kalandozó magyarság utolsó zsákmányszerző próbálkozását a messze Nyugaton. Általános jólétet kell itthon teremteni minden lehető eszközzel, ez az első és egyetlen mód a kivándorlás ellensúlyozására.

Lévay Béla dr., az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés főtitkára: A földzsora kérdésével foglalkozik, ennek törvényhozási uton való üldözését nagyon nehéz problémának látja, mert a konkrét esetben szinte lehetetlen megállapítani az uszora ismertető jeleit és büntetőjogi feltételeit. A földzsora ellen tehát csak egyes, nagyon kirívó esetekben lehetne fölvenni a küzdelmet a büntetőjog terén. Törvényhozási uton éppenséggel nem biztosíthatjuk azt, hogy a nép olcsó áron jusson földhöz. A föld adásvételének jogi korlátozása különben is csak káros hatásokkal járna közgazdasági szempontból is. Az állami beavatkozás a kérdésekben, mint azt a németek példája Pozsonban mutatja, nem vezet gyakorlati értékű eredményekre. A segítséget csak gazdaságtársadalmi szervezkedés nyújthatja a kivándorlásal szemben.

Beck Lajos dr. országgyűlési képviselő: Olyan állami intézetet kellene létesíteni, amely itthon és Amerikában is állandó figyelemmel kísérné a kivándorlás folyamatát és jelenségeit s amely legalább erkölcsi gyámolítója lenne a kivándorlóknak. Ezzel párhuzamosan ugyancsak államilag szervezett pénzügyi intézmény, talán egy bank, a kivándorlóknak anyagi érdekeit istápolná. Gondoskodni lehetne arról is, hogy a kivándorló mindig tájékoztatva legyen a hazai munkabérek nagyságáról és az eladásra kerülő ingatlanokról. A mezőgazdasági üzemi hitel megkönnyítése, például kézzizálog mellett, vagy a járadék birtokrendszer meghonosítása mind alkalmas mód volna a kivándorlás csökkentésére.

Edvi Illés Károly: A kivándorlás büntetőjogi vonatkozásait ismerteti. Foglalkozik azzal a kérdéssel, vajjon a kivándorlás korlátozása érdekében szükség van-e büntetőjogi intézkedésekre. Ohajtandó lenne, különösen a kivándorolt hadkötelesek visszatérését megkönnyíteni, amint ezt az olasz kivándorlási törvény is teszi. Ami a földzsorát illeti, a mostani büntetőjogi rendelkezések arra nagyon nehezen, talán éppenséggel nem alkalmazhatók. Az új uszoratörvény már lehetővé fogja tenni ezeknek a visszaéléseknek az üldözését, de csak nagyon szórványos és nagyon kirívó esetekben. Általánosságban ő is azt tartja, hogy legcélszerűbb olcsó hitelnyújtással megkímélni a kivándorlót attól, hogy kényszerhelyzetében házat és földjét eladja. A büntetőjogi intézkedéseknek egyébként a kivándorlás korlátozását illetően nem tulajdonít nagy jelentőséget.

Balás Károly dr., kassai jogakadémiai tanár: A kivándorlás legnagyobb veszedelme abban van, hogy elvonja fejlődő iparunktól és mezőgazdaságunktól a szükséges munkaerőt, másrészt megrontja a népesség összetételét, mert a gyermekek és öregek arányszámát növeli idehaza.

Orvosság a kivándorlás ellen a közgazdasági élet sokoldalú fejlesztésében keresendő, különösen a munkaalakalmak növelésében. Végzetes hatása a kivándorlásnak ránk nézve különösen az, hogy minél tovább tart, annál erősebb függésbe jutunk Ausztriával szemben gazdasági tekintetben. A Felvidéken még azzal a nemzeti veszedelemmel is jár a kivándorlás, hogy a birtokos magyar középosztály helyét Amerikából hazatérő pánszláv elemek foglalják el.

Paikert Alajos: A kanadai kivándorlás jelenségeit s az ottani gazdasági viszonyokat ismerteti. A kivándorlás ezután nem fog az eddigi mértékben növekedni, lassan-lassan Amerikában is sűrű lesz a népesség és a kivándorlók anyagi boldogulása a nagy verseny miatt egyre nehezebb.

Hencz Károly dr. országgyűlési képviselő: A kivándorlás kérdésében legfontosabbnak a pontos és megbízható statisztikai adatgyűjtést tartja. Ezt a statisztikát az államnak kell megcsinálnia, még pedig minél előbb. A kivándorlás törvényhozási uton való szabályozása szükséges. Indítványozza, hogy az értekezlet küldjön ki egy tiztagu bizottságot, amely a szaktanácskozás anyagát földolgozza és memorandum alakjában illetékes helyre juttassa.

Ezután megválasztották a tiztagu bizottság tagjainak: *Gaál Jenő dr.-t, Farkas Pál dr.-t, Buday Barnát, Beck Lajos dr., Giesswein Sándort, Hencz Károlyt, Gerster Bélát, Lévay Lajos bárót, Pallavicini György úrgróft és Szász Zsombort.*

Gazdatársadalmi mozgalmak.

A Hontvármegyei Gazdasági Egyesület f. hó 14-én tartotta ig.-választmányi ülését *Ivánka István* elnökletével. *Bolgár István* titkár előterjesztvén havi jelentését, melyet a választmány tudomásul vett, a napirenden levő tárgyak tárgyalására tért át a választmány. Titkár javaslatára négy gazdasági munkás 50-50 koronával való megjutalmazását kérelmezni határozta el a választmány. *Lutter Kornél* néptanító részére a választmány 100 korona segélyt szavazott meg az ebadó-alapból méhesépesítés céljaira. A segély kiutalását azonban azon feltételhez kötötte a választmány, hogy nevezett tanító tanítványait, valamint az ipolydamásdi kisgazdákat a méhtenyésztésben oktathatja. Az ig.-választmány foglalkozott ezután az OMGE. átiratával, melyben kéri, hogy az egyesület minden hó 1-én és 15-én kimerítő tudósítást küldjön a megye vétésének állásáról és közgazdasági helyzetéről. Elénk vita után elhatározta az ig.-választmány, hogy minden járásból egy-két oly egyesületi tagot, ki egyúttal nem gazdasági tudósító, felkér arra, hogy a GEOSz.-nek közvetlenül minden hó 1-én és 15-én tudósításokat küldjön be. Egyúttal elhatározta, hogy megkeresi a GEOSz.-ét, hogy könnyebbé tegye a tudósítók számára úrlapokat és kísérelje meg ezen tudósítói úrlapokra portómentességet kieszközölni, mert közérdeket képez az, hogy minél több oldalról szerzettessenek be a gazdasági életre vonatkozó adatok s jussanak a gazdaközönség tudomására. Elhatározta továbbá a választmány, hogy a „Temesmegyei G. E.”-nek a lépene elleni kötelező védőoltás érdekében a földmiv. miniszterhez terjesztett felirathoz hasonló feliratot fog intézni. Örömmel vette tudomásul a választmány a Nyitramegyei cukor-repatermesztő gazdák szövetségének megalakulását s a szövetség alapszabályait elhatározta egyesületi értesítőjében kinyomatni, hogy minél szélesebb rétegben ismertté legyenek azok. Több apróbb tárgy tudomásul vételével az ülés véget ért.

Népies gazdasági előadások. Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület a földmivelésügyi-miniszterium támogatásával az utóbbi időben a vármegyének ismét több községében rendezett népies gazdasági előadásokat, amelyek iránt a gazdaközönség részéről mindenütt igen szép

érdeklődés mutatkozott. Az előadások tárgyát az állattenyésztés, növénytermesztés és trágyakezelésen kívül a mezőgazdasági törvények, állategészségügyi óvintézkedések és szociális vonatkozású dolgok ismertetése képezte s azokon mint előadók Keller Iván ügyvezető-titkáron és Kemény Szilárd titkáron kívül Várady Sándor törvényhatósági állatorvos, Nagy Orbán dr. és Bajthay Mihály dr. jószágigazgatósági fogalmazók és Mudin István gazdasági szaktanító működtek közre.

Az Erdélyi Gazdasági Egyesület most számol be múlt évi működéséről, amelyvel Erdély gazdasági viszonyait iparkodik fejleszteni. A szakértelmet nemcsak lapja, az „Erdélyi Gazda” útján, hanem az irodalmi szakosztálya könyvkiadóvállalata útján is. A gazdasági szakudományok népszerűsítését gazdasági előadások útján fejlesztette, szaktanácsokat, véleményeket adott, kolozsmegyei osztálya útján számos vármegyei érdekű gazdasági akciót kezdeményezett. Anyagi segélyeket, jutalom- és ösztöndíjakat adott, figyelemmel kísérte a munkaviszonyokat, szociálista mozgalmakat és kíváncsi volt. Nagyszabású közmunkája volt az egyesületnek a székelly kiállítás rendezése. Több közzéadásai kérdésben élt feltevéseivel és számos esetben képviselte magát, többek közt a pécsi orsz. gazdakongresszuson, a GEOSz. ülésén. Nagyjából ezen mozzanatok emelhetők ki az egyesület múlt évi működéséből.

Mozgalom a haltenyésztés érdekében. A Nógrád vármegyei Gazdasági Egyesület még a múlt nyáron feliratot intézett a földművelésügyi miniszterhez, kérve a nógrád megyei folyók megvizsgálását és azoknak halikrával való ellátását. A kérelem folytán kiküldetett az országos halászati felügyelő, aki lejárta és a folyók megvizsgálását megígérte olyformán, hogy lejárta alkalmával értekezlet hívassék egybe, mely értekezleten a további teendők megbeszélhetnének, hogy tavasszal a munkálatok megkezdhetők legyenek. Az egyesület most felhívta egy a községek előljáróit, mint a földbirtokosokat, akiknek tulajdonában folyóvíz vagy állóvíz van, hogy az értekezleten megjelenjenek, amelynek napját később fogják meghatározni.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Helyreigazítás a 48. számú kérdésre adott felelethez. Lapunk január hó 25-iki számának „Levélszekrény” rovatában a 48. sz. kérdésre adottunk feleletet s a felelet utolsó bekezdésében olyan hiba csuszott be, amelynek helyreigazításával tartozunk. Azt mondtuk e helyütt, hogy nem éri büntetés a gazdát, aki a két helyre elszegődött cselédet szolgálatába fölvette. Ez az állítás tévedésből eredt, mert az 1907. évi XLV. t.-cz. 58. §-ának a) pontja mást mond. Ugy rendelkezik u. i., hogy a gazda, aki máshoz szegődött cselédet e körülményt tudva, ugyanazon időre felfogad, vagy ígérete által elcsábítani törekszik, kihágást követ el és 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Igen természetes, hogy az ilyen büntetendő cselekmény a körülményekhez képest kártérítési követelményekkel is járhat s az illető ellen esetleg polgári uton kártérítési igényvel is fel lehet lépni. Büntetés csak azt nem éri, aki a felfogadásról tudomással nem bír és jóhiszeműleg cselekszik. Nem tesz különbséget azonban, vajjon az illető gazda újonnan szerződte cselédet fogad fel ily körülmények között, vagy az általa elhocsátottat fogadja fel újból, noha tudomással bír a felől, hogy időközben már máshoz szegődött el.

A saját menetségünkre legyen elég annyit felhozni, hogy félreértés folytán ez a törvényhely kikerülte a figyelmünket. Gazdaember tudja legjobban, hogy a lónak négy lába van, néha mégis megbotlik. Sz. F.

Ikeresikók. 51. kérdés. Kezelésem alatt álló gazdaságban az idén már a második

eset fordul elő, hogy kanca ikeresikókkal vettél el. Kérem, nem-e a mén hibájául róható fel ezen körülmény, hogy a kanczának ikeresikái lesznek; a mén tavaly fedezett először a gazdaságban s így most lesznek első ivadékaik, azelőtt, miután a ménes már régi eredetű, sok ménje volt a gazdaságnak, de ilyen eset még nem fordult elő. N. K.

Felelet az 51. sz. kérdésre. Hogy miért születnek néha ikeresikók, az a természetnek egy olyan titka, amelyről a fátol fellebbentve még nincs. Rendes körülmények között nagyobb háziállatainknál minden sárlás, illetőleg folytatás alkalmával csak egy női pete kerül az anyaméhbe s termékenyítettik ott meg. Hogy vajjon ikeresülés esetén a sárlás alkalmával felpattanó Graaf-féle tü-zőben volt-e két pete, avagy két Graaf-féle tüsző pattant fel egyszerre s így jutott két pete az anyaméhbe, azt eldönteni nem lehet. Annyi azonban bizonyos, hogy egyetlen egy párából kifolyólag több női pete is megtermékenyíthető a him által, ha t. i. több ilyen pete van az anyaméhben. Az ikeresülés miatt tehát alig okozhat a mén s bizonyára más ösmeretlen befolyások eredménye az ikeresülés, amely befolyások okozatát olyan változást, hogy egyszerre két pete került az anyaméhbe megtermékenyítés végett. Tehenészetekben gyakrabban előfordul ez az eset, amiből egyáltalában nem lehet azt következtetni, hogy az illető női egyed a következő vemhesség után is ikerket fog szülni, habár néha ismétlődik a dolog. —csy.

Cseléd feleségének elszegődése. 52. kérdés. A cselédtörvény 8. §-a elrendeli azt, hogy a gazda és a cseléd családtagjai között a munkaszerződést külön kell megkötöni. Vidékünkön régi szokás az, hogy a beszegődési időben november hó 1-én csupán a férfimunkás jár helyet keresni s ezzel történik a megállapodás. Ha a férfi nő, ugy a mellékelt szegődési levél 9. §-a az asszonyra is bizonyos esetekben kötelező. A folyó évben is hasonlólag kötött meg a szerződés, oly figyelmeztetéssel, hogy felesége ezen 9. §-ban jelzett kötelezettséget teljesíteni köteles; a férj ennek kötelező teljesítését elfogadta. Kérem, a férjnek ezen nyilatkozata az asszonyra kötelező-e? Ha nem, ugy a férj ezen nyilatkozata mily beszámítás alá esik? A jövőben mily eljárást kövessék? mert azt kívánni, hogy november 1-én a cseléd-asszonyok is szegődni jöjjenek, keresztülvinni nem lehet; viszont ha helyrejevel után óhajtom ezen egyezséget megkötöni — ismerve a cselédasszonyok elfogultságát — ebbe belemenni nem fogok. D. Z.

Felelet az 52. sz. kérdésre. A férj mint családfelelő által neje nevében kötött munkaszerződés a magánjog általános tanai szerint az asszonyra nézve kötelező volna ugyan, mert a férj és apa a nő és a kiskorú gyermekek munkaeleje fölött jogosítva van rendelkezni minden oly családban, amely magát kézi munkával tartja fóna; ámde a cselédtörvény 8. §-a ezzel merőben ellenkezően rendelkezik és világosan kimondja, hogy a gazda a családtagokkal a munkaszerződést külön tartozik megkötöni. A férjvel kötött szerződés tehát az asszonyt jogilag nem kötelezi. Viszont a férj nyilatkozata sem járhat ő reá magára nézve valamely felelősséggel, vagy további következményekkel, mert a gazda a férjvel kötött szerződés alkalmával tudta, illetőleg tudnia kellett, hogy az asszony munkájára vonatkozó kikötés a törvény értelmében hatálytalan. Hogy a jövőben mily eljárást kövessen? Talán azt, hogy a cselédet csak föltételesen fogadja föl, t. i. azon föltétel alatt, hogy nov. 1-ig az asszony is jelentkezzék és a házi törvények 9. §-ának megfelelő szerződésnek magát alávesse. Más módot nem tudunk tanácsolni. Sz. F.

Védőoltás orbáncz ellen. 53. kérdés. Kezelésem alatti uradalomban van 450 darab hat-hetes szopós malacz, ezeket sertésorbáncz ellen „Pasteur-Chamberland”-féle ojtóanyaggal akar-nám orbáncz ellen beojtani. Az állatorvos azt tanácsolja, hogy csak leválasztás után ojtassam őket,

mert most még veszélyes lenne beojtásuk. Én más években ugyancsak 4—5 hetes korukban ojtattam a malaczokat és semmi hátrányát sem tapasztaltam a korai ojtásnak, sőt azt tapasztaltam, hogy míg a malaczok szopnak, az ojtást meg sem érezték. Kérem tehát, hogy melyik ojtási időszak jobb a sertésorbáncz elleni ojtásnál, az-e, míg a malaczok szopnak, azaz 5—6 hetesek, vagy pedig a leválasztás után?

A. Gy.

Felelet az 53. sz. kérdésre. Szopós malaczokat nem ajánlatos orbáncz ellen beojtani. Nem ugyan azért, mintha az ojtás veszedelmes volna rájuk nézve, hanem azért, mert az ilyen fiatal korban alkalmazott védőoltás nem létesít ki-elégítő immunitást. Az, hogy szopós malaczok „meg sem érik” az ojtást, az immunizálás szempontjából nem kedvező jelenség, mert erős immunitás csak a szervezet megfelelő reakciója nyomán fejlődik ki. Leghelvesebb a malaczokat rövid idővel az elválasztás után beojtani. —y—

Fakivágás hasznobéreit földön. 54. kérdés. Az 1907. év folyamán egy bérbeadott birtokot vásároltunk meg. A bérlet a hasznobérei szerződésben kikötött egy évi felmondás folytán 1908. év végén jár le. A hasznobérelti szerződés egyik pontja a következő: „Bérlő tartozik az épületeket, utakat, hidakat s a bérleten előforduló fákat jó karban tartani.” A bérlő dacára a szerződés világos rendelkezésének és többszöri felszólításunknak, a bérlemény tárgyát képező birtokon előforduló 7—8 éves égerfákat s 12—15 cm. vastagságú fűzfákat levágatja. Eljárását azzal indokolja, hogy a hasznobérelti szerződés fent idézett pontja ezt neki nem tiltja. Tisztelettel kérem: a bérlő részéről szerződésszegés-e a fák kivágatása? B. J.

Felelet az 54. sz. kérdésre. Az a kikötés, hogy a bérlő a bérleten lévő fákat jókarban tartandó, nem foglal magában tilalmat arra nézve, hogy a hasznobérelő a fákat az évi gyarapodásnak megfelelő mértékben és az okszerű gazdasági kezelés követelményeinek megfelelő módon vágathassa. 7—8 éves égerfák és 12—15 cm. fűzfák kivágatása ennek nem felel meg s minden különös tilalom nélkül olyan sérelmes eljárásnak tűnik föl, amely a tulajdonost feljogosítja arra, hogy tőle a hasznobérelőt eltíltsa, sőt ellene kártérítési követelést támaszson. Sz. F.

Földadó kivetése. 55. kérdés. A múlt évben birtokomat parcellázva, eladtam. Most a községi jegyzői hivatal nem tudja az adott külön-külön kivetni az elosztott területekre, mivel nem képes kikalkulálni, hogy egy-egy vevőre jutott területre, a kataszteri becslés szerint, mennyi 1-ső, 2-od stb. osztályú szántóföld stb. került. Irtak tehát a pénzügyigazgatóságnak, hogy küldjön ki valakit, aki a földadót kiszámítaná. Erre az a válasz érkezett, hogy a vevők mérnök útján tüntessék ki, miszerint a régi kataszteri állapotból, az elosztás után, egy-egy parcellára mily részek jutottak. Szíves felvilágosítást kérnék ez alkalommal arra nézve, vajjon az állam kötelezheti-e a vevőket ily kiadásokra? Hiszen a pénzügyigazgatóságok rendelkeznek megfelelő mérnökökkel! Vagy pl. ha a pénzügyigazgató óságnak küldene ki mérnököt, vevők kötelesek lennének-e viselni a felmérés költségeit? Én ugy gondolom, hogyha egy eladott területen a földadót újból kell megállapítani, ez semmiesetre sem terhelheti a tulajdonost. K. P.

Felelet az 55. sz. kérdésre. A birtokos szemé-lyében beállott változás esetén minden tulajdonjogi változást a községi jegyzőnek hivatalból kell teljesíteni s azt a kataszteri birtok-ívből és a földadófelosztási jegyzékben, mely a földadó kivetésének képezi alapját, tartozik keresztülvinni.

Nem köteles a vevő a földadó kiszámításának tér, mennyiség és minőség adatait szolgáltatni, hanem egyszerűen bemutatja a tulajdonjog-szerzését igazoló telekkönyvi végzést, ennek

alapján jogosan követelheti a felosztott birtoktestekre eső földadónak szabályszerű kivetését, az ezzel felmerülő bármilyen munka és költség viseléséhez hozzájárulni nem tartozik.

A földadót nem kell újból megállapítani, csupán az új birtoklasi arány szerint az egyes hányadokra felosztani. *Hollady Nándor.*

Cselédlakások berendezése. 56. kérdés. Az új cselédtörvény értelmében minden család cselédnek külön szoba és kamra jár; miután a törvényben a konyha megemlítve nincs, megengedtetik-e több családnak közös konyha használata; megengedtetik-e továbbá a kamra konyhának való felhasználása és lehetnek-e a kamrák külön épületben a szobáktól? *H. L.*

Felelet az 56. sz. kérdésre. 1. A törvény megengedi, hogy több cselédnek közös konyhája legyen.

2. A kamra nem használható konyhának.

3. Ha a vármegyei szabályrendelet mást nem mond, a kamra külön épületben is lehet.

Ardenni-muraközi ménék átörökítő képessége. 57. kérdés. Mily eredménnyel lehet e 162—165 cm. magas, részben Gidrán, részben pedig félvérkaneczkára ardenni-muraközi ménként használni? A kancaanyag széles, csontos, ígás. *K. M.*

Felelet az 57. sz. kérdésre. Ha Gidrán- és félvérkaneczkára muraközi-ardenni ménként alkalmaz, az első generációban is már használható, de inkább durva jellegű, mint durva testalkatú ígásoknak kaphat. Ilyen ménnek allandó alkalmazása mellett a testalkat és jelleg nemzedékről-nemzedékre haladva mindjobban megközelelt az apai ág tulajdonságait. Az ötödik generáció már tisztavérű muraközi-ardenninek fog látszani, leszámítva a klimatikus viszonyok által okozott variációt. Az ily módon átglyt anyagot azonban félvértenyésztésre használni többé nem tanácsos. *Kis M.*

Erdők adója. 58. kérdés. Gazdaságunk több község határában fekvő erdőterülettel bír, mely erdőterületek állami felügyelet alatt rendes üzemterv szerint kezeltetvén, az erdőtervény 16-ik §-a alapján az erdő után fizetett állami adó a községi pótdadó kivetésnél csak fele részben lenne alapul veendő, pedig a jegyzők az egész állami adót veszik alapul, eljárásukat azzal indokolván, hogy mindaddig, míg a közigazgatási bizottságtól ezen kedvezmény helyességére vonatkozó értesítést meg nem kapják, tartoznak az egész állami adót alapul venni. A „Köztelek” levélszekrényében kérek szives értesítést arra nézve, hogy a jegyzők ezen álláspontja helyes-e? S ha igen, kinek? Mily okmányok mellékelével kell ezen sérelmes eljárás ellen orvoslást keresni? *K. L.*

Felelet az 58. sz. kérdésre. A községi közigazgatási költségek kivetésének alapjául a községhez közigazgatásilag csatolt, rendszeres gazdasági terv szerint kezelt erdőtestek után fizetett egyenes adóknak csak fele része vételhetik.

Igy intézkedik az 1886. évi XXII. t.-cz. 130. §-a. Ezen rendelkezés minden kétséget kizárólag kimondja, hogy a jelzett erdők után fizetett egyenes állami adó fele része képezi a községi pótdadó kivetésének alapját. Ezt a törvény rendeli s ehhez nem szükséges semmilyen hatósági okadatolás, hanem a községi előjárásnak hivatalból kötelessége a törvényt figyelembe venni.

A törvénytelenül kivett községi pótdadó ellen panasz nyújtandó be a vármegyei közigazgatási bizottsághoz, okmányok melléklése szükséges-telen. *Hollady Nándor.*

Köszén és cserfa tüzelőértéke. 59. kérdés. Beszerezhető darabos petrozsényi szén 3-40 K.-ért, jó középminőségű cserfa 1-60 K.-ért métermázsája. Melyik olcsóbb, nyári cséplésre használva SH cséplőgaraniturához?

Takarékosabb.

Felelet az 59. sz. kérdésre. Kalometrikus kísérletek általában arra az eredményre vezetnek, hogy egy q fa helyettesítésére félannyi

köszén szükséges, habár ugy a köszén, mint a fa minősége szerint ez az arány kisebb-nagyobb eltéréseknek van alávetve, úgy, hogy konkrét esetekben csak kalometrikus kísérletekkel lehet azt az arányt pontosan megállapítani.

Valószínűnek tartjuk, hogy ott, ahol a cserfa q-ja 1-6 K.-ért kapható, a köszén q-ja pedig valószínűleg a szállítással együtt 3-4 K.-ért kapható, minthogy utóbbinak helyettesítésére 2 q fa szükséges, a köszén használatától nagyobb előny nem várható, de figyelembe veendő még a faaprítás költsége is. *Hensch Árpád.*

Szeszmoslák takarmányértéke. 60. kérdés. A szeszgyári mosláknek hektója takarmányozási célra mennyit ér? *L. A.*

Felelet a 60. sz. kérdésre. A szeszmoslák tápértéke igen függ a feldolgozott nyersanyagától, mert a tengerimoslák kétszernél is többet ér, mint a burgonyamoslák. Ha a szárított szeszmoslákhoz viszonyítjuk a frissnek takarmányértékét, hazzávetőlegesen azt mondhatjuk, hogy 1 hl. (100 kg.) burgonyamoslák annyit ér, mint 4-8 kg. szárított szeszmoslák, 1 hl. tengerimoslák pedig annyit, mint 10-2 kg. szárított moslák. Miután a szárított szeszmoslák mostani ára 14 K. q.-ként, annál fogva 1 hl. burgonyamoslák 66, 1 hl. tengerimoslák 142 fillért ér, de ennél a kombinációnál tisztán csak a tápértékre voltunk tekintettel s nem arra is, hogy a friss moslák esetleges szállítása többbe kerül s hogy a foltakarmányozása körülményesebb, mint a szárítotté. *Cselkó István.*

Gazdasági cselédadó. 61. kérdés. A törvény értelmében jogában áll a gazdának a cselédétől a cseléd után kirott adót béréből megtéríttetni, hogy ezt tesse a gazda, szüksége van egy adókimutatásra, melyben névszerint fel vannak sorolva a cselédek s neveik után kiírva a rótt adó, mert csak így tudni s lehet a cselédnek megmutatni mennyi adót fizet ő; tisztelettel kérem tudatni, mely hatóság tartozik ezen adókimutatást elkészíteni s kiadni leírva a gazdának? Mivel az itteni adóügyi jegyző azt állítja, hogy ő nem tartozik, van-e erre törvény vagy szabályrendelet? *R. L.*

Felelet a 61. sz. kérdésre. A mezőgazdaságokban alkalmazott cselédek adója a közs. jegyző által minden év december havában vettetik ki. A kivetés alapjául szolgál a munkaadó által minden év november havában kiállítandó névjegyzék, melyben a cseléd, mint családfe, annak neje és 16 éven felüli családtagjai vannak név, foglalkozás és kor szerint feltüntetve. A kivett cselédadó a munkaadó rendes adókönyvecskéjében lesz előírva, más kimutatás a kivetésről nem állítható ki.

A cselédek adótételei a következők: cseléd mint családfe után évi 2 kor., ennek neje vagy 16 éven túli családtagja 1 kor. 20 fill.

Hollady Nándor.

Hármas lóhere-gabonaforgó. 62. kérdés. 1. Ötszáz holdas (a 1100 □-öl) birtokban létező 450 holdas szántóföldemnek (a többi kaszáló stb.) a következőkben részletezett forduló szerinti felosztása az alföldi mezőgazdasági helyes rendszernek megfelel-e? U. m. 1. vörös lóhere, 2. őszi gabona (rozsa és buza), 3. tavaszi gabona (árpa és zab). E hármassal forduló rendszerre azért akarnék rátérni, mert a munkáviszonyok rendkívül drágítják a kapásnövények termesztését s így azokkal teljesen fel akarok hagyni. A vörös lóherét árpával és zabbal vetnem el minden évben, helyes lesz-e? Továbbá hogy ezek hogyan vetendők el és mikor? És vetőgépből az árpával és zabbal egyidejűleg, avagy külön-külön? Végre, miután az alföldi klíma száraz, nem volna-e helyesebb vöröshere helyett a szántóföld fordulóra luczernát vetni? Ha vörös lóhere helyett luczerna termesztése mutatkoznék szükségesnek, az esetben a herevetés helyett a fentebbi kérdések mind a luczernára vonatkoznának s így ehhez képest kérem a szakvéleményt megadni. *R. K.*

Felelet a 62. sz. kérdésre. A kérdésben foglalt forgót t. i.: 1. vöröshere, 2. őszi gabona,

3. tavaszi gabona, nem tartjuk megfelelőnek s pedig két okból, nevezetesen egyrészt azért, mert a lóhernél, ha három évenként ugyanazon helyre visszakerül, rövid idő alatt a lóher-untóság bekövetkezik, másrészt mivel ezen rendszerrel, ha a lóher kétszer kaszálódik, a talaj nagymérvű elgyomosodásától lehet tartani. A lóheret luczernával helyettesíteni sem helyenvaló, mert a luczerna többnyire csak a vetés utáni 3—4-ik évben ad megfelelő termést s így egyévi használatnál nem lehetne a luczernát kellőképpen kihasználni, amihez azonkívül az a körülmény is járul, hogy a luczerna korántsem oly jó előveteménye az őszi gabonának, mint a vörös lóher.

Felmerül továbbá még az a kérdés is, hogy az istállótrágya minő növények alá adatnék, őszi vagy tavaszi gabona alá, mert csak ezek alá lenne az adható, pedig ezek a növények a közvetlen istállótrágyázásra nem a legalkalmasabbak.

Az említett vetésforgónál azonkívül a munkák megosztása sem lenne kedvező, minélfogva mindezekben a bajokon csak úgy lehetne segíteni, ha vagy hatévenkénti fekete ugar alkalmaztatnák, ami azonban ugy a takarmánytermesztésre, mint a gazdaság jövedelmére csökkentőleg hatna, vagy kapásnövények termesztése is felkarolhatnák, amik, tekintettel a kedvezőtlen munkáviszonyokra, részint részesekkel, részint sormivelő eszközökkel megművelhetnének. Azonkívül lehetne a luczernát forgón kívül termesztetni, mert így szolgálhatja ez a legjobb takarmányt legolcsóbban. Azonban mivel a gazdaság helyi viszonyait nem ismerjük, részletesebb tanácsadásba nem bocsátkozhatunk.

Hensch Árpád.

Darált csövestengeri. 63. kérdés. Mc. Cormick által forgalomba hozott „International” egyetemes darálógépet akarok venni. Minő arányban van a tengericsutka a tengeri- vagy buzakorpával szemben? Én ugyanis süldőimmal, lovaimmal és jármos ökreimmel akarom az ebből nyert darát etetni és érdemes-e ezen gépet beszerezni? Megjegyzem még, hogy én a tengerit csutkástól darálnám. *F. B.*

Felelet a 63. sz. kérdésre. A kukoricacsutka tápértéke a jó tavaszi szalmával egyezik meg s nem egészen akkora, mint a polyvát, minélfogva tehát csak akkor érdemes a csutkát daráltatni, ha szalma, s polyvanemű takarmánykészletünket növelni akarjuk. Ellenben egészen más beszámítás alá esik a csövestengeri darálása, mert eltekintve a morzsolás megtakarításától, sokkal jobb szolgálatot tesz a csutka a tengeridarában, mintha szalmaszeccskát vagy polyvát kevernénk hozzá. Ugyanis a darált csövestengerinek nagy előnye az, hogy laza szerkezeténél fogva az emésztési nedvek beivódását könnyíti s emiatt könnyebben emészthető, emésztési zavart nem okoz s a lovat nem puhítja s nem hizlalja úgy, mint a tiszta vagy mint a szalmaszeccskával kevert dara. Azonkívül a padlason jobban eltartható s nem igényel annyi átlapátolást, mert nehezebben melegszik föl, mint a tiszta dara, mi miatt zsákban is hosszabb ideig tartható s szállítás közben nehezebben romlik meg. Ezekből a szempontokból tehát mindenesetre érdemes egy csövestengeridarálót beszerezni, míg ellenben tisztán csak a csutka darálása végett nem. Miután a csutka hozzávetőleges keményítőértéke 20, a tengerié 80%, s miután a csövestengeri átlag 20% csutkát tartalmaz, a darált csövestengeri tápértéke ugy viszonylik a tiszta tengeridarához, mint 68 a 80-hoz, vagyis 80 kg. darált csövestengeri elméletileg annyit ér, mint 68 kg. tiszta tengeridara. *Cselkó István.*

Az Alföld mezőgazdasági viszonyainak reformja.

Pár év előtt a gazdasági szaklapokban s különösen a „Köztelek” hasábjain élénk megvitatás tárgyát képezték az Alföld mezőgazdasági viszonyai. A kérdést Cserhádi Sándor penditette meg elsőnek, rámutatva arra a sajnálatos tényre, hogy a kiváló alföldi talajokon az átlagtermések jóval alatta maradnak az ország azon vidékei átlagterméseinek, amelyeknek talaja a szokásnál sokkalta rosszabb s ő hangoztatta elsőnek, hogy esőközben van az Alföldön a talajok termőképessége, a termések nagysága, az állatállomány s ezzel kapcsolatosan a jövedelem is s csupán egy emelkedik, — még pedig ijeszítő mérvben — a földbirtok adóssága.

Cserhádi Sándornak e tárgyra vonatkozó cikkei nemcsak élénk érdeklődést, de visszhangot is keltettek az érdeklődő közönség sorában s e kérdés körül csakhamar valóságos kis iradalom keletkezett. Látván e kérdés iránti érdeklődést, de áthatva az alföldi mezőgazdálkodás javításának mulhatatlan szükségességétől, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület néhány igazgatójának, Forster Gézának javaslata alapján elhatározta, hogy behatóan tanulmányozni fogja a helyszínen az Alföld mezőgazdasági viszonyait, hogy ez alapon megjelölhesse a módokat és eszközöket, amelyek alkalmasak volnának arra, hogy az alföldi gazdák az eddiginél nagyobb, biztosabb jövedelemre tegyenek szert, hogy gát vetessék az eladósodásnak s jólét váltsa fel a mai végpusztulásra vezető állapotokat.

E célból egyesületünk megbízta Jankó Miksa dr., Szalay János, Berger Károly Lajos és Marton Andor urakat e kérdésnek a helyszínen való tanulmányozásával, akik sorrendben Hódmezővásárhely, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Temes és Torontál vármegyék mezőgazdasági viszonyait tették tanulmány tárgyává s tapasztalataikról jelentést tettek az egyesületnek, mely a nevezett urak munkáit kinyomattatta. Ezenkívül az OMGE az alföldi vármegyék gazdasági egyesületeit is véleményadásra kérte fel ez ügyben, amelyek közül többen terjesztették be a szóbanforgó ügyre vonatkozó véleményüket és javaslataikat.

Egyesületünk növénytermesztési szakosztályában az Alföld mezőgazdálkodásának tanulmányozására kiküldött szakemberek előszóval is ismertették a helyszínen szerzett tapasztalataikat, amelyek alapján a szakosztály ez ügyet többszörösen megvitatatta. A szóbanforgó jelentések és javaslatok azonban egyrészt szűkebb vidékekre vonatkoztak, másrészt nélkülözvén az egyöntetűséget is, szükségessé vált azokat egyszerűsíteni és rendszerbe foglalni, mi végből a szakosztály javaslatára egyesületünk igazgatóválasztmányja Cserhádi Sándort kérte fel e munkát végzésére és az Alföld mezőgazdálkodási viszonyainak óhajtott reformjára vonatkozó javaslatok kidolgozására.

Cserhádi Sándor a fölé megszkokott buzgalommal és széleskörű tudásával teljesítette a rá bízott feladatot. A rendelkezésére álló anyag felhasználásával összefoglalta az alföldi gazdálkodás egész kérdését s kidolgozta a reformra vonatkozó javaslatokat, amelyek legutóbb „Az Alföld mezőgazdasági viszonyainak reformja” cím alatt egy terjedelmes füzetben láttak napvilágot.

Miután az Alföld siralmas mezőgazdasági helyzete nemcsak az alföldi gazdák baja s nemcsak őket érdekli az a kérdés, hogy meg lehet-e és miképpen változtatni a jelenleg ott uralkodó szomorú állapotokat s mert országos érdekű kérdés, hogy az alföldi gazdákat meglehet-e a tönkremenéstől és elpusztulástól menteni, ennél fogva kívánatos, hogy e kérdés iránt a közérdeklődés felkeltesse s hogy úgy a gazdaságsadalom, mint a kormány figyelme s rendkívül fontos kérdésre reáirányíttassék. Szükséges ez azért, mert csak a kormányhatalom és a gazdaságsadalom együttes közreműködésével lehet az Alföld siralmas gazdasági helyzetét

előnyösen változtatni s az ügy nagy horderejére való tekintettel reméljük is, hogy e két faktor kellő érdeklődéssel és buzgalommal fogja figyelmét e kérdésre reáirányítani.

Epp e szempontból tartjuk szükségesnek e kérdést újból és újból szóvá tenni s mert a Cserhádi Sándor által írt mű teljes egészében felöleli az alföldi gazdálkodás mai helyzetét és rendkívül figyelemreméltó eszméket vet fel a helyzet javítása érdekében, ennél fogva helyénvalónak tartjuk, hogy az alábbiakban Cserhádinak e tárgyról írt művét és ezzel kapcsolatosan előterjesztett javaslatait lehető bő kivonásban ismertetessük.

Cserhádi mindenképp utal arra, hogy a gazdálkodási viszonyokra való tekintettel a Nagy Magyar Alföld nem tekinthető egy egységes egésznek, hanem a klimatikus viszonyok, a talaj, a nép és gazdálkodási viszonyainak figyelembevételével három részre osztható, jelesül az *északra* (Heves, Borsod, Szatmár és Szabolcs megyék), *középrészre* Pest-Pilis-Solt, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Hajdu, Bihar, Békés, Csanád, Csongrád és Arad megyék) és *déli részre* (Bács-Bodrog, Torontál és Temes vármegyékkel).

A mű szerzője konstatálja, hogy baj van mindenütt, de nem egyforma mértékben. Az északi rész gazdálkodási módja hasonló az ország sok más vidékéhez. A talaj termőképessége itt is csökkent, a termés, a jövedelem itt is megcsappant, de a bajokon itt még legkönnyebben lehet segíteni. Ezzel szemben a baj az Alföld középrészén a legnagyobb s ezzel kapcsolatosan a segítség is a legnehezebb s épp ezért az Alföld ezen részének gazdálkodási viszonyaival foglalkozik legbővebben.

Az Alföld középrészében mindenfelé található bajoknak a tanyai gazdálkodás jelenleg divó módja az oka. A viszonyok megváltozása és obbrafordulása csakis akkor várható, ha a mostani, mindenképpen káros tanyarendszer *okszertű* tanyarendszerré fog átváltoztatni.

Az Alföld igen csekély átlagterméseinek oka a talaj kimerülésében keresendő, amely bizonyos kapcsolatban van az ott divó tanyarendszeres gazdálkodással. Valamikor a közép Alföld jelentékeny része vízjárta terület volt s a kiáradt folyók sok és termékeny iszapot raktak le. A folyók szabályozásával a vízjárta területek ármentesítették, aminek következménye volt azután az eddigi legelő- és rétterületek feltörése. Az eddigi állattenyésztő gazdálkodást a legelők feltörésével párhuzamosan felváltotta a szemtermelő gazdálkodás. A szűz föld évtizedeken át bőven adta a termést, de nem pótolatván az elvont talajertő, bekövetkezett a kimerülés. Mig az ország más vidékein a gazdák, amikor tapasztalni kezdték, hogy a trágyázás nélküli gazdálkodásnál egyre csekélyebbek lesznek a termések kisebbé válik a jövedelem, lassanként átalakították a gazdálkodást s áttértek a talaj rendszeres trágyázására s a földek rendszeresebb és mélyebb művelésére, aminek előfeltétele természetesen az állatállomány egyidejű gyarapítása is volt. Ez az átalakulás az Alföldön nem következett be. Az alföldi gazdák akkor se változtattak a gazdálkodás módján, midőn a talaj megapadt termőképessége ezt megkövetelte volna. Még a ma is sok oly szántóföld van az Alföldön, amely trágyát sohasem látott és ott is, ahol a talajt trágyázzák, azt oly hosszú időközökben teszik s oly silány minőségű trágyát használnak, hogy ennek nem sok haszna van. Emellett jellemző az alföldi gazdálkodásra, hogy csaknem minden gazdaságban 45-50%-on búzát termesztenek.

A megapadt termékenységű talajon silány műveléssel üzött tülhajtott buzatermesztés oka elsősorban és a legnagyobb mértékben annak, hogy az Alföld átlagtermései mindinkább rosszabbodnak és alatta maradnak az ország legtöbb vidékének átlagtermésén. A gyenge termések következtében oly csekély az alföldi gazda jövedelme, amely elégtelen arra, hogy abból megélhessen. Ennek következménye viszont az eladósodás és a birtokok rendkívül módon való

megterhelése. A műben közölt adatok erről szomorú képet tárnak elénk s jellemzésül elég talán annyit felhozni, hogy az Alföld legtermékenyebb vidékén fekvő Hódmezővásárhely, Szabadka, Szentes, Zombor és Bja városok határában fekvő ingatlanokat tulajdonosaik csupán egy évben, még pedig a jó termésű 1906 ik évben több, mint 24 millió korona jelzálogköltésével terhelték meg, vagyis onnyival emelkedett csak csupán egy évben ezen ingatlanok terhe.

Es sajnos, az Alföld egyéb községeinek földbirtoka hasonló arányban terheltetik meg évről-évre. Igen nagy baj azután az, hogy a kölcsönvett pénz nagyobb része nem beruházásokra fordítatik, hanem a megcsappant jövedelem okozta deficit megszüntetésére szolgál, ami azt jelenti, hogy az Alföld népét ma már csak részben táplálja a föld, részben pedig a földre betáblázott adósság, ami hogy hovatovább katasztrofához vezethet, bizonyításra nem szorul.

Mogy az alföldi gazdálkodás olyan, aminő, annak legnagyobb részben a tanyarendszer az oka. Az alföldi városok és községek határa óriási nagy. Oly község, amelynek 10,000 kat. holdnál kisebb a határa, az Alföld középrészén alig fordul elő, ellenben számos oly község van, amelyeknek 40-70 ezer kat. hold a határa, de Kecskemét, Debreczen, Szabadka városok határa meghaladja a 150 ezer kat. holdat. E rengeteg határ tulajdonosai bent laknak a városban s a birtokukon lévő tanyára csak a gazdasági munkák idején, tehát a vetés, kapálás, aratás, kukoriczatörés idején mennek ki.

Az a körülmény, hogy a birtokok nem egész éven át van a tanyán, megakadályozza a jobb talajmunkát, a szántóföldek megfelelő trágyázását és a változatosabb termelést, ami nélkül pedig a termések fokozása s a jövedem növekedése elképzelhetetlen és így tulajdonképpen az Alföldön divó tanyarendszer teszi lehetlenné az okszerű gazdálkodás meghonosodását.

Hozzájárul az Alföld siralmas gazdasági viszonyainak fokozásához a szélsőséges klíma, azaz a gyakori és hosszantartó szárazság, továbbá a legelők és rétek hiánya és a mezőgazdasági szakismeretek fogyatéksága. Súlyosan nehezedik az alföldi gazdára végül a vízszabályozási járulékkal terhelt nagy adó, amely az Alföld egyes községeiben holdankint 30 koronát is kitesz.

Az Alföld déli részének gazdasági helyzetét Cserhádi jobbnak tartja az Alföld középrészének gazdasági helyzeténél, bár itt is nagyon egyoldalú a gazdasági üzem és igen sok hiány vár pótlásra.

Az Alföld gazdálkodási viszonyainak ismertetése után javaslatokat terjeszt elő Cserhádi ezek megjavítására és megváltoztatására. Mindenekelőtt a tanyai rendszer átalakítását tartja szükségesnek olyképp, hogy a gazda állandóan a tanyáján lakjék, mert eredményes gazdálkodás csak akkor várható, ha a gazda a birtokán lakik. A tanyai rendszer kifejlesztésére legcélravezetőbbnek tartja azt a módszert, melyet az OMGE. holdogut igazgatója, Forster Géza is — az alföldi mezőgazdálkodás viszonyairól közvetlen halála előtt írt munkájában — ajánlott, hogy t. i. az alföldi óriási határral bíró községek különböző pontjain tanyai vagy fióközségek létesíttessnek, amelyek hozzátartoznának azon városokhoz, amelyek határában keletkeztek. Törvényben javasolja kimondani, hogyha az egy központhoz számított tanyabirtokok területének kétharmada kívánja, a központtá alakulás megtörténjék, ami azonban csak az állam messzemenő anyagi támogatása esetén válnék lehetővé.

Szükségesnek jelzi továbbá a közterhek, különösen a vízszabályozási terhek könnyítését. Sürgeti egyúttal a parcellázások törvény útján való szabályozását, mert csak hátrányos kihatása lehet annak, ha a földéhes paraszt ahhoz a földjéhez, amely adóssággal amugy is már a kelleténél bővebben terhelve van s amelyet kellően megmivelni nem tud, még újabb földet

szerez, mert ezt is rendszerint adóssággal terheltén vásárolja meg s emellett kézenfekvő, hogy az így megnagyobbított birtokot még kevésbé lesz képes kellően megművelni, mint az eddigit megművelni képes volt.

Foglalkozik Cserhát az Alföld öntözésének kérdésével is s odakonkludál, hogy erre a folyók vizének elégtelensége miatt gondolni sem lehet völgyzárók építése nélkül, ami azonban oly horribilis költségeket szüksegtelne, amelyeket előteremteni szinte lehetetlen. Legfeljebb az alföldi szikes rétek és legelők öntözése jöhetne tekintetbe, mi végből a régen tervezett marosi csatorna kiépítését tartja óhajtanónak. Az Alföld szélsőséges klímája, illetőleg a száritó szelek erejének megtörése ellen a fásítást ajánlja.

Legfőbbképpen azonban a gazdálkodási rendszer megváltoztatását sürgeti. Ennek előfeltétele, mint már elviteltük, a jelenlegi tanyai rendszernek átalakítása akként, hogy a gazda állandóan a tanyáján lakjék. Amint a gazda állandóan a tanyán lakik, sokkal jobban kihasználhatja igazsálatait, mint eddig. Jobb művelésben részesítheti földjeit, mint ezt eddig tette, nevezetesen többször és mélyebben szánthat, a tavaszok alá talaját még ősszel megszántathatja, amivel egyidejűleg hathatósan és biztosan védekezhetik a szárazság ellen is.

A trágyanyerés szükségessé teszi, hogy az alföldi gazda a haszonállattartásra áttérjen. A hizlalást e célra nem ajánlja, ellenben mint minden tekintetben alkalmasat, a tehenészetek létesítését tartja az Alföldön szükségesnek. Hogy a kisbirtokosok is tejjagdálkodásra berendezkedhessenek, a tejszövetkezetek létesítése válik mulhatatlanul szükségessé. A tejjagdálkodás bevezetésétől várható az okszerűbb termelési rendszerre való átérés is, amennyiben a gazdák kényyszerülve volnának takarmánytermesztésre s ezzel kapcsolatban csökkenteni volnának kénytelenek az eddigi egyoldalú szemtermesztést.

Hangsúlyozza azonban, Cserhát, hogy mindaddig, míg az alföldi gazdák szakértelme nem fejlesztetik, nem igen lehet remény arra, hogy át fognak térni az okszerű gazdálkodási módra. Épp ezért igen fontos feladat a mezőgazdasági szakértelm fejlesztése. Hasznos szolgálatot tehetnek e téren a ezélszerűen rendezett téli tartományok, a népszerű gazdasági előadások és a helyesen szervezett mezőgazdasági kísérleti állomások. Ezzel kapcsolatban nagy jelentősége volna a népies gazdasági irodalom fejlesztésének is. Különösen nagy jelentősége volna annak, ha az Alföldön egy növénytermesztési kísérleti állomás létesítenék, amelynek feladatát képezné azon kérdés tanulmányozása, miként lehet a szárazság ellen legezélravezetőbben védekezni.

Végül kiemeli Cserhát, mint egyik legfontosabb kívánalmát, a mezőgazdasági kamaráknak létesítését, mert amint arra igen helyesen utal, hiába fogja bárki is a legalaposabban és legpontosabban megállapítani az alföldi gazdálkodás hibáit s hiába fogja megjelölni azokat a módokat, amelyekkel ezek kiküszöbölhetők, ha nem lesz aki a határozatokat végrehajtsa és elfektuálja, akkor maradni fog minden a régiben. Mintán pedig a gazdasági egyesületek jelen szervezetükben nem képesek az Alföldön megvalósításra váró feladatok sikeres teljesítésére, ennélfogva a kamaráktól várja e feladatok megvalósítását.

Az Alföld kedvezőtlen mezőgazdasági viszonyainak orvoslására alkalmasnak látszó teendőket Cserhát a következőkben foglalja össze: Ott, ahol a község határa nagyobb annál, mintsem hogy a községtől a távolabbi földeken okszerű gazdálkodást lehetne folytatni mulhatatlanul szükséges a gazdáknak a tanyákra való kitelepítése.

A közterhek könnyítendők és pedig a vízszabályozási díjak csökkentésével.

A kamatterhek apasztandók.

A parcellázás törvény útján szabályozandó.

A klimatikus viszonyok okozta hátrányok a lehetőségig mérséklendők.

A gazdálkodási rendszer megváltoztatandó.

Mérsékelní kell a buzatermesztést; jobban kell művelni a talajt és rendszeresen kell trágyázni, mivéből át kell térni a haszonállattartásra.

Fejlesztetni kell a szakértelmet. Létesíteni kell az alföldi növénytermesztési kísérleti állomást. Végül mindezen teendők végrehajthatása céljából életbe kell lépíteni a mezőgazdasági kamarákat.

A fentiekben ismertettük az alföldi mezőgazdálkodás mai állapotát és az annak okszerű javítását célzó javaslatokat. Nem kívántuk az utóbbiakat bíralat tárgyává tenni azért, mert a legközelebbi napokban az OMGE. összes szakosztályai fogják azokat együttes ülésben megvitatás és bíralat tárgyává tenni. A tárgyhoz való hozzászólást fentiekben adott ismertetésekünk bizonyára lényegesen meg fogja könnyíteni s az ügy rendkívüli fontosságára való tekintettel felettébb kívánatos, hogy a hivatottak érdemlegesen hozzászóljanak a kérdéshez. Aki egyébként Cserhát művét teljes egészében ismeri óhajtsa, az az OMGE. útján azt megszerezheti. (Ára 1:50 kor.) A rendkívül érdekesen megírt művet ajánljuk is mindenki figyelmébe.

J. P.

Cserebogár-irtás.

A m. kir. földmivélsügyi miniszter a gazd. egyesületeknek megküldötte a cserebogár-irtás tárgyában az összes törvényhatóságokhoz intézett rendeletét, amelyet az alábbiakban szó szerint közlünk:

Az eddig szerzett tapasztalatok szerint az 1908. év tavaszán, a közönséges cserebogár nagyobb mérvű rajzására kell következtetni, melynek beálltával a mező- és kertgazdaság ismét nagyobb mérvű károsodás veszélyének lesz kitéve. Ezen károsodások megelőzése érdekében az 1894. XII. t.-cz. VII. fejezetében foglaltak alapján és az 1894. évi márczius 8-án kelt 28831—VII—1. számú itteni körrendeletére való utalással felhívom a törvényhatóságot, hogy a cserebogarak nagy számban való elszaporodásának veszélyességére és részben való tömeges irtásának szükségességére az érdekeltektől közönséget a legkiterjedtebb módon figyelmeztesse; az egy példányban idecsatolt irtási utmutatást hivatalos lapjában tegye közzé, a cserebogarak irtásáról megfelelően gondoskodjék s végrehajló közegeit jó előre és szigorúan utasítsa, hogy az irtás ellenőrzése és vezetése s esetleg a közérő kirendelése tekintetében is törvényes köteleltségeiket lelkiismeretes pontossággal teljesítsék, a mulasztókkal szemben pedig a törvény teljes szigorát alkalmazza. Budapest, 1908. január hó 16. A miniszter helyett: *Mezősny* s. k. államtitkár.

Utmutatás a cserebogarak irtására.

A cserebogarak irtásának legezélrszerűbb módja a cserebogarak összeszedése és elpusztítása. A szedést mindjárt a bogarak első megjelenésekor kell megkezdeni, hogy elpusztítsuk azokat, még mielőtt petéiket lerakták volna. Minthogy napos időben és estefelé a bogarak élénken repkednek, legjobban a cserebogarakat reggel, vagy boros időben nappal is gyűjteni, amikor a bogarak meg vannak gémbereedve vagy halált színlelve a fákról könnyen lerázhatók. Szedéskor nagy gond fordítandó a magányosan álló vagy az ültetvények szélén levő fákra, amelyeket a bogár különösen fél szert keresni.

A cserebogarat szedő munkásokat legezélrszerűbb az összegyűjtött bogarak mennyisége szerint, tehát kiló: vagy literszámba (1 kg. mintegy 1060 db cserebogár) fizetni, mert így a szedők jobban igyekeznek; mivel azonban az ilyen szedők buzgóságukban a fakat (főleg a gyümölcsfákat) nem igen kímélik, azért a gyümölcsfákról ezélszerűbb a szedést kellő felügyelet mellett napszamosokkal végeztetni. Ennek az lesz a jó oldala, hogy az ide-oda való méregetéssel nem pazaroljuk az időt, mint ahogyan az a mennyiség arányában fizetett szedők alkalmazásánál történnék.

Az alacsonyabb fákról a cserebogarakat egyszerűen rázzuk le, magasabb törzsű fáknál azonban a rázáshoz hossznyelű horgokat alkalmazunk, vagy ha a szedők között fiatal suhancok akadnak, akkor azok másznak fel a fára és úgy rázzák meg annak ágait egyenkint. A rázás hirtelen, erős legyen és rövid ideig tartson, hogy a bogár egyszerre essék le: a fának ide-oda való löbbálásakor az erősen megkapaszkodó bogarak nem hullanak le.

Szedéskor legezélrszerűbb a cserebogarakat szélesszájú, belül mázos és félig megtelt cserépfazékba gyűjteni, amelynek tartalmát, még mielőtt a fazék egészen megtelnék, időnkint ki kell önteni egy nagyobb edénybe (vizzel félig telt hordóba, kádba) vagy zsákba.

Az elpusztítás többféle módon történhetik. Az összegyűjtött cserebogarakat kemény talajon (uton) agyon lehet tiporni, vagy összegyömöszölni; a kádba szedett bogarakat pedig le lehet forrázni és gödörbe önteni, amely gödört azután be kell temetni.

A nagy mennyiségben összegyűjtött cserebogarakat érdemes mesterséges trágya készítésére felhasználni oly módon, hogy a bogarakat földdel és oltatlan mésszel, turfahulladékkal összekeverjük, mely utóbbi a bogarak rothadó tetemtömegét az átható kellemetlen szagtól is megfosztja. A feldolgozandó cserebogár ömöghez annyi föld, méssz vagy turfa kell, amennyi elég, hogy az előállított trágyatömeg büzös szagát elveszítse.

Fontos védekezési mód cserebogarak ellen az is, ha lárvájukat, tehát a földben élő pajorokat irtjuk, amelyek különben szintén igen kártékonyak.

A pajorok irtására legalkalmasabb idő a földforatás, kapálás és szántás. Kapálás és forgatáskor a felszínre kerülő pajorokat agyon kell ütni, szántáskor pedig, ha sok a pajor, érdemes azt az eke után járó olesó napszamosal fölszedetni. Itt is tanácsos a pajorszedő munkás figyelmét némi pénzbeli jutalommal lekötöni.

A pajorokat szintén lehet értékesíteni, még pedig ha csak kis mennyiség van belőle, akkor azt baromfival etetjük meg, hogyha pedig sok van, akkor trágyának dolgozzuk fel.

Balogh Vilmos államtitkár.

A földmivélsügyi miniszterium palotáján gyászlobogó leng. Egyik legmunkásabb, előkelő állásban lévő tanyát vesztette el a miniszterium tisztviselői kara: géresi *Balogh Vilmos* államtitkár, aki e hó 25-én reggeli 9 órakor váratlanul elhunyt.

Még alig öt nappal előbb feltjárt a miniszteriumban, ahol egy saktanácskozáson elnökölis, másnap már ágyba döntötte a tüdőgyuladással párosult influenza, amely rövidesen végzett is az élete virágjában levő, munkaképes, edzett, emberrel. Halála őszinte részvétet, mely megdöbbenést keltett mindenhol, ahol *Balogh Vilmos* egyszerű, puritán egyéniségét, kiváló képességeit ismerték. Különösen sokat veszt az elhunytban az annyi szép eredményt felmutató székely akció, melyet *Balogh Vilmos* haláláig páratlan ügyszeretettel s nemes buzgósággal vezetett sikerről-sikerre. Egyesületünk régi érdemes tagját vesztette el az elhunytban, aki tanácskozásainknak egyik legszorgalmasabb látogatója volt s nagy tudásával igen sokszor hozzájárult egy-egy szőnyegen forgó kérdés tisztázásához.

Géresi *Balogh Vilmos* a Székelyföld szülötte volt. A híres bortermő Czelnán, Alsó-Fehér megyében született 1855-ben. Aközépkorokat Nagyenyeden végezte, ahonnan Budapestre került az egyetemre. Jogi tanulmányainak elvégzése után 1874 augusztus 11-én az akkori földmivéls-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium fogalmazói karába lépett be, ahol kezdetben iparügyekkel foglalkozott, úgy, hogy e téren mutatkozó kiváló ké-

pességei elismerésül kinevezték az 1885-iki országos kiállítás titkárává. A kiállítás végeztével a miniszterium akkori vezetője: Széchenyi Pál gróf a vizügyi osztály élére állította őt, ugyanekkor megbízást kapott a mezőrendőri törvény átdolgozására is. Időközben osztálytanácsossá nevezték ki s mint ilyen 1896-ig állt a vizügyi osztály élén. Szapáry Gyula gróf megbízásából kidolgozta a vízjogi törvény előadói javaslatát is. 1896-ban Darányi földmívelésügyi miniszter az elnöki osztály vezetését bízta rá, melyet 1903 december haváig vezetett is. Ez állásában szerzett magának legtöbb barátot és tisztelőt. Szíves, lekötő modora, szociális érke egyformán becsülté tették őt a miniszterium tisztviselői körében, mint pedig a miniszteriumon kívül álló közönség előtt. Felelősségteljes állásának amugy is sok terhét szaporította még azzal is, hogy elfogadta a hegyvidéki és székely akció ügyeinek középponti vezetését. A szülőföldje iránt érzett rajongó szeretet ösztönözte őt arra, hogy különösen a székely akció meleg szeretője karolja fel. Alig volt esztendő, hogy a székely kirendeltség működési területét be ne utazta volna s amidőn a székely nép talpraállításának immár sok eredményt felmutató munkáját a múlt év folyamán a székely kiállítás keretében bemutatták, Balogh Vilmosnak a helyszínén nyílt alkalma miniszterének a székelység ügyeinek jobbrafordulását beszámolni. Balogh Vilmost 1905 február havában a királyi kegy államtitkári czimmet és jelleggel ruházta fel, rövid pár hónapra rá pedig valóságos államtitkárává lett a miniszteriumnak. Ebben a minőségében legfőbb intézője volt a miniszterium összes erdészeti, állattenyésztési, lótenyésztési és vizügyi, a gazdasági szakoktatás, a kísérletügy, a kisebb gazdasági ágak és a két népségi akciónak. Csakis a váratlanul közbejött halál fosztotta meg őt attól, hogy diszes állásában az eddigénél is maradandóbb érdemeket nem tudott szerezni. Eddigi érdemei is azonban oly számosak, hogy emléket kegyelettel őrzi meg az idők végezetéig mindenki, akinek szíven fekszik a magyar földmívelésügy előbbrevitele.

Az elhunytban Balogh Dezső, a Magyar Gazdak Értékesítő Szövetkezete tevékeny vezérigazgatója fivérének gyászolja. A megdöbbentő gyászestéről egy a földmívelésügyi miniszterium, mint az elhunyt családja külön gyászjelentést adott ki. A miniszterium gyászjelentése szerint az elhunyt tulajdonosa volt a Lipót-rend lovagkeresztjének, a polgári emlékéremnek és számos előkelő külföldi rendjének, melyeket a közpályán szerzett érdemei elismeréseként juttatott neki a felsőbbek kegye.

Darányi miniszter a következő meleghangú részvételeket intézte az elhunyt özvegyéhez:

Méltóságos asszonyom! Mély megilletődéssel értesültem kedves férjének, nagyrabecsi munkatársamnak megdöbbentő elhunytáról. Fogadja méltóságod a gyászborult család minden tagjával együtt mélyen érzett fájdalom részvételét nyilvánítását. A megboldogultban, aki 3 évtizedet meghaladó állami szolgálata alatt a magyar tisztviselői karnak mindenkor disze és példányképe volt, egyik legkellemebb munkatársamat vesztettem el, aki évek hosszú során át kiváló képességeinek egész erejével támogatta törekvéseinket. Nemes emléket hű kegyelettel fogom megőrizni a vezetésénél álló egész miniszteriummal együtt. Fogadja méltóságod őszinte nagyrabecsi nyilvánítását, melylyel vagyok alázatos szolgálója: Darányi Ignác.

Temetés.

Géresi Balogh Vilmos földmívelésügyi államtitkár temetése folyó hó 27-én délután félnégy órakor volt a kerepesi-uti temető halottasházából. A temetésen a gyászoló család tagjain kívül jelen voltak: Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, Mezőssy Béla földmívelésügyi államtitkár, Popovics Sándor dr. pénzügyi államtitkár, Törty Gusztáv és Imling Konrád igazságügyi államtitkárok, Nagy Valér tábornok, Lesztynszky Sándor nyugalmazott államtitkár,

Darányi Béla, Dobokay Lajos, Kazy József, Ebers Károly, Bartók József dr., Pirkner János, Rukovszky György, Sárosy-Kapeller Ferencz, Molnár István, Horváth Sándor, Tervei Imre, Krassay Jenő, Förster Kálmán, Szapáry Péter gróf, Ballai Lajos dr. miniszteri tanácsosok, Csernovics Diodor, az aradi jószágigazgató-ság főnöke, Molnár Viktor nyugalmazott főispán, Mádi-Kovács István nyugalmazott miniszteri tanácsos, Németh József dr., Zsedényi Géza, Szomjas Lajos dr., Faragó Lipót, Tahí Jakab, Landgraf János miniszteri osztálytanácsosok, Rubinek Gyula, Szilaszy Zoltán és Jeszenszky Pál, mint az OMGE képviselői, Imrédy Kálmán udvari tanácsos, Jablonowski József és Gelléri Mór királyi tanácsosok, Konkoly-Thege Miklós, Herman Ottó és a földmívelési miniszterium, hatóságok és gazdasági és földmívelési iskolák kiküldöttei és mások. A gyászszertartást Petri Elek ev. ref. lelkész végezte, aki a ravatalnál megható beszédet, a sírnál pedig imádságot mondott. Azután Mezőssy Béla államtitkár a földmívelésügyi miniszterium nevében e szavakkal búcsúzott el az elhunyttól:

Nagy és váratlan a veszteség, amely bennünket kidöltöddel ért. Balogh Vilmos a kötelességet mindenkor hűen teljesítő magyar tisztviselőnek igazi mintaképe volt. Világosan látó agy a kérdések fölfogásában, biztos és puritánságig tiszta kéz a kivételben, forró szív és nemes lélek az igaz ügy szolgálatában, hosszú, három évtizeden túl tartó lankadatlan szorgalom, önzetlen buzgóság a közügy javára! Ez a te életed rövid foglalata! Megfáradt testedet pihihi tesztük itt, de neved élni fog! Mert a te tevékenységed nyomot hagyott a magyar közélet mezéjén. Ott a messze bécerek alján, az ország határmezéjén, a kicsiny viskóban, ahol a székely imádsága száll az eget urához, ott áldva lesz a te neved, a te kezéd, amelynek nyomán megelégedés és jólét fakad.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:	Oldal
Az OMGE. közleményei	199
Érdekszövetkezések és érdekképviselet	209
Agrárprogramm	210
A visszavándorlás	211
A kivándorlók pénze	211
Az Alföld mezőgazdasági viszonyainak reformja	215
Cserebogár-irtás	2 6
Balogh Vilmos államtitkár	216
Gazdatiszadmalmi mozgalmak	212
Levélszekrény	213
Vegyések	217
Előfizetőinkhez. — Kinevezések. — Gyászhirok.	
— Von der Goltz Tivadar báró emlékszo-brának leleplezése Bonn-Poppelsdorfbán.	
— Az Országos Széchenyi-Szövetség felhívása.	
— Gazdatisztek kötelező nyugdíj-biztosítása. — Megvan a szerb szerződés?	
— Szólészeti és borászati tanfolyam. — Gyapjujelentés. — Komlótermesztés Magyarországon. — Gazdasági dátumok. — Apró hírek	218
Kereskedelem, tőzsde	219
Szerkesztői üzenetek	220

Előfizetőinkhez. Kérjük igen tisztelt előfizetőinket, hogy a „Köztelek“ legutóbbi (8.) számához mellékelt kérdőívet kitöltve, az OMGE.-hez beküldeni sziveskedjenek.

Kitüntetés. Öfelsége a király Ditsurth Nándor báró jószágigazgatónak, a mezőgazdaság terén szerzett érdemei elismerésül, a Ferencz József-rend lovagkeresztjét adományozta.

Kinevezések. A m. kir. földmívelésügyi miniszter Tóth István, Székely Győző, Leistner Emil, Sárosy Lajos és Sági Dezső gazdaszokat a földmivesiskolák létszámába ideiglenes minőségű gazdasági gyakornokokká nevezte ki.

Gyászhirok. Varga Károly földbirtokos, országgyűlési képviselő, az OMGE. tagja folyó hó 18-án 70 éves korában meghalt és ó hó 20-án helyezték a bajai sírkertben lévő családi sírboltba örök nyugalomra.

Koreck György dr., tb. megyei főorvos, a körorvosok orsz. egyesületének alelnöke 54 éves korában Perjámoson, rövid szenvedés után elhunyt. A megboldogultban belmunkatársunk, Székely Győző mostohaatyját gyászolja.

Von der Goltz Tivadar báró emlékszo-brának leleplezése Bonn-Poppelsdorfbán. A hírneves poppelsdorfi gazdasági akadémia ujjoman emelt szárnyépületeinek felavatása alkal-mából kegyeletes ünnepséggel áldozott az aka-démia tanári kara és hallgatósa volt nagynevű igazgatójuk: dr. Goltz Tivadar báró emlékének, leleplezvé az intézet keréjében az 1905. évi november 6-án elhunyt jeles tudós sikerült mell-szo-brát. Ünnepi beszédet mondtak Kreusler dr., az akadémia jelenlegi igazgatója és Seelhorst dr., a göthingai egyetem tanára, akik mindket-ten szép szavakkal méltatták Goltz báró tevé-keny életének messze kiható eredményeit és a nagy tudósnak a német mezőgazdaság irá-nyában szerzett hervadhatatlan érdemeit. Ha-zánkban sem ismeretlen Goltz Tivadar báró neve, aki mint a gazdasági üzemtan tudomá-nyos rendszerének megalkotója és mint az agrárpolitika egyik leg tudományosabban kép-zett, élelméjü művelője Németország határain túl is sok őszinte tisztelőt szerzett magának. Bár sok küzdelemben és támadásban volt része, sőt egyes túzók a harc hevében nem egyszer agrárellenesnek kiáltották őt ki, a későbbi fej-lődés a legtöbb kérdésben neki szolgáltatót igazságot s nem egyszer eszméjének diadalát is megérthette. Az agrárpolitikát, mint a gazda-sági politika egyik legfontosabb ágát sok tudás-sal, széles látókörrrel és kiváló írói készséggel művelte. „Agrarwesen und Agrarpolitik“ című két kiadást ért munkája egyike az e szakba vágó irodalom legjelesebb termékeinek, ugy-zintén a mezőgazdasági munkásoktól irt szép munkájával is maradandó emléket bizto-sított nevének. Kilencz évi igazgatói működése színhelyén, a poppelsdorfi akadémiaiban tehát valóban nagyérdemű férfiu emlékének szolt az a hódoló ünneplés, melyhez a német gazda-társadalom számos kiválósága és Németország legelső mezőgazdasági testületei őszinte kegye-lettel csatlakoztak.

Az Országos Széchenyi-Szövetség felhívása. Az egyetemi félév megkezdése alkalmából újabb szózáttal fordult a szövetség a magyar főiskolák ifjúságához. A szociálista mozgalommal ellen-mozgalmat hirdetnek. A tudás fegyverével ipar-kodnak a magyar ifjúságot a nemzeti kultur-munka szolgálatába állítani. A magyar ifjúsá-gnak ezidőszert legáltalánosabb és legaktuá-li-sabb szervezete az Országos Széchenyi-Szövetség, amelynek nagyfontosságú feladata az, hogy az ifjúságot a kozmopolita, nemzetellenes mozgal-makkal szemben a nemzeti szociális haladás munkájára szervezi. A magyarság, a magyar nép megmentéséről van most szó, amelyből az ifjúságnak is ki kell venni a maga részét. A szövetség vasárnaponként kiküldi tagjait kisebb csoportokban a falvakba, hogy fölvilágosítsák a népet a nemzetet fenyegető aknamunka tév-tanairól és az igazi boldogulás útjairól, hogy részt vegyenek a gazdakörök, munkásegyséletek és szövetségek alakításában és jó tanácsos-sal szolgáljanak arra szoruló magyar testvéreinknek. E czélból a szövetség népirodát szervez, mely idővel mása lesz Anglia hasonló, nagyon jól működő intézményeinek. A felhívás az üres jelszavakkal szemben a komoly munkára hívja fel Magyarországot ifjúságát.

Gazdatisztek kötelező nyugdíjbiztosítása. A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Egyesü-lete tudvalevőleg az elmúlt év tavaszán kül-dötséggel felterjesztést intézett a földmívelés-ügyi miniszterhez, amelyben a földbirtokos és gazdatiszt közötti jogviszonyt szabályozó 1900. évi XXVII. t.-czikk módosítását és a gazda-

tisztai kötelező nyugdíjazás behozatalát kérelmezi. Darányi földművelésügyi miniszter e kérelem jóakaratu támogatását ígerte, de valószínűleg a törvényhozás nagymérvű elfoglaltsága folytán eddig mi sem történt e kérdések törvényhozásszerű szabályozására. Most az egyesület január havi igazgató-választmányi ülésében elhatározta, hogy újból küldöttiséleg fogja kérelmezni a törvényhozási intézkedést és egyúttal felkérte az országgyűlési agrarképviselőket, hogy a földművelésügyi tárca költségvetésének tárgyalása alkalmával felszólaljanak a gazdasági érdekekben.

Megvan a szerb szerződés? Bécsi híradás nyomán valamennyi naplapunk azt jelenti, hogy a Szerbiával két éve húzódó kereskedelmi szerződési tárgyalások az egész vonalon történt megegyezés folytán a befejezés stádiumába jutottak és állítólag már csak a stipulációk szövegezésére van hátra. A szerződés tartalmáról egyes érdeklődők a legváltozatosabb híreket hozzák forgalomba, de bizonyosnak csak annyi látszik, hogy mezőgazdaságunk érdekeinek és sokszor hangzottatott kívánságainak megfelelően teljesen tiltva marad az élőállatbehozatal és nem lesznek semmiféle ugynevezett határforgalmi könnyítések. Ennélfogva állategészségügyi egyezményre sincs szükség s Szerbia csupán bizonyos mennyiségű vágott húst fog behozhatni a magyar-osztrák monarchiába. A kontingens állítólag 35,000 db marhában és 70,000 db sertésben lesz megállapítva, ami mintegy 50%-a Szerbia határzár előtti állapotához. Noha ez a husimport szigorú állategészségügyi rendszabályoknak lesz alávetve és az átviteli husforgalom is megfelelően korlátozottnak fog, mindamellett a Balkán állati állományával és állattermékeivel szemben való teljes elzárkózás elvének áttörése kétségtelenül káros hatással volna hazai állattenyésztésünkre, amennyiben a beözönló és romlandó volta miatt szükségképpen hamarosan eladandó szerb hus egyes központokon időnként még jobban le fogja venni az amugy is egyre csökkenő állatárakat. A részletes bírálatot fenntartjuk magunknak arra az időre, midőn a szerződés teljes szövege előttünk lesz, mert hiszen egyes kiszakított részletek alapján nem lehet igazságos ítéletet mondani. Annyi bizonyos, hogy méltányos állapotok nélkül lehetetlen volna szép virágzásnak indult állattenyésztésünket fenntartanunk és továbbfejlesztésünk, hogy pedig a kicsinybeni husárak drágaságáért a gazda nem okolható, elégszer kimutattuk s legjobban bizonyítják ezt a mostani piaci viszonyok, amidőn állatállományunknak szinte fenyegető jellegű fokozatos értékesítése dacára huszorsoráról panaszodik a fogyasztás. A huszorsora ellen — mint mindig hirdettük — sürgősen és erélyesen tenni kell valamit, de nem az állatárak további leverése útján, mert méltányos állapotok és méltányos husárak nagyon is összeférnek egymással.

Szőlészeti és borászati tanfolyam. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete február hónap 3—8-ig a szőlő- és borkezelés modern ismereteinek terjesztése céljából tanfolyamot rendez. Eddig oly sokan jelentkeztek az első tanfolyamra, hogy az egyesület igazgatósága annak megismétlését határozta el. Az új tanfolyamra, melyet február hónap végén tartanak meg, február hónap 5-éig lehet személyesen, vagy levélben a MSzOE. igazgatóságánál jelentkezni. Az előadások sorrendje a következő: I. nap délután 3—5-ig *Cserhádi Sándor*: a szőlők trágyázása; délután 5—6-ig *Kosinszky Viktor* az oltványok visszaesése; 6—7-ig vita. II. nap (Buda-

fok) *Rácz Sándor*: vörös bor készítése és kezelése; 12—1-ig vita; délután 3—5-ig *Pettenkofer Sándor*: a pasztörözés; délután 5—6-ig az áltami pineczék s. b. megtekintése. III. nap délelőtt 10—11-ig *Vásony Lajos dr.*: az erjedés és erjesztő szervezetek; délelőtt 11—12-ig *Pettenkofer Sándor*: a borgazdasági melléktermékek; 12—1-ig vita; délután 3—5-ig *Krámszky Lajos*: fejtés, szűrés, derítés, kénezés stb. IV. nap délelőtt 10—12-ig a középponti szőlészeti kísérleti állomás megtekintése, délután 4—6-ig *Drucker Jenő dr.*: szőlő- és borértékesítés; délután 6—7-ig vita. V. nap délután 3—4-ig *Vargha Imre*: nehéz és kősői talajok betelepítése, délután 4—5-ig *Jablonszky József*: a szőlőmoly elleni védekezés jelen állása; délután 5—6-ig *Vargha Imre*: a metszés kérdése. VI. nap délután 3—4-ig *Dicenty Rezső*: talajismeret; 4—5-ig *Istvánffy Gyula dr.*: a peronoszpóra okozta fürtbántalmak; 5—6-ig *Fend Károly*: fogatos eszközök használata; 6—7-ig vita.

Gyapjujelentés. Piacunkon az üzlet még mindig szünetel és immár 6 hete, hogy adásvétel nem történik. Oka ennek az általános rossz közgazdasági helyzetben és a világpiac lángha irányzatában rejlik. A legutóbbi napokban mu'atkozott ugyan némi kereslet és a tárgyalások csak vontatva folynak. A tulajdonosok nagy eladási hajlandóságuk dacára még mindig vonakodnak a legutóbb alakult áralapot, mint ilyen elfogadni és így a követelés és kínálat közti különbség még mindig tetemes. Mihelyt ezen ellentét kiegyenlítődik, a kis készletek keretén belül nagyobb forgalom várható. A lefolyt év zártával piacunkon körülbelül 6000 zsáknyi készlet maradt, mely főleg másodrendű, középminőségű gyapjúból áll.

Komlótermesztés Magyarországon. A komlótermesztést hazánkban az ötvenes években kezdték. Mivelése és kezelése azonban csak alig egy évtizede, hogy belterjes irányu lett. A komplikált s nagy szakértelmet feltételező komlótermesztés természetesen csak ily irányu művelés mellett lett képes a mintegy 70—80 sörgyár szükségleteit fedezni. Ma azonban már mintegy 1700 holdon természetik a komlót. A produktum oly nagy lett, hogy azt belföldön már nem lehet mind értékesíteni, a saazi s általában a cseh komlótermesztők kartelljével a hazai termesztek a siker reményével nem vehetvén fel a versenyt, a komlókérték további szaporítása nem lenne indokolt, hanem igenis a meglévő minőségnek a javítása kell, hogy a cél legyen. A földművelésügyi miniszter is ezt ezélezza, amikor évenként 40—60 ezer komlódugványt oszt ki olyképpen, hogy egy vidéken a lehetőség egységes fajú és minőségű komló honosodjék meg. A földművelésügyi miniszter intézkedése folytán *Csérer Lajos* szaktanár egy kísérleti tervezetet dolgozott ki, melynek eredménye, hogy 2—3 indaszám az, mely kielégítő hozam mellett *lupulindus toboztermést ad*, ezenkívül szerinte fajta és vidék szerint kell megállapítani a komlóinda azon átlagos hosszúságát, amelynél legbősegebb a toboztermés. A tobozszedés idejének fontosságára is felhívja a termesztek figyelmét s felajánlja azon szabályt, hogy kisebb baj, ha 4—5 nappal előbb kezdjük a szedést, mintha elkésünk.

Gazdasági dátumok. Allami ménék szétosztása január 31-én Nyitrán; február 3-án Jászberényben, 5-én Szekesfehérváron, 6-án Komáromban, 12-én Deésen, 14-én Sepsiszentgyörgyön, 15-én Homoródon.

Február 8. Tenyészbika- és kanvásár Nagykanizsán.

1908. február 1-től április 15-ig szeszfőző tanfolyam szeszgyárvezetők részére a kassai m. kir. gazdasági akadémián.

1908. február havában nagyszabású tenyészszarvasmarha- és lókiállítás Zombolyán.

Február 8—9. Gazdasági előadások Szatmáron. Március 23. Tenyészszarvasmarha- és bika-vásár Gyöngyösön.

Április 11—30. Élelmezési, háztartási és konyhaművészeti kiállítás Temesváron. Bejelentési határidő március 15.

Apró hírek. *Eladó borkészlet nyilvántartása.* A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete minden évben nyilvántartja tagjainak eladó borkészletét s a nyilvántartást megküldi úgy a hazai, mint a külföldi nevesebb borkereskedőknek. A nyilvántartást az idén is meg akarja csinálni az egyesület, miért is felkéri tagjait, hogy eladó borkészletüket bejelentsek.

A cséplőgéptulajdonos felelősege. A Kuria egy konkrét eset alkalmából kimondotta: A gőzcséplőgéppel való cséplésnél tűzveszedelemmel járván, a magából ebből a veszedelemből származó károkért a géptulajdonos rendszerint nem felelős. Ennek bizonyítása tehát, hogy a tűzvesz, mely felperes terményeit elhamvasztotta, cséplés közben, a gőzgép közelében ütött ki, nem elégséges alperes géptulajdonos kártérítési kötelezettségének megállapítására.

Orvosi díj az első segély nyújtásakor. A belügyminiszter legutóbb kimondotta, hogy hivatalos felhívás folytán teljesített első segély nyújtásáért a hatósági orvos külön díjját nem számíthat fel.

Agrikulturfoszfát. E néven újabb időben hazai és külföldi műtrágyagyárosok nagy hatásúnak mondott műtrágyafélt ajánlanak a gazdaközönségnek. Az országos növénytermelési kísérleti állomás kísérletek alapján óvatosságra inti a gazdákat, amennyiben a kísérletek éppen nem igazolták e trágyaféle kiválóságát.

Filloxera. Komárom város szőleiben a filloxera megállapítván, nevezett város határát a földművelésügyi miniszter zárálá helyeztette.

A visszavándorlók munkaközvetítése. Az illetékes miniszteriumok által együttesen szervezett munkaközvetítő központ jelentése szerint a visszavándorlók közül alkalmazást találhat 3141 gazdasági, 2430 bányai, 12,500 erdei, 6800 föld és 3200 gyári és ipari munkás. A munkaközvetítő intézet ez uton is felkéri a munkaadókat, hogy munkásszükségletüket — minden hivatalos formáság nélkül — levél, sürgöny vagy telefon által jelentsék be közvetlen a földművelésügyi miniszterium munkásügyi osztályánál.

A hevesvármegyei cukorrépa-termesztő gazdák más vidéki szövetségek példájára, Heves vármegyében megalakították szövetségüket: „Hevesvármegyei cukorrépa-termesztő gazdák szövetsége” címmel és beléptek az országos központba. E tárgyban bővebb értesítés nyerhető a Hevesvármegyei Gazdasági Egyesület titkári hivatalánál Gyöngyösön.

Ki akar kölcsönt? Aki birtokára jelzálogkölcsönt akar fölvenni, forduljon bizalommal a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetéhez, Budapest, V., Géza-utca 2. szám (saját ház). Az intézet egyaránt ad nagy és kis jelzálogos kölcsönöket, főcélja azonban, hogy a közép- és kisbirtokosokon segítsen, ezért kölcsönöket már 300 K.-tól kezdve ad. Aki súlyos kamatot fizet tartozása után, az intézet olcsó törlesztéses kölcsönével segíthet terhen. Az előző hitelezőket az intézet a kölcsönből fizeti ki s mérsékelt díjért minden a kölcsön körüli teendőt ellát. Kölcsönök a földbirtok fele értékéig engedélyeztetnek. Ha az adós pontosan fizet, az intézet a kölcsönt föl nem mondhatja, az adós azonban tartozását akár egészben, akár részben bármikor visszafizetheti. Parcellázásoknál az intézet minden tekintetben segítkezik. Az intézet egyszerű levélre bárkinek szívesen ad felvilágosítást.

Alapítottatott 1873. **Erőtakaromány és műtrágya nagykereskedés** Alapítottatott 1873.

DUKES és HERZOG

GALGÓCZ.

Interurbán telefonszám: 1.

Eredeti thomassalak. Száritott répaszelet.

BUDAPEST, Váci-körút 74.

Interurbán: telefonszám 88—89.

NYILTTÉR. *)

A Bőr- és lithion-tartalmú, természetes és vasmentes

Salvator-forrás

Kitünő sikerrel használtatik vesztőjárnál, a hágyóhólyag bántalmánál és köcsvényénél, a czuhorbetegségnél, az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál.

Naphatár ásványvízei közül csak a Salvator-forrás a természetes és vasmentes.

Salvator-forrás Vízút Budapest, V. kerület, Károlyi utca 10. sz.

Megjelent!

Rubinek Gyula és Szilassy Zoltán
az O. M. G. E. igazgatója a G. E. O. Sz. titkára

szerkesztésében a

Köztelek Zsebnaptár

1908. évi folyama

A „Köztelek Zsebnaptár” tizennegyedik évfolyama teljesen átdolgozva két kötetben jelent meg. Az első kötet a tulajdonképeni Zsebnaptár amely a naptári részt, a jegyzéknaplót és a vásárok jegyzékét tartalmazza; a második kötet, amely szakközleményeket tartalmaz. — A „Köztelek Zsebnaptár” két kötetének ára O. M. G. E. tagoknak és a „Köztelek” előfizetőinek bérmentes küldéssel 4 korona.

Megrendelhető a
„KÖZTELEK”
kiadóhivatalában
Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Most jelent meg
BUDAY BARNA

DERÜLT ÉGBOLT ALATT

ezimű elbeszélés kötet. A vaskos kötet ára 3 kor. Megrendelhető Singer és Wolfner könyvkereskedésében, Budapest, VI., Andrássy-ut 10. sz.

*) E rovat alatt közlötték nem vállal a szerkesztőség felelősségét.

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

Budapesti gabonátözsde.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete gabonaosztályának tudósítása a „Köztelek” részére.)

Az időjárási viszonyokban hirtelen változás következett be. Az erős fagyok megszűntek és a temperatura emelkedett. Az üzleti viszonyok sajnos olyképp változtak, hogy a várt szilárd jegyzések helyett alacsonyabb árfolyamok jutottak érvényre.

A külföldi piacokról érkező jelentések szerint Amerikából lanyhult irányzatról szólnak a hírek. A forgalom nagyobb mérvű változásokat nem tüntetett fel. Oroszországból érkező hírek szerint a kivitel csökkent, az angol piacokon szintén alacsonyabb árjegyzések jutottak érvényre. Emelkedett a kínálat a francia piacokon. Az időjárási viszonyok kedvezőek. Németországban az üzlet irányzata szintén lanyhábbra változott.

Ami az osztrák és a magyar piacokat illeti, mint fennebb is közöljük, a malmok egyáltalán nem vesznek részt a vásáriásokban.

A malmok rossz lisztelhelyezési viszonyokról panaszkodnak, a forgalom a lehető legminimálisabb. Impulzust az árak csökkenésére ezen körülmény, valamint részben a külföldi üzleti konjunkturák is szolgáltatottak.

Volt olyan nap is, midőn buza egyáltalán nem képezte forgalom tárgyát és kész áruban egyáltalán eladás nem történt. Ezen körülmény eléggé jellemzi az üzleti helyzetet. A kínálat eléggé megfelelő, természetesen az árjegyzetek a jegyzésekhez képest redukáltak, ami az árutulajdonosokat arra bírja, hogy eladásai tekintetében várakozó álláspontot foglaljanak el. Az egyes gabonanemzők árai tekintetében a napi jelentésünkben foglaltak nyújtanak bővebb felvilágosítást.

Napijelentés a gabonátözsdeiről.

1908 január 28.

A tartós üzletlenség és a vásárlókedv teljes hiánya tegnapi és ma a gabonapiacot erős ellanyhulásra vezette. Határidőpiacot derutszerű volt a visszaesés, különösen az eddig aránytalanul favorizált rozsra. E cikk-nél az árvesztés majdnem 45 K-ig terjedt. A buza áprilisi határideje 25 K-val esett vissza.

Készáruban a hét kezdete óta alig fordult elő eladás, az árak névlegesek és olcsók.

Rozs 20-50 K-ig csökkent Budapest paritásában.

Takarmánycikknek kevésbé lettek érintve eme sajnos devalvációtól. Csupán a zab olcsóbbodott 10-20 fillérrel, míg árpa alig változtatta értékét, de csekély fogyvasztás mellett.

Tengeri állandó keresetnek örvend, árállása kisebb mértékben gyengült. Budapest távolságban 13.50-13.60 K. mellett értékesíthető.

Eladott:

Buza, Tiszavidéki: 100 mm. 77.5 k. 24 K. 95 f., 100 mm. 78 k. 24 K. 40 f.

Pestvidéki: 100 mm. 77.5 k. 24 K. 50 f., 100 mm. 77 k. 24 K. 40 f., 100 mm. 77 k. 24 K. 30 f.

Rozs: 100 mm. 20 K. 50 f., 100 mm. 20 K. 30 f. par.

Tengeri: 200 mm. 13 K. 50 f. par.

Határidőárak.

(Déli zárlat.)

Buza 1908 áprilisra	24.66 K.
" 1908 októberre	21.30 "
Rozs 1908 áprilisra	20.80 "
" 1908 októberre	18.34 "
Zab 1908 áprilisra	16.24 "
Tengeri 1908 májusra	13.93 "
Repeze 1908 aug.—szeptemberre	32.60 "

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca. 1908. január hó 28-án. A székesfővárosi vásár-igazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhozott a szokott községekben 139 szekér réti széna, 21 szekér muhar, 16 szekér zsupszalma, 9 szekér alomszalma, 1 szekér takarmányszalma, 4 szekér tengeriszár, — szekér egyéb takarmány (lőhere, luczerna, 10 zabosbukkony, köles stb.), 400 zsák szecska.

A forgalom lanyha.

Árak fillérekben q-ként a következők: réti széna 580-840, muhar 680-860, zsupszalma 600-660, alomszalma 420-480, takarmányszalma 720-760, — kéve tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabosbukkony 760-800, lőhere —, zöld luczerna —, köles —, sarju 740-800, szalmaszezka 560-600. Összes kocsiszám 194. Összes súly 232,800 kg.

Szeszüzlet.

A szeszüzletben valamivel nagyobb kínálat és gyéribb kereslet folytán az irányzat nyomott volt és a kínált tételek csak olcsóbb áron találtak vevőre.

Elkelt finomított szesz adózva 165-165.50 K., adózatlanul 66-66.50 K. nagyban.

Élesztőszesz adózva 163 K., adózatlanul 64 K. kelt el nagyban azonnali és későbbi szállításra.

Denaturált szesz hordóval együtt 55.50 K. kelt el nagyban kötésre.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz ab termelő állomás nagyban 59-59.50 K. kelt el.

Budapesten a kontingens nyersszesz ára 62-63-63 K. Bécsi jegyzés 60.60-60.80 K. kontingens nyersszeszért.

Budapesti jegyzés

	nagyban koronákban
Kontingens nyersszesz	62-63
Finomított szesz adózva	165-165.50
" adózatlan	66-66.50
Élesztőszesz adózva	163-163.50
" adózatlan	64-64.50
Nyersszesz adózva	163-163.50
Denaturált szesz	55.50-56

Az árak 10,000 literfokonként hordó nélkül bérmentve, budapesti vasútállomáshoz szállítva, készpénzfizetés mellett értendők.

Liszt, őrlemény és abraktakarmányok.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete erőtakarmány-osztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Lisztüzlet. A lisztüzletben a lefolyt héten is — sajnos — teljes pangás uralkodott. Eladások alig történtek, dacára annak, hogy a malmok árait 20-30 fillérrel redukálták és fix fizetek esetén további mérséklésre is hajlandóknak mutatkoztak.

Nemzetközi gabonapiacz 1908 január 25-től 1908 január 29-ig.

Kelet	Effektív árak										Határidő	Határidős árak					
	Budapest	Liverpool	Wien	Prága	Mannheim	Páris	New-York	Chicago	Buenos-Ayres	Odessza		Budapest	Liverpool	Berlin	Páris	Chicago	
Buza	28	25.00	21.13	26.93	25.00	27.73	21.48	19.33	18.62	17.23	20.67	Január	24.52 ^a	19.89 ^b	25.91 ^a	22.30 ^a	18.62
	24	25.40	21.13	26.80	25.00	27.73	21.48	19.68	18.93	17.23	20.67	Február	21.46 ^b	19.86 ^a	25.72 ^a	21.70	18.06
Rozs	28	21.90	—	22.50	23.20	25.37	17.62	—	—	—	18.78	Január	20.58 ^b	—	24.78 ^a	17.84 ^a	—
	24	21.60	—	22.50	23.20	25.37	17.62	—	—	—	18.78	Február	18.14 ^b	—	24.40 ^a	17.62	—
Zab	28	16.50	—	17.90	16.30	22.42	—	—	—	—	—	Január	16.18 ^b	—	20.28 ^a	—	—
	24	16.80	—	17.90	16.30	22.42	—	—	—	—	—	Február	—	—	20.30 ^a	—	—
Tengeri	28	13.80	—	15.90	17.00	19.47	—	13.48	12.08	11.24	—	Január	13.84 ^a	13.86	17.82 ^a	—	12.08
	24	13.85	14.92	15.9	17.00	19.47	—	13.92	12.06	11.24	—	Február	—	13.97	—	—	—
Árpa	28	15.60	—	19.00	19.00	25.65	—	—	—	—	—	Január	14.24 ^a	13.91	17.82 ^a	—	12.06
	24	15.70	—	20.60	19.00	25.65	—	—	—	—	—	Február	—	14.13	—	—	—

Jegyzet: ^a) márczius. ^b) márcz.—június. ^c) április. ^d) május. ^e) július. ^f) október.

Rendelkezők lassan érkeznek, miáltal a készletek egyre gyarapodnak.
Külföldi forgalom teljesen szünetel.
Heti lisztforgalom 42,016 q. volt.

A fővárosi malmok átlagos buzaliszt jegyzései 100 kg.-ként Budapesten, elegysúly tisztaságként, zsákostul.
Szám: 0 1 2 3 4 5 6 7

Ár K: 36 — 35-80 35-20 34-80 34-40 34 — 33 — 31-40
7 1/2 7 3/4 8
29-40 26 — 16-40

Rozslisták:

Szám: O. O/I. I. WR. II. II/B. III.
Ár K: 34 — 33-40 32-80 32-20 31-60 30-40 28-60

A korpaüzlet irányzata lanyhábbá vált, eladások alig történtek és a kivitel szünetel. Németország némi érdeklődést mutatott ugyan, de azért az irányzat az mit sem változtatott.
Heti korpaforgalom 13,886 q. volt.

Az abrakakarmányzickek árai a következők voltak Budapesten zsákkal, teljes vagonrakományok vételénél 100 kg.-ként.

Finom korpa prompt szállításra	12-10-12-
Goromba " " " " " "	12-10-12-
Finom korpa 1903. jan.—május száll.	12-40-12-30
Goromba " " " " " "	12-40-12-30
Rozskorpa " " " " " "	13 — 12-80
Finom korpa 1908. szept.—decz. száll.	10-80-10-60
Goromba " " " " " "	11 — 10-80
Árpadara és árpaderce " " " "	12-80-13-60
Malomkonkoly " " " " " "	12-60-12-50
Budapesti gyári repceporgácsa	15 — 14-80
Derby melassze ab Hatvan v. Pozsony	11-40-11-30
Szárított moslék zsák nélküli	13-90-13-80
Malátacsira " " " " " "	13-90-13-80
Szárított repeszélet " " " " " "	13-20-13-10
Szörplé 48—50% cukortart. hordó nélküli ab cukorgyár	10-60-10-50

Élelmiezzickek nagybani árai a központi vásárcsarnokban.

Magyar Gazdák Értékesítő Szövetkezete jelentése 1908. január 23-án.

Az időjárás hirtelen tavaszra fordult, mi a husfélékben és vágott baromfiiban okvetlen némi lanyhulást fog maga után vonni. Árváltozás az utóbbi napokban alig jegyezhető fel. Vaj iránt még mindig élénk a külföldi kereslet. Szép, egészséges makói hagyma felkúldését ajánljuk. Vad (a tilalmi időbe eső igazolvány kíséretében) előnyös eladásra szállítható. Tojás ma lanyhább, tetemesebb árredukció küszöbén áll.

Mai árak:

Husnemtek: vidéki marhahus hátulja 1-20-1-40 K., eleje 1-—1-12 K., vidéki borjú bőrben, hosszan mérve, súlylevonás nélkül — 92-1-10 K., helybeli borjúhús 1-20-1-30 K., sertéshus szalonnával 1-22-1-24 K., lehuzott sertés 1-24-1-28 K., szalonna friss 1-30-1-40 K., szalonna sózott 1-12-1-20 K., szalonna füstölt 1-28-1-32 K., olvasztani való 1-24-1-28 K., hajt 1-38-1-40 K., sertésszír 136-144 — K. kg.-ként. Füstöltus (vidéki) kg.-ja 1-30-1-60 K., hazai sonka 1-80-2-— K., szalámi magyar 3-60-4-— K., szalámi nyári 1-20-1-40 K., bárány párja ——— K.-ig.

Vad: 52 1-50-1-60 K., szarvas 0-90-1-— K., vaddisznó 0-80-1-— K. kg.-ként egészben, nyul nagy 3-—3-20 K., nyul süldő 2-—2-20 K., fogoly 0-—0-— K., fácán 2-80-3-20 K., erdei szalonna ——— K., dámvad 0-90-1-— K. kg.-ként.

Baromfi-félék: élő rántani való csirke 1-50-2-20 K., sütni való 3-—3-60 K., liba fiatal 0-—0-— K., kacsa sovány 3-60-4-20 K., kacsa hizott 5-40-6-20 K., lud hizott 12-—16-— K., tyúk 3-40-4-— K., pulyka 8-—10-— K., élő sovány liba ——— K. páronként. Vágott szépen tisztított baromfi, hizott lud 1-20-1-50 K., hizott rucza 1-30-1-50 K., hizott pulyka 1-20-1-50 K., levestyúk 1-20-1-60 K., pulyka sovány 0-—0-— K. kg.-ként. Poulard 1-80-2-— K., gyöngytyúk ——— K. darabonként.

Tejtermékek: teavaj (centrifugált) I. 2-10-2-30 K., II. 2-—2-10 K., főzővaj (kőpült) 1-50-1-80 K., tehéntúró 10-20 fill. kg.-ként. Valódi erdélyi juhtúrót és munkástúrót igen jutányosan szállíthatunk.

Zöldségfélék: burgonya (vagonáru) sárga 5-80-6-40 K., rózsza 5-80-6-40 K., fehér 5-—5-20 K., kifli 10-—11-— K., sárgarépa 7-50-8 K., petrezselyem 12-16 K., vöröshagyma makói 12-—13-— K., vöröshagyma közönséges hazai 7-—8-— K., fokhagyma 36-44 K., káposzta 2-—2-60 K. 100 kg.-ként. Kalarabé 0-—0-— K., 100 db spárga solo 0-—0-— K., közép 0-—0-— K., levestpárga 0-—0-— K. kg.-ként. Zöldbab, hüvelyes 0-—0-— K., kifejtett 0-—0-— K., zöldborsó, hüvelyes 0-—0-— K., kifejtett 0-—0-— K., paradicsom 0-—0-— K., 100 K. kg.-ként. Uborka salátának való 0-—0-— K., ezetbe 0-—0-— K., savanyítani 0-—0-— K. 100 db-ként.

Gyümölcsfélék: cseresznye és meggy 0-—0-— K., sárgadinnye 0-—0-— K. kg.-ként. Alma: elsőrendű áru (aranyparmen, ranett, Jonathán, Törökbalint, batul stb.) 0-50-0-80, másodrendű 80-40, harmadrendű apró áru 12-20 K., körte elsőrendű 1-—1-60, másodrendű 80-80 K. q.-ként. Dió I. 40-—0, II. 30-40 K. 100 kg.-ként. Szőlő 1-60-2-— K., finom 0-—0-— K., chasselas 0-—0-— K., szagos 0-—0-— K. kilója.

Vegyesáruk: Bor és szeszes italokat minőség szerint különféle áron értékesítünk. Méz ——— fill. kg.-ként. (A szövetkezet — mint az Országos Magyar Mészégeti Egyesület vezérképviselője — minden mézértékesítési ügyben is ad felvilágosítást.) Gyümölcsíz ——— fillérg.-ként. Gomba szárított 0-—0-— K., szappan ——— fill., lencse (erdélyi) ——— K., bab apró ——— K., nagyszemű ——— K., lencse ——— K. 100 kg.-ként. Tojás: bácskai 93-100 K., erdélyi apróbb áru ——— K. eredeti lánként (1440 db).

Hideghus-vásár az Orczi-úti élelmi piacon 1908. év január hó 28. (A székesfővárosi vásárgazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.) Felhozott Budapestről 29 árus 79 drb sertést, 1 árus 9 drb süldőt, 2600 kg. friss húst, 1030 kg. füstölt húst, 1800 kg. szalonnát, 1800 kg. hajat.

Videkről és pedig 8 drb sertést. Forgalom közepes. Árak a következők: Friss sertéshus 1 kg. 136-152, süldőhús 1 kg. 144-180, füstölt sertéshus 1 kg. 140-180, szalonna zsirnak 1 kg. 128-140, füstölt szalonna 1 kg. 152-176, hajt 1 kg. 144-152, disznósír 1 kg. 152-152, kocsonyahús 68-100, füstölt sonka 1 kg. 180-200 fillérg.

Hideghus-vásár a Garai-tér élelmi piacon 1908. év január hó 28. (A székesfővárosi vásárgazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.) Felhozott Budapestről 60 árus 20 drb sertést, — árus 10 drb süldőt, 2000 kg. friss húst, 800 kg. füstölt húst, 700 kg. szalonnát, 400 kg. hajat.

Videkről és pedig összesen 322 drb sertést, — süldőt. Forgalom élénk. Árak a következők: Friss sertéshus 1 kg. 124-132, 1 q 104-112 K., süldőhús 1 kg. 132-148, füstölt sertéshus 1 kg. 160-180, szalonna zsirnak 1 kg. 128-132, füstölt szalonna 1 kg. 160-180, hajt 1 kg. 136-140, disznósír 1 kg. 156-160, kocsonyahús 1 kg. 70-80, füstölt sonka 1 kg. 180-200 fillérg.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete kőbányai sertéshizláló telepének jelentése a „Köztelek” részére.

(Az árak kőbányai szokás szerint 45 kg. élet 40% levo-nással vevő javára értendő.)

Öreg nehéz (páronként 400 kg. felül)	fillérg
Öreg közép	300-400
Fiatal nehéz	320 kg. felüli súly 118-120
„ közép	250-300 kg. 120-122
„ könnyű	250 kg.-ig 120-124
„	251-320 kg.-ig
Szerbiai nehéz	260 kg. felüli
„ közép	240-260 kg.
„ könnyű	240 kg. terjedő súlyban

Irányzat: esendes.

Bécsi szarvasmarhavásár.

(Kredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1908 január hó 27.

Felhajtás összege:		Minőség szerint:	
	drb		drb
Hizott marhában felhajtás	2765	Hizott marha	2765
Csontozni való marhában felhajtás	494	Legelőmarha (Wiedev.)	—
Összesen	3259	Csontozni való	494
Eladatlan maradt	173	Összesen	3259
Szarmazásihely szerint:		Nem szerint:	
Magyarországi	1828	Ökör	2334
Galicz s. bukovinai	704	Bika	348
Osztrák tartományokból	727	Tehén	552
Összesen	3259	Bivaly	25

Árak (100 kilogrammonként élősúlyban, koronaértékben fogyasztási adó nélkül.)

	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hizott ökör	76-84	64-75	52-62
Galicziai hizott ökör	80-88-88-92	72-78	66-71
Tarka hizott ökör	84-92-93-99	74-83	66-72
Bikák	52-68-70-76	—	—
Hizott tehén	52-74	—	—
Legelőmarha	—	—	—
Kisgazd. hizó ökör	52-62	—	—
Bivaly	42-52	—	—
Boszniai marha	—	—	—

Irányzat: lanya, daczára a jóval kisebb felhajtásnál fogva az árak némegsem emelkedtek Bika és csontozni való 1-2 kor.-val olcsóbb.

Szerkesztői üzenetek.

S. A. Budapest. A fegyver- és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. 5. §-ának g) pontja értelmében az erdőőröknek fegyverei azon esetben, ha ezen egyének az 1879. évi XXXI. t.-cz., vagyis az erdőörvény 37. §-ában megszabott minőség alapján lettek föléskelve, a fegyveradó alól kivételnek. A fegyveradót eszerint úgy látszik jogtalanul követelik s ha jogorvoslattal él, annak sikerre kell vezetnie. 6 évre visszamenőleg egyéiránt semmiféle adót sem lehet jogosan követelni, mert 5 év alatt minden adókövetelés elévül. Sz. F.

B. R. Ha a gazda cselédjét a segélypénztárnál balcsat ellen biztosítja, a cselédörvény 28. §-a által reá rótt kötelezettségek alól szabadul, mert azt a segélypénztárra hárítja. Ha a cseléd halálát baleset okozta, a segélypénztár hátramaradt családjának egyszersmindenkora 400 korona segélyt vagy ha családj nem maradt, temetésére 100 korona segélyt ad. Ebből nyilvánvaló, hogy a 400 koronában a temetéssegély befoglaltatik s a hátramaradtakat azt kétszeresen nem követelhetik. A halottkémlelést járó díjról a törvény nem rendelkezik és így a gazda azt viselni nem köteles. Sz. F.

S. A. Páke. Az 1876. évi XIII. t.-cz. továbbra is érvényben van a belső, vagyis a házi cselédeket illető részben és intézkedéseiben. Hogy kik azok a házi vagy belső cselédek, az közelebbi magyarázatra nem szorul. A szakácsné, a szobalány, a szolgáló, a konyhalány, a mindenes, a dajka, a pesztoska, az inas stb. A kertészlegény és az udvari kocsis már a gazdasági cselédek közé számítandók és az új törvény hatálya alá esnek. Ahhoz, hogy a mezőgazdasággal és az erdőszettel foglalkozók nyugdíjintézetének tagja lehessen, semmi kvalifikációra nincsen szüksége, mert a törvény a gazdasági alkalmazást és minőséget semmi kvalifikációhoz nem köti s minden gazdaságtól szabadon beléphet a nyugdíjintézetbe, minősítésére való minden tekintet nélkül. Sz. F.

F. R. Battonya. Sátoros ünnepek: nagykarácsony napja, husvét vasárnap és husvét hétfő s a kettős pünkösdi ünnepek. Sz. F.

Szűcsök a kertész. Nem elég gyakorlattal, de tagadhatlanul kedves, derült hangnemből van megírva. Mint rajzjellegű dolgozat némi igazítással inkább szépirodalmi lapban volna közzétehető.

M. J. Mészla. 1. Közölje velünk, hogy milyen adó cíművetette ki a községi jegyző a 4 kor. 80 fillért. Ha ennek közlése mellett kérését megismétli, választani fogunk reá és megmondjuk, hogy a kivetés jogosult-e vagy sem. 2. Az iskolapénzt illetőleg nem adhatunk felvilágosítást, mert az iskolapénzt összegét az iskolaszék határozza meg s így az minden iskolánál más és más. Ugyancsak az iskolaszék által alkotott szabályrendeletől függ az, vajjon az iskolapénzt előre vagy utólag kell-e fizetni. Sz. F.

Meinl Gyula
Budapest,
II. Kossuth Lajos utca 1.

**Kávé behozatal
tészta behozatal
kakaó és csokoládé.**

Posta-küldemények Magyar, ország minden helységébe. Kérjen árjegyzéket ingyen és bérmentve.

TAKARMÁNYRÉPAMAGOK
ÚJ IRÁNYELVEK SZERINT TENYÉSZTVE.
WOHANKA-FÉLE JAVÍTOTT

ECKENDORFI, MAM MUTH, OBERNDORFI
TENYÉSZTÉSE VEGYI FAJVALASZTÁS ALAPJÁN.
NAGY TÁPANYAG-TARTALOM és TÖMEGTERMEELÉS
~ SZAVATOLÁS MELLETT ~
WOHANKA és TARSABUDAPEST.
V. VÁCI-KÖRÜT 76.

GYAPJU!

Ürmény és Vidéke Hitel- és Fogyasztási Szövetkezet gyapju-kivíteli és bizományi osztályának vezetését átvettem és ez uton is kérem az uradalmakat, hogy nyers gyapjuknak hátról lenyirt kis mintáit és eladási feltételeiket beküldjék.

Ugyiszintén kérem a már eladott gyapjuk és eladási feltételeik beküldését a jövőre való tekintetből.

A szövetkezet gyapjuosztályának célja a termelőt a fogyasztóval egyenes összeköttetésbe hozni, a magyar gyapjukereskedelem részben elrontott reputációját helyreállítani.

Közvetit gyapjuvételt kívánt fedezet mellett. A gyáros szükség esetén a helyszínére kíséri és kalauzolja. Vesz gyapjut megbízásból vagy saját számlájára szokásos foglaló, átvételi biztosíték és készpénzzel való átvétel mellett stb.

A szövetkezet gyapjuosztálya számos külföldi gyáros egyenes óhajának megfelelőleg kizárólag a kellő szakértelemmel csak gyapjuval foglalkozik.

CSITÁRY BÉLA

Levélcím: Csitáry Béla.

ekl. gazda, o. k., textil-technikus,
 mint szövetkezeti gyapjuosztály vezetője.

Budapest, II. ker., Szilágyi-tér 3.

211

Méltóságos báró Vécsey József Aurél urnak többszörösen kitüntetett, a múlt évi budapesti tenyész-állatvásáron is első bikadíjat nyert hírneves csegöldi uradalma tisztántenyésztett gulyájából eladó:

16 darab 2 éves és 2 darab 3 éves
tenyészképes magyarfajú bika.

Az eladás Csegöldön, (Szatmár megye) február hó 16-án d. e. 10 órakor kezdődik, de előjegyzés addig is elfogadtatik.

Az árak szabottak.

Két vagy több vevő kívánságára azonban, a többek által is előjegyzett bikákra árverés kérhető.

Bővebb értesítést nyújt és eladást eszközöl

Polyák Ártur uradalmi intéző

Csegöldön, u. p. Jánk.

208

Mindennemű

OLAJPOGÁCSÁK

valamint répaszelet, korpa s egyéb erőta-
 karmányok legolcsóbb árakon kaphatók

Mezőgazdasági Áruhitelbanknál
 Budapest, V., Báthory-utca 5. sz.

POLLAND-CHINE TENYÉSZET.

Andrássy gróf homonnai tenyészetének ivadécai

85 db tenyész kocza és 15 db kan

eladó Uradalmi bérlelésegnél Pusztá-Novák, u. p.
 M.-Kimle. 50 kocza márczius végén, a többi május
 végén ellik. Árak 1 kor. 50 fill. per élősúly 4% levonásával
 franco Kimle állomás. 248

Némái birtokom (Szolnok-Doboka megye) két
 vasutállomástól öt-öt kilométer távolságra

eladó, esetleg f. é. febr. 1-től bérbeadó;

a birtok 1050 kat. hold, két tagban, az egyik 720 hold egy
 tagban, a másik 1 1/2 km. távolságra 330 hold egy tagban,
 prima elsőrendű talaj, összes gazdasági épületek és kastély-
 llyal ellátva. Levélbeni megkeresések legkésőbb febr. hó 15-ig

Jacobi Dávid, Szamosujvárra

czimzendők.

252

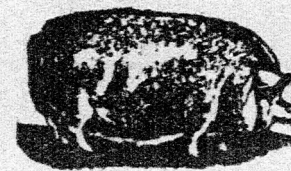
Sertéseladások és vételek legjobban és legpontosabban csekő-
 zöltetnek sovány úgy hizott állapotban

URL REZSŐ

sertésbizomány nál Buda-
 pest, VIII., Berkocsa-u. 12.

Telefon: 97-05 Interurbán.

Felvilágosítással készséggel szolgál.

Védekezés a sertésvész ellen.

A sertésvész ellen olyan óvszert találtam fel, a mely a sertés-
 vésznek teljesen ellenáll.

Ezen óvszernak állandó használata mellett a tenyésztő vagy
 hizlaló azon kellemes helyzetbe jut, hogy sertésállományában a
 vész fel nem léphet. A saját gazdaságomban több éven át történt,
 nemkülönben pedig más nagy uradalmakban gyakorolt kísérletezés
 utján minden kétséget kizárólag bebizonyult, hogy óvszerem a ser-
 tésállományt nemcsak immunissá teszi, hanem a már fellépett vész
 továbbterjedését rövid időn belül megszünteti, a már beteg sertés-
 sek nagy részét pedig kigyógyítja.

Az óvszer alkalmazása pedig oly egyszerű, hogy 1/4 óra alatt
 1000 db sertést lehet ellátni vele.

Egy darab sertés részére egy évi szükséglet
2 kor. 40 fillérbe kerül. Érdeklődők sertésállományuk
 megjelölésével forduljanak hozzám

OLGYAI MOLNÁR PÁL

BUDAPEST, IV., BÁSTYA-UTCA 22. SZ.

489/1908. tan. szám.

PÁLYÁZAT.

Verecz thjf. város törvényhatóságánál nyugdíjazás folytán megürült s évi 1800 korona törzsfizetéssel, 400 korona lakbérletmennyivel és a törzsfizetés 10—10%-át kitevő két ötödéves korpótlékkal javadalmazott

tisztartói állás

élethossziglani választás ujján betöltendő lévén, felhivatlak mindazok, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1900. évi XXVII. törvényzikk, illetve az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1501/VI—1901. eln. számú földművelésügyi miniszteri rendeletben előírt minősítést igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket **f. évi február hó 26-ig kizárólag** bajsai Zákó Milán főispán ur ő méltóságához benyujtsák.

Előnyben részesülnek azok, a kik kimutatják, hogy a magyar nyelven kívül a német és szerb nyelvet szóban és írásban, a román nyelvet pedig lehetőleg szóban bírják.

Verecz thjf. város tanácsának 1908. évi január hó 17-én tartott üléséből.

Dr. Rezuca István

polgármester.

Bérlet felosztása miatt alólirottnál **eladó :: ::****56 drb szilaj jármosökör**

felszereléssel vagy anélkül, egészben vagy részletekben, márczius végén — esetleg egy része előbb is — átvehető.

Koller István Alsó-Rajk, u. p. Gelse.

250

Most jelent meg!

Most jelent meg!

LUKÁCS ALADÁR

az „Állatorvosi Közlöny“ szerkesztője tollából

AZ ÁLLATORVOSI ELSŐ SEGÉLY

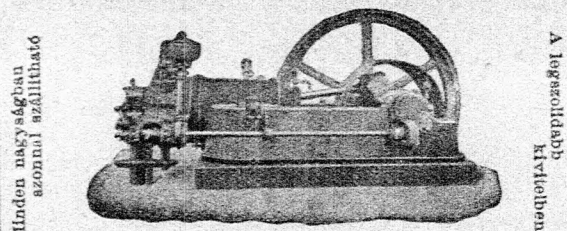
czimű népszerű, ismeretterjesztő munka.

Diszitve 33 ábrával.**Ara 3 kor.**

Kapható: a „PÁTRIA“ r.-társ. gazdasági szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám.

Szívógázmotorok.

Eredeti „**BENZ**“ gyártmány, legelőcsöb és legbiztosabb fuvargép, továbbá **benzínmotorok** és **benzínkomobilok** malom, ipar és gazdasági czélokra.

Vezérképviselők:
Kalmár és Engel BUDAPEST, V.,
Lipót-körút 18.
Költségvetéssel készséggel szolgálunk.
Kedvező fizetési feltételek. 8844 Kedvező ártételei feltételek.

I Most jelent meg a I

Tejgazdasági Zsebnaptár

az 1908. évre.

Szerkeszti

Jaszonky Pál

az OMGE. ügyvezető-titkára.

A **tejgazdasággal** (állattenyésztés, állategészségügy, takarmányozás, tejkezelés, vaj- és sajt készítés) kapcsolatos minden kérdést felölel. — Tejgazdasággal foglalkozóknak nélkülözhetetlen a **Tejgazdasági Zsebnaptár**. Belföldi ára 4 K. — A „Patria“ irod. vált. Budapest, Üllői-ut 25.) vagy a **Tejgazdasági Zsebnaptár** kiadó-hivatalánál megrendelve, **ajánlott küldéssel 3 K 65 fillér.**

Magyar Gazdák Értékesítő Szövetkezete**BUDAPEST (Központi vásárcsarnok)**

Igazgatóság és központi iroda:

Budapest, IX., Imre-utca 4. sz.Nagy köpinczei: **BUDAFOKON.**

Értékesít húsfeleket, baromfi, vadfiót, tejterméket, tojást, zöldséget, gyümölcsöt, mézet és **MINDENMÉ ELEMICZIKKET.** **Hardóber-értékesítő osztály.** Egetett szeszek **ok értékesítése.**

A Magyar Országos Méhészeti Egyesület vezérképviselői.

A szövetkezet tagjai kedvezményben részesülnek. :: :: Mindenemű értékesítési ügyben díjtalanul nyújt felvilágosítást.

Hirdetés.

A **békési uradalom** tiszta magyar alföldi fajta gulyabeli szarvasmarha-tenyésztéséből **egy drb három-éves és tizenhat drb kétéves hágóképes**

tenyészbika**eladandó.**

Az eladás folyó évi február hó elsején veszi kezdetét és szabadkézből történik.

Venni szándékozók felkéretnek, miszerint Békésen az uradalmi jószágfelügyelősnél jelentkezzenek.

Vasúti állomás Békés és Békéscsaba, honnan Békésre motoros vonatok közlekednek.

Esetleges levélbeli kérdésekre készséggel ad felvilágosítást az urad. jószágfelügyelő.

Emperl Ernő

urad. jószágfelügyelő.

273

Eredeti Hanna vetőárpat

ajánl **FR. VODICKA** föld-birtokos, **Smritz i. d. Hanna, Mähren.** 271

Világhírű s szabadalm 18 államban.

Stádel-Torkos földmérő-ialiga

kapható

Stádel gépgyárban, Győrött.

Fiedler János lenfonógyára Komárom vesz**nyers lenkórót**

szál-nyeréshez, valamint kaszált és géppel csépeelt

lenszalmát,

tetszés szerinti mennyiségben és **elad eredeti (pernaui)**

orosz lenmagot.**BIRTOKELADÁS**

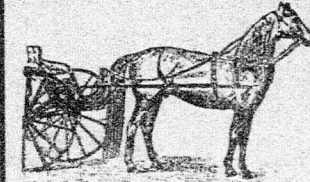
Szilágy megyében 500 holdas birtok, élő és holt instrucezióval, gazdasági épületekkel, urilakkal, gőzmalommal, olajgyárral, takarmánnyal stb. 125,000 forintért eladó. Bővebbet

Kékessy körjegyzőnél Nagypaczal,**szilágy megye.**

245

Már nem rongálódik többé a lószerszám,

ha azt a

„Lukrecia“

készítményünkkel és nem mindenféle salakos zsiradékkal megkeni. „Lukrecia“ a rövid léteinek dacára a legnagyobb lovászatonknál máris közkezdveltségnek örvend.

Bámulatosan puhítja a bőrt, szép fekete színre festi, gyorsan beszívódik a bőrnyag belső rétegeibe, a bőr tartósságát nagy mértékben fokozza, mert savmentes anyagokból áll. 1 üveg körülbelül 1 liter K 2:30, öt kilós szelence bértentve, utánvét mellett K 12:50. Kapható a **Magyar Mezőgazdák**nál és minden szakbavágó jobb üzletben. Készíti:

VAD és TAKÁCS BUDAPEST. Postafiók 151.

270

Szalma

10,000 métermázsza buza- és rozs-, 2000 mm. árpa- és zabszalma eladó. A téli szalma 300, a nyári 500 kor. 100 métermázsánként (egy waggon) waggonba rakva, a vevő ponyváival lekötte préselt állapotban.

Oly reflektánsok, kik saját gőzpréssükkel préselhetnek, a téli szalmát 250 kor.-ért kaphatják waggononként.

= Nád =

1000 kévéknél 240 kor. waggonba rakva, vevő ponyváival lekötte. Egy waggonba, annak nagysága szerint 1000—1300 kéve rakható be.

Az árak ab vasutállomás Székelyhid értendő az árak előleges beküldése mellett

Gróf Stubenberg József

székelyhídi uradalmának számtartói hivatala:

241

Muraközi hidegvérű (norl) Igás tenyész- lovak

és tenyészmének
vásárlásánál közvetlen a
tenyésztőktől, segédkezé-
semet felajánlom s a folyó
évben Muraköz és vidékén
tartandó lóvásárok jegy-
zékét kívánatra szívesen
küldöm. Elsőrendű referen-
ciák rendelkezésre állnak!

Czimem:

Idősb Heinrich Mór

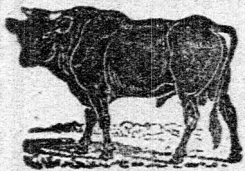
lóvásárló ügynöksége

Csáktornya (Muraköz)

Sürgönczim:

Heinrich Senior,

Csáktornya.

Vöröstarka tinó és üsző

teljesen prima, 1-2 esetleg 3 éves,
nálam minden mennyiségben kap-
ható olosz áron. Későbbi, ugy-
szintén jármos és beállítási
órák szállítására vállalkozom.

Kitűnő

friss fejős tehének

előleges jelentés után, nálam min-
denkor megtekinthető kötele-
zettség nélkül. Vevő tetszése
szerint választhat.

Henrik Ignác fia
Szalónak (Vas m.)

Kiválóan csontos

nemes és jövejlődésű

**Bonyhád-
Simmenthali**

kereszteséből eredő

1 1/2-2 éves

tenyészbikák

eladók.

Fedezettetés + próbálva.

Yorkshire tenyészet.

Pusztá-Forna, posta Csákvár.

Az intéző.

Somogy megyei tőgazdasá-
gaimból tenyésztésre kivá-
lóan alkalmas 1, 2, 3
nyaras gyorsnövésű

cseh pontyot

és mindennemű

tenyészhalat

ajánlok.

Dr. HIRSCH ALFRÉD

Budapest,

V., Alkotmány-utca 10. sz.

Magyar tenyészbika-eladás.

Gróf Draskovics Iván ur főb-
szőrösen kintettett a múlt évi
pécsei országos kiállításon
is első birkáját nyert ma-
gyar törzsgulya tenyészeté-
ből 1 drb 3 1/2 éves, 6 drb 3 éves,
15 drb 2 éves tenyészbika eladó.
Az eladást Mátyus Samu ura-
dalmi kasznár esközi Baranya-
Sellyén, posta, távirat, vasút
helyben. 3076

FARAGO ADOLF

szarvasmarha-juh-
és sertés-ügynök

**BUDAPEST, VII.,
Rákóczi-ut 32. sz.**

Telefon 76-85.

Elfogadja a tisztelt
gazdaközönség meg-
bízását hízott, híz-
lani való és növen-
dék szarvasmar-
hák, fejős tehének,
juhok és sertések
adás-vételének
közvetítésére.

Sikeres elintézés!

Díjtalan felvilágosítás.

Bonyhádi

friss fejős-tehének

és tenyész-bikák jutá-
nyosáron kaphatók minden
héten kedden, szerdán és
csütörtöki napokon. Istál-
lók Kispesten, Üllői-ut 24.

Telefon: Kispest 1.

Levél- és sürgönczim:

Flaschner Sándor

4743 tehénkereskedő

Bpest, Ferencz-körut 40.

Eladás

Alkalmi zongoravétel

Bösendorfer Schweighofer

Kern-Wirtl kiváló mesterok

gyártmányai 200 forinttól

feljebb. Pianók 160 frt, új

zongora, vagy pianó 250

frttól feljebb, minden áron.

Zongora, szimfoniamange-
lások helyben és vidéken,
szakavatott munkások által

gyorsan és olcsón eszközöl-
tetnek. **BEKÉNYI MIHÁLY**

a Magyar Kir. Zeneakadémia

szállítója, **BUDAPEST, VI.,
Király-utca 88.**

Gödöllőn közvetlen a vasút és

szép árnyas liget

mellett 2 bérház eladó. Egyik

háza 4 szép szoba, hozzávaló

összes mellékkeliségek, parkiro-
zott udvar elkönnyített gazdasági

udvarból áll. Ugyanott a másik

bérház 4 lakással, melyek évi bére

1100 korona, szintén eladó. Bővebb

értesítés „Ház” jelige alatt a

kiadóhivatásban nyerhető.

4 loerős cséplő és széna-
szalma káralozó ele-
vátor, Shutteworth-gyártmány,
vadonat új, olcsón eladó Braun

Izsonál Gyöngyös. 3084

A városi uradalomban nagyobb
mennyiségű nád ke-
rül eladásra, mely **ketofodé-
sokra** kiválóan alkalmas. Erdek-
lődőknek készséggel ad felvilágo-
sítást **Uradalmi Intézőség,**
posta Somogyvár. 3140

Gleditschia-mag, csiraképes,
jó minőség-
ben métermázsánként 80 koronáért
kapható Szilágyi Józsefnél, Pocsaj,
3163

Darálómalom kintő karban,
aig használt,
francia rendszerű, sárosspataki
36 cölös kövekkel eladó. Czim:
Grünwald Miksa, Sopron-Iván
3164

Nagys. Ivánka László ur
kisz-
turi gazdaságában eladó eredeti
(Parnau) orosz lenmag után ter-
melt első termésű, szép, vetőmag-
nak alkalmas lenmag. Bővebb
felvilágosítással Pósa István kasznár
szolgál. 3173

Tökéletesen tiszta, magnak el-
szárazított **tavaszi
büköny** kapható mázsánként
vevő szákaiban Kis-Jenő állomá-
son 18 korona árban, Schillinger
József birtokosnál Kis-Jenő,
(Arad megye). 3042

Czentrifugál-szivattyú Szcol
ámerreben,
egyes- és könyökösökkel elá-
adó. Gombosi gazdaság, Nagydió,
3232

Gépjavitó-műhely, eszterga,
száznál, teljesen berendezve
lakóházzal, kedvező fizetési fel-
tétellekkel eladó; esetleg az eszter-
ga külön is, valamint egy hatos
cséplőgarnitúra leszerződött csép-
kessel olcsón eladó. Bővebbet
Stepina Antalnál, Lendvanyfaluk n.
3230

2115 hold első osztályú bir-
tok 1312 hl. szeszke-
nyesséssel, alagsóvezéve, gazda-
sági vasutal élő, holt intrak-
cióval, mit- és vasút mellett örök
Kesztyűváros, géposztály,
Temesvár. 3216

Jó állapotban levő, használt, **30
lóerős benzinmotor** jutá-
nyos áron, kedvező fizetési fel-
tétellek mellett eladó Kereskedelmi
Készletváros, géposztály,
Temesvár. 3216

Faszerűtetéshez alkalmas jó
gyökerezésű
többszörös iskolázott cca 8-10
centi kerület vastagságú akácfa
eladó darabonként 75 fillért a
Zselizi állomásig szállítva. Csé-
magolási önköltségen számítattik.
Szíves megrendeléseket kér a
Sári uradalom Nagy-Sáro, Bars
megye. 3218

Eladó gőzeke,

Fowler-féle gyártmány, 30
éves, kintő jókarban —
armatura, fogaskerék, drót-
kötél egészen új — birtok
parcellázása végett eladó.
2 gőzgép, 1 darab 6 testű
eke, 1 gépész-bódé tartozik
hozzá. Teljes felszerelés
ára 24 ezer korona. Aján-
latok a kiadóhivatálba ké-
retnek „Gőzeke” czi-
men. 3174

Eladó vetőmagzab.

A mikosdi uradalom eladásra
bocsátja az alanti eredeti után-
termésű vetőmagzabokat, méter-
mázsánként 21 koronával ab Zala-
bér állomás, vevő által franco
állítandó zsákokban, 1908 tavasz-
szal szállítva. **Duppai, Milton,
Ligóvá, Lendvitzai.** Előjegy-
zéseket a vételár 20%-ának be-
küldése mellett elfogad: **Ura-
dalmi Intézőség, Mikosd-
puszta, per Zalabér.** 207

Szepességi kárpati fenyőborovicska,

valódi, legfinomabb, régi, gyógy-
ereji, különlegesen, egyenlő-
leggyógyosabb italoknak, kintő
szer gyomorjaj ellen, hathatós
étvágygerjesztő és gyomorerosztó,
a vesék működésére szerfelett ked-
vező hatású, postakorsója ber-
mentve, utánvét mellett 9 kor.
50 fillér. **Ganovszky Gusztáv**
fenyőborovicska-gőzítődetársaság
Szepesszombát. (Szepes) 166

Remek szép duppant vetőmagzabot

ajánl métermázsánként 20 koroná-
ért ab Bánffyuradalom vevő szá-
kaiban, dr. gróf Bánffy Miklós
zentelkei gazdasága. Kívánatra
mintát küld **Nagy Sándor** intéző,
Zentelke, u. p. Bánffyuradalom.
3180

Tavaszi vetésre ajánlok eredeti HANNA vetőárpat

Kubicek Ferencz, földbirto-
kos, **Cechevitz, Mähren, 888**

KELTÖGÉPEK

díjtalanul I. próbára. **Keltögé-
pek** a legjobbak és legolcsóbb-
ak. **Keltögépek** sok száz
kintő bizonyítvány és ajánlatok
egész Ausztriá és Magyarorszá-
ból, melyek bárkinél díjtalanul
megküldenek. **Keltögépek**
tyúk-, liba-, fogoly-, hízán- és
kacsa-tyúkokhoz. **Keltögépek**
részteltetésre. **Keltögé-
pek** szabadalmazva Ausztriában
és Magyarországon. — Egyedül
készítője **G. Mücke, Reichen-
berg 2. szám, bei Wien.** —
Ezen szakmában egyedül jár
6904

Vétel

Megvételre keresek nagyobb
mennyiségű nádat.
Eladó tulajdonosok leveit által
adják be ajánlataikat, nád meny-
nyiségét és minőségét és kéve
vastagságát kérem megírni és az
árait 100 kéreként. Czim Boldis
Márton Mezőberény. 3219

Cziroszakált veszek. Aján-
lat mintával
küldendő **Hadas Sándorhoz** Ma-
rosvásárhely. 3220

Kerestetik :: 5 mm. 1907. évi termésű takarmány répamag,

direkt termelőnél. Min-
tát fajta- és ármegha-
tározás mellett kér ::

az intézőség

Pusztá-Forna, p. Csákvár.
3181

Lenmagot

minden vidéki állomáson,
legmagasabb árak mellett

vásárol 6587

Krausz Hugó

terménykivitelű üzlet

Budapest, V. Szabadság-ter 6.

Csakis árakkal megjelölt

követelésekkel ellátott aján-
latokat veszek tekintetbe.

BIRTOK

kerestetik vételre

vagy bérbe, 250-500

hektárig. Mezőgazdaság és

kis erdő. Ügynökök kizárva.

Ajánlatok „W. R. 883” jel

alatt **Mosse Rudolf, Wien,**

I., Seilerstätte 2. kéretnek.

Téjtermelők egyelmébe!
Tejet, bármely
mennyiségben, legmagasabb árban,
azonnali szállításra is vesz **Hj.
Fleischmann** Salamón, Király-u.
12. Tejeskannákat és egyéb gaz-
dasági berendezést megvételre
keresek. 3184

Bérlet

Birtokbérlet kerestetik 600-1000
hold, egyfeljebb 10
kilométer vasútállomástól. Ber-
összeg-megjelöléssel. Ajánlatok
Hedzeli uradalom, u. p. Macsola,
Bereg megye címzendők. 3185

1000 holdas = birtok, =

urilak és gazdasági épületekkel,
jó vegyületű talaj, dombos, de
könnyen megműködhető, 7000
forintért bérbeadó. Közelebbit:
Österreicher Bernát
Nagykanizsa. 220/f

400 holdas bérlet 7 évre át-
adatik, 30 hold
dohány, 100 hold prima legelő és
kaszáló, Jász-Szolnok megyében,
prima vetések, új és clogendű
épületek, szépen instrálva, **ked-
vező fizetési feltételek.** Ruzs
Lipót, Gyöngyös. 3171

Kis bérletet keresek, jót, So-
mogy, Vas, Zala-
ban, 300-400 holdig, rét, legelő s
erővel. Tiszteletes lakással,
lehetőleg faluban vagy alhoz
közeli. Ajánlatok „**Gazdasági**”
címmel a lap kiadóhivatálishoz ké-
retnek. 3221

Bérbeadó ösztől kezdve
egy 360 holdas,
egy körülbelül 250 holdas és
1900 holdas **krassó-szörényi**
megyei birtok, jelenleg is intenzív
gazdálkodás üzetik, nagy része
szántó, legelő, rét és egy része
erdő, kelően rendezett gazdasági
épületekkel, fundus nistructus át-
veendő megállapítandó árban.
Bővebbet nagymutkai és szá-
kuli uradalmi intézőségnek Nagy-
Mutkai, u. p. Zsugyzen, (Krassó-
Szörény megye). 3186

Eladó peronoszpóra-mentes burgonya.

A mikosdi uradalom eladásra bocsátja az alanti,
importált mag után termelt, kézzel válogatott bur-
gonyafajtákat, métermázsánként 7 koronáért ab Zala-
bér állomás, vevő által franco állítandó zsákokban,
1908 tavasszal szállítva, 700 kilogrammos legkisebb
mennyiségben. **Professor Märker:** fehér husu,
magas keményítőtartalmu, bőtermő. **Wolmann:**
vörös színű, nagyon keresett faj ipari célokra.
Industrie: sárga husu, ugy ékezési, mint ipari
cézra nagyon alkalmas faj. **Up to date:** igen ke-
resett fehér husu burgonya, nagyon bőtermő, éke-
zési cézra a bécsi piacon nagyon keresett. **Cymbal:**
korán érő, sárga husu, bőtermő ékezési faj. **Ascher.**
P. Krüger és Weisse-Königin: mindhárom
faj ugy ékezési, mint ipari cézra nagyon alkalmas.
Eigenheimer, Avenir: Hollandi tenyésztések
korai, sárga husu; továbbá az ismert **Magyar-
Kincs** fajtát, mely 1906-ban Agnellitől hozott
eredeti mag termése, bőtermő, magas keményítőtár-
talommal, ugyszintén **Agnelli Pannóniája,** sárga
husu, korai. Előjegyzéseket a vételár 20%-ának be-
küldése mellett elfogad: 213
Uradalmi Intézőség Mikosdpuszta, per Zalabér.

Most jelent meg
A MAGYAR GAZDASÁGI
SAKIRODALOM
KÖNYVJEGYZÉKE 1908.
Kiadja a „PÁTRIA” r.-t. gazda-
sági szakkönyvkereskedése, Bu-
dapest, IX., Üllői-ut 25. szám.
Kívánatra ingyen küldjük.

TAKARMÁNY ÉS TELELTETÉSI AJANLATOK ÉS KERESLETEK

czimű rovatot nyitottunk lapunkban, mely rovatban a
kishirdetések ugyanolyan árszámítás mellett közöltetnek,
mint a kishirdetések. Ezen rovat nyitása által az a
cézünk, hogy a t. gazdaközönség feltűnő helyen teheese
közé ily irányú kishirdetéseit.
Kérjük a t. gazdaközönséget,
akinek eladó szénája, szalmája van,
aki állatokat teleltetésre elvállal,
aki szénát, szalmát venni akar,
keresse fel hirdetéseivel e rovatot.

Takarmány kínálat
Eladó 1700 mázsa elsőrendű
uradalmi széna, to-
vábbá egy rendkívül csontos
tenyésztésre alkalmas fe-
kete belgal ménosító **Gürs-
berger Albert** ügynök, Nagy-
kanizsán. 3182

3000 q. prima minőségű szén
és sarjú eladó Nagy-
Szalánczon. Vasútállomás hely-
ben. Felvilágosítást ad **Farkas
Gyula.** 3179

Szénát, szalmát bármely
állomásra
szállítva elad **Deutsch Mór** Buda-
pest, VIII., Luther-u. 1/B. 3192

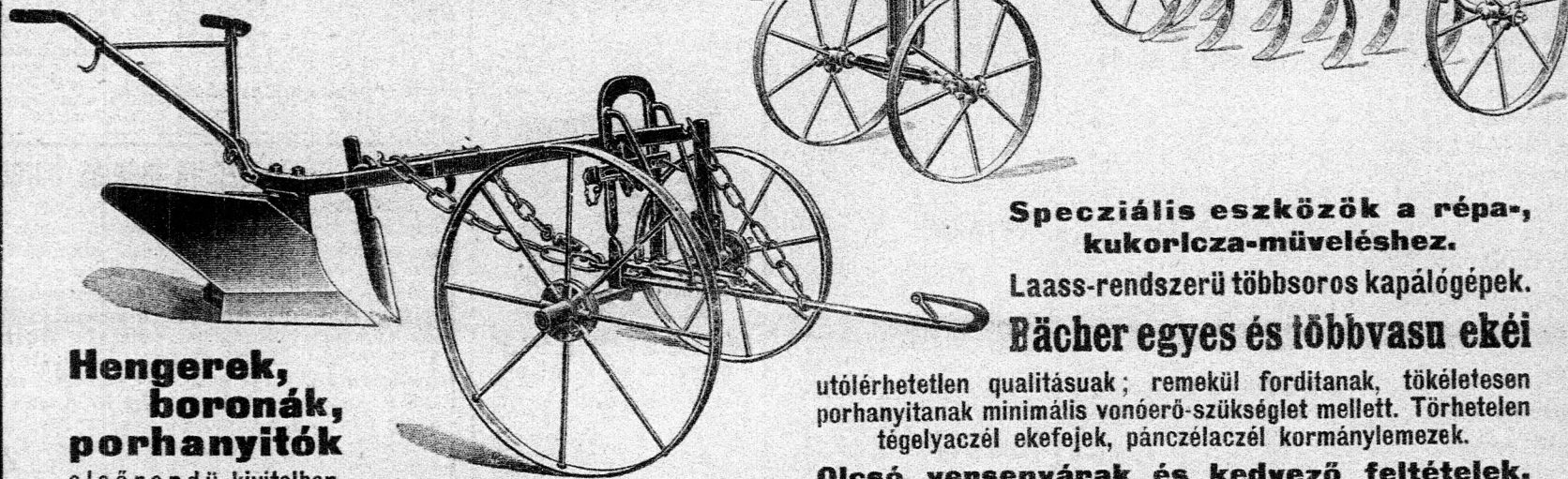
Préselt
buzaszalmát
és
zabszalmát
szállít elsőrendű minőségben
és legolcsóbban
Ehrenreich Béla
Bajmok (Báoska). 6808

A tavaszi talajelőkészítés legczélszerűbb eszköze a RUGALMAS FOGU KULTIVÁTOR

mélyjáratszabályozó - emeltyüvel.

Több ezer darab legnagyobb megalégedésre használatban.

Modern talaj- és rétművelő eszközök.

**Hengerek,
boronák,
porhanyítók**
elsőrendű kivitelben.

Speciális eszközök a répa-
kukorica-műveléshez.

Laass-rendszerű többsoros kapálógépek.

Bächer egyes és többvasú ekéi

utólérhetetlen minőségűek; remekül fordítanak, tökéletesen porhanyítanak minimális vonóerő-szükséglet mellett. Törhetetlen téglacél ekéfejek, páncélacél kormánylemezek.

Olcsó versenyárak és kedvező feltételek.

BÄCHER RUDOLF speciális eke- és talajművelő-eszközök gyára.
Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND.**

Budapest, VI. ker., Nagymező-utca 68. szám.

Az „eredeti Melichar“-gyártmányú „UNICUM DRILL“ páros sorszámú „UNICUM DRILL“ a jelenkor legtökéletesebb sorvetőgépe.

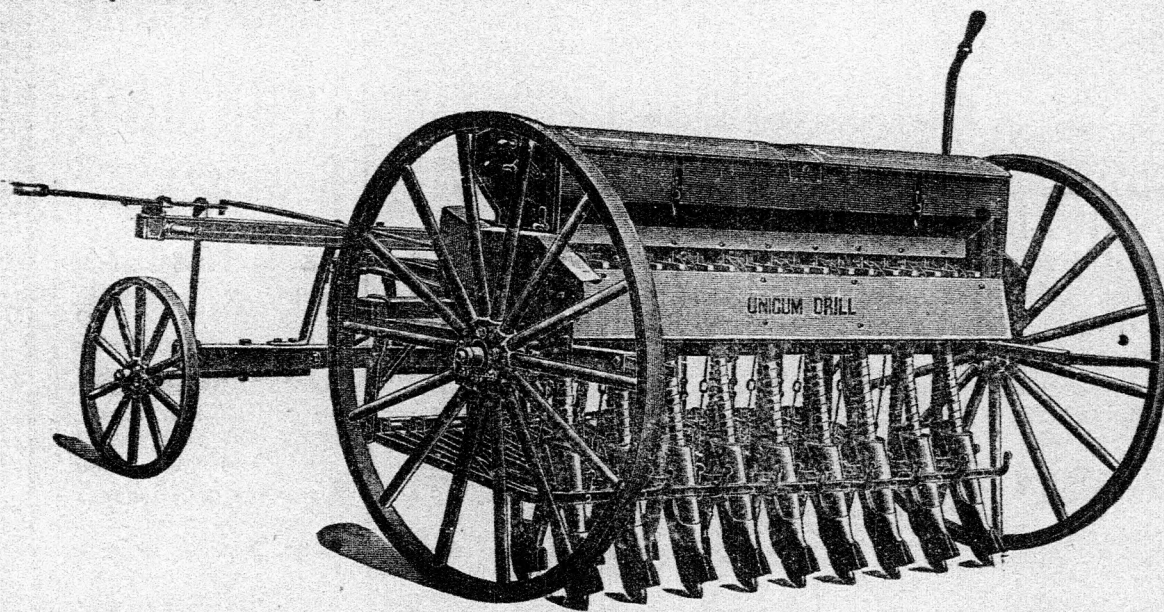
Utólérhetetlenül precíz vetés, hegynek-völgynek teljesen egyforma, ideálisan tökéletes magelosztás, végtelen könnyű és biztos kormányzás, feltűnően csekély vonóerőszükséglet, szilárd kivétel, elsőrendű anyag, bámulatosan egyszerű szerkezet és könnyű kezelés ama jellegzetes tulajdonságok, melyeknek ezen sorvetőgép általános kedveltségét köszönheti. Több mint 32000 db használatban. Számítalan elsőrendű kitüntetés és sok száz elismerőlevél a világ minden részéből.

Ujabb speciálisítások:

Mütrágyaszórógépek és mütrágyaszóróval kombinált sorvetőgépek.

Különleges répa- és kukorica-amerikai rendszerű kukorica-fészekbevetők (a Hermann-féle művelésmóddhoz).

Chiliszőrök a cukorrépa fejtrágyázásához.

MELICHAR FERENCZ sorvető- és mütrágyaszóró-gépek gyára.
Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND.**

Budapest, VI. ker., Nagymező-utca 68. szám.

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével

hajlandó vagyok elvállalni; építgy

mélyrigolozást szőlő-telepítésekhez.

Kérőküldök kéretnék, hogy alantí emímemben forduljanak.

gőzsztántási vállalkozó
WOLFF ERNŐ, BUDAPEST-KELENFÖLD.

Eredeti friz jerkékre és kosokra

1908. tavaszi és őszi
szállításra előjegyzést
elfogad:

6591

Dr. Bernolák Károly, Haraszt, Szepesm.

HIRDETMEY.

Eladásra kerül nagy mennyiségben első osztályu **sima és gyökeres Ripária Portális, Vitis Solonis és Rupestris Monticola alanyvessző** Továbbá ily alanyokon készült első osztályu **gyökeres fásoltvány** a legkitünőbb csemege- és borfajokban; ugyszintén **sima és gyökeres hazai szőlővessző.**
Fajtisztaságért kezességet vállalunk.

Badacsony - szentgyörgyhegyi szőlőoltványtelep, Tapolca,
Zala megye. 226

4168. IV. 1908.

Eladási hirdetemény.

A vezetésem alatt álló miniszterium tanácsstermében folyó évi február hó 19-ik napján délelőtt 11 órakor a mezőhegyesi és kisbéri m. kir. ménesbirtokon nízalt alább felsorolt hizóállatok és a mezőhegyesi ménesbirtok répaszeszgyáraiban előállított kontingens finomított szesz eladására zárt írásbeli ajánlatok alapján versenytárgyalás fog tartatni. Eladásra kerül: 120 db nyugati fajta hizókök, 37 drb nyugati fajta kisorolt tehén, 1 drb nyugati fajta kisorolt bika és 1800 hektoliter kontingált finomított szesz Mezőhegyesről és 46 darab nyugati fajta hizókök és 3 drb kisorolt tehén Kisberről.

Ajánlattevők felhivatnak, hogy az egy koronás bélyeggel és a részletes feltételekben kitüntetett bánatpénzzel ellátott, sajátkezűleg aláírt zárt ajánlatokat legkésőbb folyó évi február hó 19-én délelőtt fél 11 óráig a földmívelésügyi miniszterium házi pénztáránál (félemelet 29. sz. ajtó) nyújtsák be, később érkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek. A hizóállatok eladási feltételeit tartalmazó ajánlati úrlapok, valamint a szesz eladási részletes feltételek a vezetésem alatt álló miniszteriumban a gazdasági főigazgatónál, valamint a mezőhegyesi és kisbéri ménesbirtok igazgatóságánál megszerezhetők.

Budapest, 1908. évi január 19.

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

Nagyobb uradalmi bérletet keresek

lehetőleg vasutállomás és országot közelében szeszgyárral, Pozsony, Nyitra vármegyékben, esetleg máshol kedvező feltételek mellett. Czimem a kiadóhivatalban-

278

Az OMGE. mezőgazdasági üzemi osztálya

főfeladatául tüzi ki a belterjesebb és az eddigénél hasznosabb gazdálkodás előmozdítását a gyakorlati szaktanácsadás útján.

Kidolgozza az okserüi gazdasági berendezés alapjául szolgáló **üzemtervet.** Elvállalja a **gazdaságok állandó felügyeletét** és ezek **üzemének ellenőrzését.** Tanácsot ad a gazdasági számviteli könyvek berendezésénél, vezetésénél és azok lezárásánál. **Elvállalja** a gazdaság **számvitelének felülvizsgálását** vagy állandó **ellenőrzését.** Elvégzi a gazdaság számadatainak elkönyvelését, időszaki jelentések alapján. Evi zárlatokat és jövedelmezőségi számításokat elkészít. **Tanácsot ad birtokbérbeadásnál,** valamint **mezőgazdasági pénz- és hitelügyi kérdésekben.** Gazdasági ügyekben **jogi tanácsccsal szolgál és vitás ügyekben** a választott szakbírósi tisztelet elvállalja. Birtok és mindennemű mezőgazdasági **értékbecsléseket** végeztet. A bejelentett **eladó és bérbeadó birtokokat törzskönyvileg nyilvántartja.**

Gazdatisztek és egyéb képzettebb gazd. személyzetet **eresőket nyilvántart.**

Adóügyekben szakvéleményeket ad, az adókönyvek alapján felülvizsgálja az adó helyes kivetését és tulfizetés esetén az összeg visszatérítését kieszközli. Adóelengedések ügyében utbaigazítással szolgál.

Nyilvántartásra bejelentetett:

Eladó birtok:

200 m. hold Zalában, a Balaton partján, emeletes 14 szobás kastélyval, árnyas kerttel, gyönyörű kilátással. Kihűtő utak, vasutállomás 10 perc. Fürdőtelepnek igen alkalmas. 1198

543 m. hold Zalában, vasutállomás a birtokon szeszgyárral, téglatévesel, cementárnyagtárral, iparvágány s mérleggel, 1598

urillakkal. Bármikor átvehető. Esetleg bérbeadó. Tulajdonos: Zathureszky, Túrje.

197 m. hold pilléscsabol vonalon, fővárostól 39 km.-re, 4 község között, orvos, gyógytúr Nyergesújfalun, Dumától 10 p. Tejgazdasággal, sertésenyésztéssel, 8 h. szőlővel, csürökkel magtárakkal, nagy pinceszével, 3 szobás lakás avogyes, zárt verandával. 455

200 m. hold sík fekvésű I. o. szántó, fővonal mentén fekvő város határában, megfelelő g. épületekkel. 3849

370 m. hold Sáros n. gyében, melyből 310 hold erdő, urí lakással és 5 hold diszkerttel, köves ut mentén. 3743

100 kat. hold körüli I. o. bácskai föld, 15 percznyire a vasutállomástól, jó utakkal, a Ferenczcsatornától 8 percznyire, urillak és gyümölcsösökkel. 3851

500 m. hold Szatmár megyében, vasutállomástól 2 km.-re, kényelmes urillakkal. 4129

1015 kat. hold Torontóiban a Tisza és vasut mentén, köves utal, egészben avagy csakis egy körülbelül 500 holdas része, gazdasági épületekkel. 4130

606 kat. hold Érmelléken, vasutól 7 kilométerre, épülő vasut helyben, 40 kat. hold dohányengedélyvel, kelő lak- és gazdasági épületekkel. 4261

Temesvár határában, a várostól 2 kilométernyire, 211 m. h. kiterjedésű birtok, szép kertben fekvő 10 szobás lakással, cselédházakkal, 150 darab marhára való istállóval, nagy kukorica-görével, eladó. A birtok talaja a legjobb minőségű föld, az egész **primissima klasszisú korli talaj,** nagy a legintenzívebb művelésre, mint tejgazdaságra kiválóan alkalmas. A vételt megkönyíti a birtokon levő nagyobb összegű, igen olcsó és előnyös förtészes kölcsön. 2601

280 m. hold Budapesttől fővonalon gyorsral 1/4 óra, vasutállomástól minton 4 km.-re, megfelelő gazdasági épületekkel, vízvezetékkel, csinos kis parkban urillakkal, 60 m. h. erdőilletéssel. 4756

400 m. hold J.-N.-K.-Szolnok megyében, várostól 5 km. kelő gazdasági épületekkel és lakóházzal; 150 hold őszi vetéssel, 230 drb rambouillet és tésis keresztetésű törzshnyájával és 200 drb bárányval. Nagymennyiségű széna, takarmány és szalma. 4701

586 hold Nógrád m.-ben, miből 400 h. szántó, 54 h. rét, 5 h. kert. 1 1/2 h. szőlő, 20 h. legelő, 90 h. erdő, a többi rész major, udvar és ut. Vasutállomástól 5 km.-re. Teljes felszereléssel 400.000 korona. Esetleg bére is kivehető. 5640

384 hold szőlőnek való, egyenes felületű, vasut közelében fekvő homokbirtok, melyből 41 hold már szőlővel beültetett, egészben vagy kisebb részletekben is eladó. 5477

1000 m. hold Hont megyében, ebből kb. 800 m. hold szántó, 10 hold rét, 80 hold erdő és 100 hold legelő, 8 hold fiatal, neimes gyümölcsös. A birtok egy darabban fekszik, jó és elegendő épülettel felszerelve, tehermentes, saját kezelés alatt áll. Esetleg bérbeadó. 6320

300 m. h. Fejér megyében, kitünő talaj elegendő, szilárd anyagból épült gazd. épületekkel. 6

2488 hold Erdélyben, saját kezelés alatt levő birtok, kitünő épületekkel, megfelelő számban szeszgyárral, gőzmalommal. Esetleg bére adó. 602

Birtokvétel:

megvételre kerestetik:

200 m. hold birtok 30-40 km.-nyire a fővárostól. 455

400-800 m. holdas jó minőségű birtok, jó ut mentén, vasutól nem távol, esaládnak való tágas és egészséges lakással, árnyas kerttel. 7

Kisebb birtok, szép és tágas lakóházzal, parkkal, vasutállomáshoz közel, lehetőleg fővonalon. 8

400-1000 h. birtok, melynek nagy része vágható erdő. 2916

1000 holdig cserébe fővárosi házért, egy tulnyomonan erdőből álló, Hont, Nógrád, Gömör, Heves vagy Borsod megyékben fekvő birtok. 357

400 holdas birtok Abauj megye déli részén. 3378

2-300 hold birtok, jó lakással és gazd. épületekkel, város és vasut közelében. 3950

200 holdas birtok urí lakházzal, lehetőleg Kecskemét vidékén. 3982

10-15000 hold erdőbirtok az ország északnyugati részén. 9

2000 hold elsorendű talaju birtok, cukorrépa vidéken, vasutállomás közelében, szép kastélyval és parkkal, Béctől legfeljebb 6 órányira. 5215

800-1200 m. hold birtok, kelő gazdasági épületekkel felszerelve, megfelelő lakóházzal. 456

2000 hold jó talaju birtok, részben erdővel, kastély és parkkal, közel a vasúthoz. 5216

250-300 m. hold főváros vagy vidéki nagyobb városhoz közel épületekkel, jó lakóházzal, tehermentes vagy olcsó amortizációs kölcsömmel. 12/ii

3-400 hold egytagban legalább 5 szobás lakással, vasutól legfeljebb 1 1/2 órányira jó uton. Lehet az egész birtok erdő. 12

Bérbeadó birtok:

490 m. hold Abauj megyében 7 km. a vasutól, országot mellett, 7 szobás udvarházzal, kelő gazdasági épületekkel. 5003

Birtokbérlet kerestetik:

tekkel, rét és legelővel.

180-200 m. h., amely kereskedelmi növények termesztésére alkalmas és rajta tejgazdaság üzhető. 2530

800-1500 h. Erdélyben vasúthoz közel, jó urillakkal és gazdasági épületekkel. 496

Ezekon kívül nyilvántartjuk a **visszavándorlók** letelepítésére alkalmas birtokokat és **bérlőszövetkezetek** alakításánál közbenjárunk a Magyar Gazdaszövetségénél.

Csakis közvetlenül a tulajdonosoktól fogad el bejelentéseket

AZ OMGE. ÜZEMOSZTALYA.